

Bulletin slovenskej advokácie

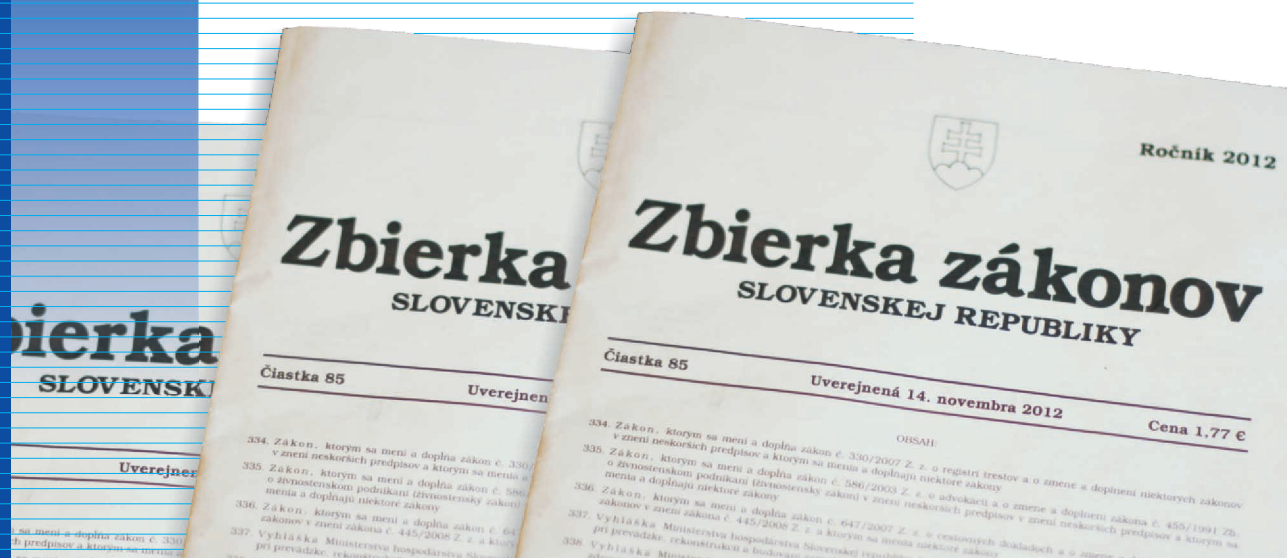
**Zákon o advokácii
po 1. januári 2013**

**Spôsob výkonu
advokácie
a sociálne poistenie**
Causa finita est?

**Ochrana
novinových článkov
autorským právom**
na Slovensku v porovnaní s judikatúrou
Súdneho dvora EÚ
a judikatúrou
Anglicka & Walesu

**Osobitné záruky
trestného procesu**

**Doktrína „piercing
the corporate veil“
a zodpovednosť
materských
obchodných spoločností**

AKTUÁLNE

ROZHOVOR

- 2 Súčasný systém vzdelávania bude musieť reflektovať novelu zákona o advokácii
- 5 Zákon o advokácii po 1. januári 2013
- KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?**
- 8 Časť tretia – činnosť disciplinárnej komisie
- DISKUSIA**
- 10 Legislatívna korekcia vzťahu „advokát – Centrum právnej pomoci“
- 11 Ad: K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory
- 12 Ad: K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory
- 12 Za JUDr. Štefanom Lányim

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 14 Spôsob výkonu advokácie a sociálne poistenie. *Causa finita est?* (Čo nového priniesla súdna prax) Mgr. Kristína Grausová
- 23 Ochrana novinových článkov autorským právom na Slovensku v porovnaní s judikatúrou Súdneho dvora EÚ a judikatúrou Anglicka & Walesu Jakub Berthoty, LL.M
- 32 Osobitné záruky trestného procesu JUDr. Ľudmila Jakubíková
- 41 Doktrína „piercing the corporate veil“ a zodpovednosť materských obchodných spoločností. *Exkurz svetovými právnymi systémami a možná aplikácia na Slovensku* (1. časť) JUDr. Alexandra Horváthová, LL.M.

JUDIKATÚRA

- 49 Možnosť uspokojenia pohľadávky veriteľa len jedného z manželov z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov

ADVOKÁCIA

SAK

- 52 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 52 Termíny seminárov pre advokátskych koncipientov
- 53 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 54 Ukončenie právneho zastupovania a neodkladné úkony po ukončení zastupovania
- 56 Ohliadnutie sa za konferenciou o trestnom práve EÚ

ZAHRANIČIE

- 57 Povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť
- 59 Správa zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE
- 60 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

DO VAŠEJ KNIŽNICE

- 62 Ustanovenie, postavenie a zodpovednosť člena predstavenstva akciovej spoločnosti
- 63 Zastúpenie v súkromnom práve

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

jedným z princípov nezávislosti advokácie je aj rozhodovanie o disciplinárnych previneniach advokátov. Túto činnosť realizujú v rámci disciplinárnej komisie disciplinárne senáty Slovenskej advokátskej komory.

Pri zápise advokáta do Slovenskej advokátskej komory je podmienkou zloženie sľubu, v ktorom sa advokát na svoje svedomie a česť zaväzuje dodržiavať Ústavu SR, zákony, všeobecne záväzné predpisy, predpisy SAK a etiku advokátskeho povolania a svedomito si plniť povinnosti advokáta.

Ako ste mali možnosť prečítať si v príspevku o činnosti revíznej komisie v predošlom vydaní *Bulletinu slovenskej advokácie*, nie všetci advokáti zložený sľub dodržiavajú a dopúšťajú sa rôznych disciplinárnych previnení, ktoré v konečnom dôsledku riešia disciplinárne senáty.

Musím konštatovať, že v poslednom období sme zaznamenali disciplinárne previnenia najmä v súvislosti s neetickým správaním sa advokátov nielen vo vzťahu ku klientom, ale, žiaľ, aj medzi advokátmi navzájom. Táto skutočnosť neprispieva k vytváraniu dobrého mena advokátskeho stavu.

Milé kolegyně, milí kolegovia, dovoľm si ubezpečiť Vás, že disciplinárne senáty v žiadnom prípade nechcú byť pre advokátov iba katmi. Ich cieľom je na jednej strane chrániť advokátov pred neopodstatnenými sťažnosťami klientov, ale na strane druhej spravodlivo posudzovať previnenia advokátov a ukladať za ne disciplinárne opatrenia.

Podrobnejší exkurz do činnosti disciplinárnej komisie si môžete prečítať v príspevku na s. 5.

JUDr. Štefan Ondriš
predseda disciplinárnej komisie

K fotografii na obálke

Bližšie informácie k novele zákona o advokácii schválenej NR SR, podpísanej prezidentom SR, uverejnenej v Zbierke zákonov SR pod č. 335/2012 Z. z. nájdete na strane 5. Foto Vladislav Zigo

ROZHOVOR

Súčasný systém vzdelávania bude musieť reflektovať novelu zákona o advokácii

V cykle rozhovorov s členmi predsedníctva Slovenskej advokátskej komory odpovedá na naše otázky **Mgr. Juraj Veverka**, predseda pracovnej skupiny pre súkromné právo, člen vzdelávacieho kolégia a predseda skúšobného senátu SAK.

■ Ako vnímate Vaše doterajšie pôsobenie v orgánoch SAK z hľadiska naplnenia pôvodných ambícií?

Pôsobenie v orgánoch SAK je pre mňa možnosť prispieť svojou prácou k zlepšeniu činnosti našej stavovskej organizácie, ako aj k zlepšeniu postavenia advokátskeho stavu a jeho vnímania širokou verejnosťou. Práca v orgánoch komory je svojím obsahom a rozsahom časovo veľmi náročná, no zároveň veľmi zaujímavá a pre správne fungovanie komory ako celku

veľmi dôležitá. V rámci predsedníctva sme si rozdelili svoje úlohy na jednotlivé oblasti činnosti SAK tak, aby sme čo najefektívnejšie naplnili program, s ktorým sme v roku 2010 predstúpili pred advokátov. Po dva a pol roku si dovoľím vysloviť názor, že každý z nás odviezol kus poctivej práce a že sa nám spoločne v relatívne krátkej dobe podarilo splniť viacero z vytýčených cieľov. Za všetky spomeniem napríklad zabezpečenie vyplatenia časti odmien priznaných advokátom v zastupovaní *ex offio* vo výške viac ako 11,5 miliónov euro, odstránenie duplicity v platení odvodov advokátov, ktorí zmenili spôsob výkonu advokácie zo samostatného na výkon advokácie ako konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným a zásadný prelom v zmluvnom zabezpečení reálneho krytia poistných udalostí v poisťovniach Kooperatíva a Wüstenrot od 1. 1. 2011. Za veľmi dôležité považujem zavedenie novej koncepcie regionálnej činnosti SAK, keď sa jednotliví predstavitelia predsedníctva spolu s regionálnymi zástupcami SAK stretávajú pravidelne dvakrát do roka v jednotlivých krajoch s advokátmi, ako aj s regionálnymi predstaviteľmi súdov a prokuratúry s cieľom lepšej vzájomnej informovanosti a pružnejšej komunikácie o prípadných problémoch advokátov v jednotlivých regiónoch pri výkone advokácie. Posun nastal aj vo výchovnom a vzdelávacom procese zavedením úvodného vzdelávacieho seminára z etiky pre advokátskych koncipientov v prvom ročníku ich praxe. Na medzinárodnej úrovni sa zintenzívnila spolupráca komory so zahraničnými advokátskymi komorami a zvýšila sa aj angažovanosť v medzinárodných advokátskych štruktúrach. V oblasti hospodárenia sa nám podarilo dosiahnuť významný úspech v podobe plusového hospodárskeho výsledku komory za rok 2011, čo sa stalo po prvý raz v novodobej histórii SAK. V neposlednom rade to bolo aj prijatie novely zákona o advokácii, ku ktorej v súčasnosti pripravujeme komentované znenie. Samozrejme, je ešte na čom pracovať a je stále čo zdokonaľovať. Nie všetky predsavzatia boli naplnené tak, ako by sme si predstavovali, pretože niektoré zo svojej povahy vyžadujú objektívne viac času, resp. nie sú v našej výlučnej kompetencii. Myslím však, že predsa-

vzatia, s ktorými som nielen ja, ale dovoľm si tvrdiť, že aj všetci členovia predsedníctva, ktorí prijali kandidatúru do orgánov SAK, sa postupne úspešne naplňajú.

■ Do Vašej pôsobnosti patrí spolupráca s „nemecky hovoriacimi“ advokátskymi komorami. Do akej miery je SAK v tomto smere činná?

Medzinárodná spolupráca advokátskych komôr je veľmi dôležitá súčasť činností jednotlivých advokátskych komôr. V súčasnosti, keď advokácia v Európe čelí masívnym pokusom európskych inštitúcií, ako aj časti štátov o okliešťovanie advokácie, resp. v niektorých prípadoch dokonca o jej „zoštátnenie“, keď snahy o dereguláciu advokácie sú iba zámienkou na čoraz väčšie zásahy do slobody a nezávislosti advokácie je veľmi úzka spolupráca a vzájomná podpora advokátskych komôr nevyhnutnou platformou na obhajovanie záujmov advokátov v celoeurópskom meradle. V rámci nemecky hovoriacich advokátskych komôr sa ťažiskovo zameriavame na spoluprácu so Spolkovou advokátskou komorou (BRAK), ktorú osobne považujem za najdôležitejšieho medzinárodného partnera tak pre SAK, ako aj pre obdobne veľké advokátske komory strednej a východnej Európy.

Vzhľadom na to, že sa osobne dlhodobo angažujem v nemecky hovoriacom právnom priestore môžem jednoznačne potvrdiť, že je to práve BRAK, združujúca viac ako 150 000 advokátov, ktorá dlhodobo vyvíja veľkú aktivitu smerom k rozvoju veľmi úzkej spolupráce s advokátskymi komorami strednej a východnej Európy. Tradične veľmi dobré vzťahy máme s Rakúskou advokátskou komorou (RAK). Nie len rovnaká právna kultúra, ale aj rovnaké názory na postavenie advokácie v európskom meradle s dôrazom na bezpodmienečné zachovanie absolútnej slobody a nezávislosti výkonu advokátskeho povolania, zabránenie vstupu cudzieho neadvokátskeho kapitálu do advokátskych spoločností, zachovanie advokátskej samosprávy a zabezpečenie ochrany kontinentálneho ponímania výkonu advokácie pred anglosaským tvoria základ obojstranne veľmi prospešnej spolupráce tak s BRAK, ako aj s RAK. V roku 2011 sme zintenzívnili dlhoročnú spoluprácu s Advokátskou komorou Bamberg. Na spoločnom rokovaní sme našim bamberským kolegom predstavili projekt výmenných programov pre mladých advokátov, resp. advokátskych koncipientov na oboch stranách. Naša spolupráca sa rozvinula aj na poli odborných seminárov, čo sa prejavilo na konferencii Nemecko-českého advokátskeho spolku, ktorého členmi sú Česká advokátska komora, Advokátska komora Bamberg a Saská advokátska komora konanej v Kulmbachu v novembri 2011 prijatím SAK za člena tohto spolku, ktorý od tohto momentu nesie nový názov Nemecko-Česko-Slovenský advokátsky spolok. Som veľmi rád, že koncom roka 2013 bude mať Slovenská advokátska komora česť organizovať túto medzinárodnú konferenciu v Slovenskej republike. V októbri tohto roku sme nadviazali kontakty s Advokátskou komorou Bolzano. Naším juhoťirolským kolegom sme na konferencii v Bolzane vyjadrili jednoznačnú podporu pri obhajovaní slobody a nezávislosti výkonu advokácie a zachovaní samosprávy advokácie

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2013

Odberateľ:

.....
.....

IČO:

IČ DPH:

Číslo účtu:

➔ Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

.....
.....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + DPH (vrát. poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco zníži.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závazne si objednáваме výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2013 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum:

Podpis:

Vybavuje:

Telefón:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo odfaxujte na číslo **02/5292 4056, 5296 1554**

v Taliansku proti bezprecedentným zásahom štátu do týchto základných pilierov výkonu advokácie.

■ **Ako člen vzdelávacieho kolégia SAK – v čom vidíte najväčšie nedostatky a rezervy súčasného systému vzdelávania advokátov a advokátskych koncipientov?**

Súčasný systém vzdelávania bude musieť byť zmenený a prispôsobený rozširujúcej sa členskej základni advokátskych koncipientov a advokátov. Rovnako bude musieť reflektovať novelu zákona o advokácii, ktorá predĺžila koncipientsku prax z troch na päť rokov a zabezpečí koncipientom adekvátne vzdelávanie v ďalších dvoch rokoch ich prípravy na výkon advokátskeho povolania. Vzdelávací proces je pomerne rozsiahla, časovo, personálne a finančne náročná oblasť. Treba si však uvedomiť, že nie len komora zabezpečuje vzdelávanie koncipientov. Nezastupiteľnú a často rozhodujúcu úlohu pri vzdelávaní koncipientov zohrávajú advokáti školielia. Sme to práve my, ktorí formujeme svojich koncipientov a mali by sme byť preto garantom ich výchovy a vzdelávania a to nie len v právnej odbornosti, ale aj v oblasti etiky a morálky. Aj toto je jeden zo spôsobov, ako môže každý z nás prispieť nielen k skvalitneniu koncipientskeho a následne aj advokátskeho stavu, ale aj k zlepšeniu vnímania advokácie ako celku, po čom všetci tak dlho voláme.

■ **Považujete aktuálnu formu a obsah advokátskych skúšok, z hľadiska relevantného preverenia odborných vedomostí a schopností koncipientov, za adekvátnu?**

Nie, nepovažujem. Advokátske skúšky rozhodne nemajú byť svojou povahou druhou štátnou skúškou. Ich ťažiskom má byť preverenie pripravenosti uchádzačov na výkon povolania advokáta a nie iba preverenie ich teoretických vedomostí. Advokátske skúšky by teda mali byť zamerané predovšetkým na preukázanie praktických vedomostí uchádzača, jeho schopnosti aplikovať právne predpisy v jednotlivých prípadoch a preukázať tak schopnosť samostatne a kvalitne poskytovať právne služby svojim klientom. Ako jeden z predsedov skúšobných senátov sa zasadujem za naplnenie tejto idey skúšania na advokátskych skúškach. Súčasný model advokátskych skúšok však týmto požiadavkám nevyhovuje, a preto bude potrebné pristúpiť k systémovým zmenám advokátskych skúšok tak z pohľadu ich obsahu, ako aj formy. Jedným z jeho zásadných problémov je počet skúšaných uchádzačov na jeden skúšobný senát. Ak chcete preveriť praktické vedomosti a schopnosti uchádzačov, vyžaduje si to viac času pri ich skúšaní. Súčasný model však prideliuje každému skúšobnému senátu od 8 do 10 uchádzačov, čo v konečnom dôsledku vedie k tomu, že ústna skúška, pri ktorej sa preverujú praktické vedomosti uchádzačov trvá veľmi dlho, nezriedka aj okolo 10 hodín, čo iste nie je želané. Je teda potrebné zmeniť systém advokátskych skúšok tak, aby sa počet uchádzačov znížil maximálne na 6.

■ **Slovenská advokátska komora v súčasnosti pripravuje návrh nového Skúšobného poriadku. V čom spočívajú najzásadnejšie navrhované zmeny?**

Určite sa všetci zhodneme, že advokátom by mal byť iba ten,

kto je tak teoreticky ako aj prakticky odborne pripravený, spĺňa etické a morálne predpoklady na výkon tohto povolania a je zároveň schopný samostatne a kvalitne poskytovať právne služby svojim klientom. S narastajúcim počtom uchádzačov o vykonanie advokátskej skúšky však, žiaľ, dlhodobo klesá ich odborná úroveň a pripravenosť na výkon advokátskeho povolania. Existujú aj výnimky, ktorých je potom radosť skúšať. Práve odpovede, ale aj celkové vystupovanie uchádzačov na advokátskych skúškach sú zrkadlom výkonu ich koncipientskej praxe. U niektorých kolegov máme pocit, že sa počas trvania koncipientskej praxe venovali niečomu inému, ako sa mali, pretože veľmi často nemajú ani základné teoretické vedomosti, o praktických skúsenostiach nehovoriac. Nemalá časť uchádzačov totiž príde na advokátsku skúšku nepripravená, zjavne s ambíciou vyskúšať, či sa im to náhodou podarí. Uvažujeme preto v rámci obsahu nového skúšobného poriadku o jeho inovácii. Otvorenou ostáva aj otázka ponechania súčasného modelu vo vzťahu k termínom konania skúšok. Existuje úvaha o tom, že by sa súčasný model skúšania vo veľkých jarných a jesenných termínoch zmenil na systém priebežného celoročného skúšania s výnimkou dlhších období veľkých sviatkov a dlhších dovolenkových období.

■ **Predsedaťe pracovnej skupine pre súkromné právo. Čím sa táto pracovná skupina zaoberá?**

Pracovná skupina pre súkromné právo sa ťažiskovo sústreďuje na zaujímanie stanovísk, resp. pripomienok k predkladaným návrhom právnych predpisov z jednotlivých oblastí civilného práva. Vzhľadom na to, že ide o pomerne veľkú oblasť, vytvorili sme pracovné podskupiny pre občianske právo hmotné, občianske právo procesné, obchodné právo, pracovné právo, rodinné právo a medzinárodné právo súkromné, v ktorých pôsobia viacerí odborníci pre konkrétnu oblasť civilného práva. V súčasnosti je prioritou navrhovaná rekodifikácia OSP rozpracovaná rekodifikačnou komisiou pre OSP Ministerstva spravodlivosti SR. Tejto téme je venovaná aj časť zimného advokátskeho seminára a v súlade s deklarovaným zámerom predmetnej komisie o širokú odbornú diskusiu očakávam v dohľadnej dobe doručenie rekodifikačného zámeru v písomnej podobe, ktorý budeme ako advokátsky stav môcť pripomienkovať.

■ **Vo Vašej pôsobnosti je zároveň problematika zmierovacieho konania medzi advokátmi. Využívajú tento inštitút efektívne samotní advokáti?**

Inštitút zmierovacieho konania upravuje priamo zákon o advokácii, ako aj advokátsky poriadok. Jeho úprava však nie je dostatočná. Práve z dôvodu nastavenia podrobnejších pravidiel zmierovacieho konania prijalo predsedníctva SAK na zasadnutí dňa 11. októbra 2012 uznesenie, ktorým do praxe zaviedlo zmierovací poriadok z dielne pracovnej skupiny pre advokátske právo. Aj keď by mohlo byť percento advokátov, ktorí sa zmierili štatisticky vyššie, považujeme tento inštitút za užitočný, pretože v záujme ochrany dobrého mena advokátskeho stavu ide o jednu z možností, ako riešiť prípadné spory medzi advokátmi interne, pred orgánom komory.

Zákon o advokácii po 1. januári 2013

Cieľom príspevku je zhrnúť pomerne rozsiahlu novelu zákona o advokácii s rozdelením podľa oblastí, ktorých sa novela dotýka, a umožniť získať relevantnú informáciu o zmenách, ktoré sa dotknú od 1. januára 2013, resp. od 1. januára 2015 tak advokátov, ako aj tých, ktorí majú záujem v budúcnosti stať sa advokátmi a v neposlednom rade aj Slovenskej advokátskej komory.

Národná rada Slovenskej republiky 18. októbra 2012 schválila zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý bol 14. novembra uverejnený v Zbierke zákonov (ďalej len „novela zákona o advokácii“). Novela zákona o advokácii nadobúda účinnosť 1. januára 2013 s výnimkou čl. I bodov 3 a 41, čl. III, čl. IV bodov 1 a 2, čl. V bodov 1 a 2 a čl. VI, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2015. Novela zákona o advokácii sa po nadobudnutí účinnosti dotkne prípravy na výkon povolania advokáta, samotného výkonu povolania advokáta, rozhodovacej činnosti komory, disciplinárnych konaní a aj stavovskej samosprávy.

Príprava na výkon povolania advokáta

Napriek tomu, že ustanovenie **§ 3 zákona o advokácii obsahuje v odseku 1** kumulatívne podmienky zápisu do zoznamu advokátov, požiadavky novelou zákona o advokácii obsiahnuté **v písmenách b), c) a d)** možno považovať za požiadavky týkajúce sa priebehu prípravy na výkon povolania advokáta.

Zmena písmena b) v § 3 ods. 1 reflektuje skutočnosť, že súčasné vysokoškolské právnické vzdelávanie (do momentu splnenia podmienky na zápis do zoznamu advokátov) je rozdelené na štúdium bakalárske a magisterské. Podľa v súčasnosti účinného znenia zákonného ustanovenia sa na splnenie podmienky vzdelania vyžaduje, aby žiadateľ získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo mal uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou. Nová úprava § 3 ods. 1 písm. b) s účinnosťou od 1. januára 2015 vyžaduje od žiadateľa o zápis do zoznamu advokátov, aby preukázal, že aj v prvom stupni vysokoškolského štúdia nadobudol vzdelanie v študijnom odbore právo.

Podľa novej úpravy **§ 3 ods. 1 písm. c)** sa predlžuje povinná prax advokátskeho koncipienta zo súčasných troch rokov na päť rokov a zároveň musí byť táto prax vykonaná s minimálnymi obsahovými nárokmi podľa nového ustanovenia **§ 62a** zákona o advokácii, ktorý obsahuje úpravu výkazov praxe advokátskeho koncipienta a výslovne stanovuje po-

vinnosť advokátskeho koncipienta zúčastňovať sa tak na civiltoprávnych ako aj trestnoprávných procesných úkonoch. Podľa spoločnej správy výborov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „spoločná správa výborov“) cieľom vedenia výkazov praxe bude záruka zvýšenia kvality a odbornosti budúcich advokátov. Bude zrejme úlohou SAK, aby stavovským predpisom vymedzila spôsob mechanizmu vedenia výkazov praxe advokátskeho koncipienta. Podľa prechodného ustanovenia **§ 82b ods. 2** advokátsky koncipient zapísaný do zoznamu advokátskych koncipientov do 31. decembra 2012 vykoná prax advokátskeho koncipienta v trvaní podľa predpisu účinného do 31. decembra 2012, pričom podľa spoločnej správy výborov dôvodom takejto dikcie prechodného ustanovenia § 82b ods. 2 bolo stanoviť jednoznačné znenie prechodného ustanovenia vo vzťahu k dĺžke koncipientskej praxe koncipientov zapísaných do príslušného zoznamu do 31. decembra 2012 tak, že v týchto prípadoch bude povinná prax advokátskeho koncipienta trvať tri roky.

Úplne novou zákonnou podmienkou zápisu do zoznamu **advokátov podľa § 3 bude podľa nového písmena d)** povinnosť absolvovať vzdelávanie v rozsahu a za podmienok určených stavovským predpisom komory. Povinnosť advokátskeho koncipienta absolvovať vzdelávanie organizované komorou bola dosiaľ upravená v § 64 ods. 3 zákona o advokácii s odkazom na vnútorný predpis komory (je ním Uznesenie konferencie advokátov o výchove advokátskych koncipientov a ďalšom vzdelávaní advokátov z 19. júna 2010). Novela zákona o advokácii však priamo v zákone stanovuje požiadavku absolvovania vzdelávania v rozsahu a za podmienok určených stavovským predpisom komory, ako jednu z kumulatívnych podmienok zápisu do zoznamu advokátov.

Absolvovanie vzdelávania v rozsahu a za podmienok určených stavovským predpisom komory bude od účinnosti novely zákona o advokácii aj podmienkou, ktorú bude musieť podľa **§ 6 ods. 3** zákona o advokácii splniť uchádzač o vykonanie advokátskej skúšky.

Novela zákona o advokácii ruší fakultatívnu možnosť započítania inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, zároveň však rozširuje okruh praxí, ktoré komora obligatórne započíta do praxe advokátskeho koncipienta o prax asistenta sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Podľa prechodného ustanovenia **§ 82b ods. 3** na žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej

praxe, ktoré boli doručené komore do 31. decembra 2012, sa vzťahuje predpis účinný do 31. decembra 2012.

Doplnením úvodnej vety v **§ 62 ods. 1** sa upravujú kritériá aj pre možnosť školiť advokátskeho koncipienta kladené na advokáta ako školiteľa. Od nadobudnutia účinnosti novely zákona o advokácii bude nevyhnutnou podmienkou zápisu do zoznamu advokátskych koncipientov, aby advokát, ktorý má byť v pozícii školiteľa advokátskeho koncipienta, bol zapísaný v zozname advokátov vedenom komorou najmenej tri roky nezávisle od spôsobu výkonu advokácie podľa **§ 12 ods. 1** zákona o advokácii.

Podobným spôsobom, ako je novelou zákona o advokácii zmenený **§ 3 ods. 1 písm. b)**, je zmenený aj **§ 62 ods. 1 písm. b)**, ktorý s účinnosťou od 1. januára 2015 vyžaduje, aby osoba, o ktorej zápis do zoznamu advokátskych koncipientov sa žiada, preukázala, že aj v prvom stupni vysokoškolského štúdia nadobudla vzdelanie v odbore právo. Zároveň, v prípade, že ide o absolventa zahraničnej vysokej školy môže predsedníctvo komory požadovať, aby preukázal pred skúšobným senátom komory, že je schopný aplikovať právny poriadok Slovenskej republiky, pričom podrobnosti stanoví predpis komory.

Podľa dôvodovej správy k úprave **nového odseku 4 v § 62** predovšetkým vzhľadom na náročnosť advokátskeho povolania, možné dôsledky vo vzťahu ku klientom, súdom, prokuratúre, iným orgánom a organizáciám je potrebné požadovať efektívny školiaci prístup skúseného advokáta. Efektívnosť školiť popri výkone povolania advokátskych koncipientov sa však pri počte vyššom ako tri stráca. V prípade spoločného výkonu zodpovedá obmedzenie násobku čísla 3 a počtu spoločníkov, resp. konateľov spoločnosti s ručením obmedzením, prípadne komplementárov komanditnej spoločnosti. Počet troch koncipientov môže byť podľa dôvodovej správy prekročený len v prípade, ak má koncipient pri analogickom použití **§ 8** pozastavený výkon praxe advokátskeho koncipienta, vždy však len o počet koncipientov, ktorí majú prax advokátskeho koncipienta pozastavenú. Podľa **§ 82b ods. 4** školiteľ advokátskych koncipientov podľa **§ 62 ods. 3**, ktorý je do 31. decembra 2012 školiteľom viac ako troch advokátskych koncipientov, môže navrhnúť zápis nového advokátskeho koncipienta, ak počet advokátskych koncipientov, voči ktorým je v postavení školiteľa, bude menší ako tri.

Dôležitou zmenou, na ktorú treba upozorniť, je zmena **§ 65 ods. 2**, hoci úprava stavovským predpisom komory aj v súčasnosti umožňuje substitučné zastúpenie advokáta len advokátskym koncipientom (v prípade, ak ide o zastúpenie advokáta jeho zamestnancom). Podľa **nového znenia § 65 ods. 2** je priamo v zákone vylúčené, aby odborný zamestnanec advokáta, ktorý nie je advokátskym koncipientom, zastupoval klienta advokáta na súde, prokuratúre alebo pred orgánom verejnej správy.

Výkon advokátskeho povolania

V rámci výkonu advokátskeho povolania novela zákona o advokácii upravuje v **§ 8 ods. 2** dva nové, fakultatívne dô-

vody pozastavenia výkonu advokácie súvisiace s neplnením povinností vyplývajúcich z právoplatne skončených disciplinárnych konaní. Podľa **§ 8 ods. 2 písm. c)** môže komora pozastaviť výkon advokácie tomu, komu bolo právoplatne uložené disciplinárne opatrenie peňažná pokuta a do troch mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo disciplinárne opatrenie uložené, si svoju povinnosť nesplnil; pozastaviť výkon advokácie možno až do zaplatenia tejto pokuty. Podľa **§ 8 ods. 2 písm. d)** môže komora pozastaviť výkon advokácie tomu, komu bola právoplatne uložená povinnosť zaplatiť paušálne trovy disciplinárneho konania a do troch mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bolo disciplinárne opatrenie uložené, si svoju povinnosť nesplnil; pozastaviť výkon advokácie možno až do zaplatenia týchto trov.

V súvislosti s rôznymi spôsobmi výkonu advokátskeho povolania upravenými v **§ 12** (s akcentom na výkon advokácie prostredníctvom obchodnej spoločnosti), novela zákona o advokácii v **§ 12 ods. 2** stanovuje povinnosť oznámiť komore zmenu v spôsobe výkonu advokácie bezodkladne po zápise do obchodného registra.

Povinnosť používať pri poskytovaní právnych služieb profesijné označenie advokát, advokátka alebo advokátska kancelária s účinnosťou novely zákona vyplýva priamo zo zákonného ustanovenia **§ 12 ods. 4**. Obsahovou náležitosťou názvu združenia alebo obchodného mena pri výkone advokácie prostredníctvom združenia alebo prostredníctvom obchodnej spoločnosti bude skutočnosť, že názov združenia alebo obchodné meno obchodnej spoločnosti neznižuje dôstojnosť advokátskeho stavu a neporušuje pravidlá profesijnej etiky, pričom splnenie tejto skutočnosti preskúma komora a v zákonom stanovených lehotách vydá žiadateľovi potvrdenie. Podľa prechodného ustanovenia k tejto právnej úprave obsiahnutého v **§ 82b ods. 1** advokáta vykonávajúceho advokáciu podľa **§ 12 ods. 1 písm. b) až e)** v znení účinnom do 31. decembra 2012, ktorý nespĺňa povinnosť uvedenú v **§ 12 ods. 4** druhej vete, môže komora do 30. júna 2013 vyzvať na splnenie tejto povinnosti. Obchodná spoločnosť založená na výkon advokácie, ktorá si nespĺní povinnosť podľa **§ 12 ods. 4** druhej vety do troch mesiacov od doručenia výzvy komory podľa prvej vety, stratí oprávnenie poskytovať právne služby na území Slovenskej republiky. Márnym uplynutím lehoty podľa predchádzajúcej vety sa advokát stane advokátom vykonávajúcim advokáciu podľa **§ 12 ods. 1 písm. a)** a súčasne na neho prechádzajú všetky práva a povinnosti vo vzťahu ku klientovi spoločne a nerozdielne. Komora túto skutočnosť oznámi príslušnému registrovému súdu do 31. decembra 2013, ktorý ďalej koná podľa **§ 68 ods. 6 písm. b)** Obchodného zákonníka. O advokátovi vykonávajúcom advokáciu podľa **§ 12 ods. 1 písm. b) až e)**, ktorému nebola doručená výzva podľa prvej vety do 30. júna 2013, platí, že si splnil povinnosť podľa **§ 12 ods. 4** druhej vety.

Zmenou oproti súčasnej právnej úprave je vypustenie časti ustanovení **odseku 7 v § 14 a odseku 6 v § 15** a zrušenie duálneho poskytovania právnych služieb samostatne popri poskytovaní právnych služieb prostredníctvom obchodnej

spoločnosti, hoci aj doteraz bol takýto duálny výkon povolania limitovaný podľa jeho dočasnosťou (do 31. 12. 2012 účinný § 14 ods. 7 druhá veta, resp. do 31. 12. 2012 účinný § 15 ods. 6 druhá veta).

Priamo zákonným ustanovením **§ 27 ods. 1** novela zákona o advokácii upravuje minimálny limit poistného plnenia dohodnutý v poistnej zmluve pre prípad vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom povolania vo výške 100 000 eur.

Obsahovo pomerne bohatou je úprava obsiahnutá v ustanoveniach **§ 29a až § 29c** pod spoločným názvom „Prezentácia výkonu povolania“, ktorú dosiaľ, v širšom rozsahu, upravoval stavovský predpis komory, Advokátsky poriadok. Novela zákona o advokácii vymedzuje hranice prezentácie výkonu povolania priamo v zákone a striktniešie. Prezentácia výkonu povolania bude možná stále len prostredníctvom uverejňovania vecných a pravdivých informácií s vylúčením porovnávacích prvkov.

Rozhodovacia činnosť komory

Novela zákona o advokácii prináša **nové znenie celého ustanovenia § 11**, ktoré podrobne upravuje náležitosti rozhodnutia komory v takzvaných statusových veciach (nezapísanie fyzickej osoby do zoznamu advokátov, o vyčiarknutie advokáta zo zoznamu advokátov podľa § 7 ods. 1 písm. b), d), f) až i) a odsekov 2 a 3 a pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 s primeraným použitím pre usadených euroadvokátov, medzinárodných advokátov, zahraničných advokátov, spoločnosti s ručením obmedzeným, verejné obchodné spoločnosti, združenia, komanditné spoločnosti, organizačné zložky zahraničných združení a pre advokátskych koncipientov). Výslovné je upravená právoplatnosť a vykonateľnosť statusových rozhodnutí komory, ako aj skutočnosť, že sú preskúmateľné súdom na základe žaloby podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku. Zároveň je upravený okamih, kedy komory zapíše advokáta do zoznamu advokátov, ak bude jej rozhodnutie o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov súdom zrušené, a tiež okamih, odkedy je advokát oprávnený vykonávať advokáciu, ak bolo rozhodnutie komory o pozastavení výkonu advokácie súdom zrušené. V oboch prípadoch je to deň právoplatnosti rozhodnutia súdu.

V porovnaní s doterajšou právnou úpravou zákon prenáša na komoru kompetenciu v oblasti zisťovania prekážok v štáte registrácie brániace advokátovi zo Slovenskej republiky poskytovať právne služby na území štátu registrácie na účely rozhodovanie o žiadostiach o zápis do zoznamu zahraničných advokátov, resp. medzinárodných advokátov (§ 46 a § 50).

Disciplinárne konanie

V disciplinárnom konaní novela zákona o advokácii v **§ 56 ods. 2** presne vymedzuje, ktoré disciplinárne opatrenia môžu byť ukladané popri sebe a zároveň stanovuje, kedy je

možné výkon disciplinárneho opatrenia podmienene odložiť spolu s podmienkami, za ktorých sa podmienene odložené disciplinárne opatrenie vykoná.

Úpravou **§ 58 ods. 2** sa predlžuje subjektívna lehota, v ktorej možno podať návrh na začatie disciplinárneho konania zo súčasných šiestich mesiacov na deväť mesiacov odo dňa, keď sa navrhovateľ dozvedel o disciplinárnom previnení.

V porovnaní s doterajšou právnou úpravou je po zmene **§ 59** možné podať odvolanie voči akémukoľvek rozhodnutiu disciplinárneho senátu, čím sa už na úrovni rozhodovania komory zavádza dvojinštančnosť konania aj pri disciplinárnom opatrení pozastavenia výkonu advokácie a disciplinárnom opatrení vyčiarknutia zo zoznamu advokátov.

Výraznou zmenou je kreovanie nového orgánu komory (**§ 66 ods. 4 písm. e**) a **§ 74a**), odvolacej disciplinárnej komisie, ktorá v odvolacích disciplinárnych senátoch bude rozhodovať o odvolaniach proti rozhodnutiam prvostupňových disciplinárnych senátov. Samozrejme, právoplatné rozhodnutie, ktorým bol disciplinárne obvinený uznaný za vinného zo spáchania disciplinárneho opatrenia, je preskúmateľné súdom na základe žaloby v správnom súdnictve. Touto úpravou teda končí právomoc predsedníctva komory rozhodovať o odvolaniach v disciplinárnom konaní ako druhostupňový orgán a ostáva mu len právomoc v oblasti možnosti zrušenia právoplatného rozhodnutia disciplinárneho rozhodnutia, ak bolo vydané v rozpore so zákonom alebo s predpismi komory. Podľa **§ 82b ods. 6** však do zvolenia odvolacej disciplinárnej komisie a vymenovania predsedov odvolacích disciplinárnych senátov a členov odvolacích disciplinárnych senátov budú rozhodovať o odvolaniach v disciplinárnych konaniach tri odvolacie disciplinárne senáty, ktoré vymenuje z členov a náhradníkov predsedníctva komory predseda komory, ktorý zároveň vymenuje predsedov týchto senátov.

Stavovská samospráva

Dikcia ustanovenia **§ 29 ods. 1** prináša nový spôsob určovania výšky príspevku na činnosť komory, odvíjajúci sa od rovnakého kritéria, aké používa vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve a ktorý má vytvoriť predpoklad na objektívne stanovenie výšky príspevku na činnosť komory bez potreby ďalšej moderácie predsedníctvom komory. Príspevok sa takto stanovuje vo výške jednej tretiny mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Jednou zo zmien v oblasti výkonu stavovskej samosprávy je už vyššie spomenuté kreovanie nového orgánu komory, ktorým je odvolacia disciplinárna komisia. Vzhľadom na skutočnosť, že súčasný volebný poriadok komory neobsahuje úpravu voľby tohto nového orgánu komory, obsahuje ustanovenie **§ 82b v ods. 7** splnomocnenie pre predsedníctvo

komory, aby upravilo uznesením spôsob voľby odvolacej disciplinárnej komisie, ktorá sa bude konať na prvej konferencii advokátov konanej po 1. januári 2013.

Pomerne významnou zmenou, odôvodnenou nákladmi spojenými s usporiadaním konferencie advokátov, je podľa novej úpravy § 67 ods. 2 predĺženie intervalu medzi konferenciami advokátov zo súčasných troch rokov na štyri roky a zároveň s tým súvisiace predĺženie funkčného obdobia orgánov komory zo súčasných troch rokov na štyri roky. Predĺženie funkčného obdobia orgánov komory sa netýka súčasných orgánov komory, nakoľko podľa § 82b ods. 5 funkčné obdobie orgánov komory zvolených podľa predpisu účinného do 31. 12. 2012 sa spravuje podľa predpisu účinného do 31. 12. 2012. Zároveň sa priamo stanovuje obmedzenie pre zvolenie do predsedníctva komory (výkonný orgán komory) a revíznej komisie komory (dozorný orgán komory) na dve po sebe nasledujúce obdobia.

Iné zmeny vykonané novelou zákona o advokácii

Novelou zákona o advokácii boli vykonané aj zmeny iných predpisov, osobitne sa priamo výkonu advokátskeho povolania dotýka Čl. II a zmena § 27 Občianskeho súdneho poriadku, ktorá doplnením odseku 3 vymedzuje konania,

v ktorých nie je prípustné zastúpenie účastníka konania ktoroukoľvek fyzickou osobou spôsobilou na právne úkony bez osobitnej kvalifikácie, teda takzvané laické zastúpenie.

Zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov zmenený novelou zákona o advokácii v Čl. VIII upravuje okrem iného rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, ak tento vznikol účastníkovi konania a súd nerozhodol o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom podľa § 30 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. 12. 2009 a s nárokom odkázal advokáta na centrum alebo, ak o tomto súd nerozhodoval vôbec, napriek tomu, že si advokát nárok na náhradu trov právneho zastúpenia riadne a včas uplatnil. Problému sa bližšie venuje článok nižšie.

V ostatných predpisoch menených novelou zákona o advokácii bola aj pri ostatných justičných povolaniach (sudcovia, prokurátori, notári, exekútori) rovnakým spôsobom s účinnosťou od 1. januára 2015 upravená podmienka nadobudnutého vysokoškolského vzdelania potrebného pre výkon povolania, keď aj v týchto povolaniach sa vyžaduje, aby bolo celé vysokoškolské štúdium absolvované v študijnom odbore právo.

JUDr. Peter Kalata

KTO JE SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA?

Časť tretia – činnosť disciplinárnej komisie

Na stránkach Bulletinu slovenskej advokácie sme predstavili čitateľom spôsob spravovania Slovenskej advokátskej komory a jej orgánov, hospodárenie komory a činnosť revíznej komisie. Seriál pokračuje uvedením do činnosti disciplinárnej komisie.

Na Konferencii advokátov v roku 2010 boli do disciplinárnej komisie (ďalej len „DK“) zvolení noví členovia, pričom išlo takmer o úplne nových kolegov advokátov. Po vymenovaní jednotlivých členov senátov sme sa snažili predovšetkým zjednotiť rozhodovaciu činnosť po formálnej stránke. Bol vypracovaný vzor disciplinárneho rozhodnutia vzhľadom na to, že v predošlom období sa rozhodnutia disciplinárnych senátov rôznili po formálnej stránke. Postupom času sa kládol dôraz na zachovávanie procesných záležitostí, t. j. vedenia pojednávania, dokazovania na pojednávaní a kvalitu zápisníc z jednotlivých pojednávania, ako aj dôraz na dôsledné odôvodňovanie vypracovaných rozhodnutí a ich doručovanie

v primeranej lehote. Som toho názoru, že všetkým disciplinárnym senátom sa podarilo skvalitniť disciplinárne konania oproti predošlému obdobiu po formálnej aj procesnej stránke. Rozhodovanie disciplinárnych senátov je nezávislé a vychádza z hodnotenia jednotlivých dôkazov produkovaných v disciplinárnom konaní, tak jednotlivo, ako aj v ich súhrne.

Významným počinom pre činnosť disciplinárnych senátov o disciplinárnych previneniach bolo vydanie *Zbierky disciplinárnych rozhodnutí*, ktorá je významným pomocníkom pri rozhodovaní o rovnakých disciplinárnych previneniach, ako aj pri ukladaní disciplinárnych opatrení. Zbierka nielen významne napomáha pri rozhodovaní senátov, ale pôsobí aj

ako prevencia pre všetkých advokátov, ktorí sa z rozhodnutí môžu poučiť a vystríhať sa disciplinárnych priestupkov, resp. previnení. Ukladanie disciplinárnych opatrení aj za rovnaké priestupky však nemožno paušalizovať, pretože každá vec je individuálna a pri ukladaní disciplinárnych opatrení senát prihliada na všetky okolnosti prípadu, ako aj na osobu disciplinárne obvineného.

Dovolím si pripomenúť, že činnosť DK upravuje zákon o advokácii a súvisiace predpisy SAK, konkrétne Organizačný poriadok, Rokovací poriadok, Volebný poriadok a najmä Disciplinárny poriadok.

Základným ustanovením, z ktorého činnosť DK rámcovo vychádza, je § 74 zákona o advokácii, podľa ktorého DK rozhoduje v disciplinárnych senátoch o disciplinárnych previneniach advokátov, euroadvokátov, advokátskych koncipientov, zahraničných advokátov a medzinárodných advokátov, volí zo svojich členov predsedu DK, ktorý riadi jej činnosť. Predseda DK vymenúva z členov DK predsedov disciplinárnych senátov a členov disciplinárnych senátov. Členovia DK sú rozdelení do 10 disciplinárnych senátov. Vymenúva ich na začiatku funkčného obdobia predseda DK, ktorý nie je členom žiadneho senátu.

Rozhodovacia činnosť DK, resp. jej predsedu a jednotlivých senátov zabezpečuje disciplinárne oddelenie kancelárie komory, ktoré riadi predseda DK. Vytvára podmienky na riadnu činnosť DK a jej predsedu pri plnení úloh v disciplinárnom konaní, ako aj na riadnu činnosť disciplinárnych senátov. Na ten účel podľa pokynov predsedov senátov zabezpečuje pojednávania disciplinárnych senátov, obstaráva dôkazy, ktoré majú byť vykonané, predvoláva na disciplinárne pojednávania účastníkov a iné osoby a administratívne zabezpečuje vypracovávanie písomných rozhodnutí vydaných v disciplinárnom konaní a ich doručovanie.

Samotné disciplinárne konanie sa začína podaním návrhu na začatie disciplinárneho konania predsedom revíznej komisie, ktorý je doručený predsedovi DK. Po podaní a zaevidovaní návrhu je vec pridelená príslušnému disciplinárnemu senátu a návrh sa doručuje disciplinárne obvinenému s tým, že tento má právo vyjadriť sa k návrhu a navrhnuť dokazovanie vo veci. Súčasne je disciplinárne obvinenému oznámené zloženie disciplinárneho senátu, voči ktorému má právo podať námietky zaujatosti. Disciplinárne obvinený má tiež právo zvoliť si právneho zástupcu, ktorý ho bude v disciplinárnom konaní zastupovať.

Disciplinárne oddelenie zisťuje, kedy sa rozhodnutie vydané v disciplinárnom konaní stalo právoplatným alebo vykonateľným. V prípade vykonateľnosti rozhodnutia predkladá rozhodnutie tajomníkovi na zabezpečenie jeho výkonu.

Pokiaľ bolo rozhodnutie disciplinárneho senátu napadnuté odvolaním, disciplinárne oddelenie pripravuje kompletný spisový materiál na rozhodnutie predsedníctva komory ako odvolacieho orgánu a prostredníctvom predsedu DK predkladá predsedníctvu.

Predseda DK okrem riadiacej činnosti disciplinárneho oddelenia rozhoduje o námietkach zaujatosti, vznesených disciplinárne obvinenými proti členom disciplinárneho senátu.

Predseda DK môže podať návrh predsedníctvu komory na pozastavenie činnosti člena disciplinárnej komisie, ktorý si neplní povinnosti vyplývajúce z členstva v disciplinárnej komisii, a to až do konca jeho volebného obdobia.

Predseda DK môže odňať vec disciplinárnemu senátu, ktorý nezačne konať vo veci do jedného mesiaca odo dňa pridelenia veci a túto pridelí inému senátu.

Predseda DK pozastaví činnosť člena DK, proti ktorému je podaný návrh na začatie disciplinárneho konania a vymenuje zo zvolených náhradníkov člena DK.

Predseda DK tiež zvoláva v zmysle Rokovacieho poriadku raz v roku zasadnutie DK, na ktorom sa zúčastňujú všetci členovia disciplinárnych senátov a náhradníci.

Prvé zasadnutie DK, na ktorom sa volí jej predseda, zvoláva predseda SAK.

Všetci členovia DK sa snažia dôsledne dodržiavať zákon a uznesenia konferencie advokátov, ako aj predsedníctva komory. Primárnym cieľom je zákonné a spravodlivé rozhodovanie o disciplinárnych previneniach advokátov, pretože má zásadný dopad na ich činnosť. Kvalitne vedené disciplinárne konania prispievajú k vytváraniu obrazu o advokátoch u verejnosti. Aj preto sa zachováva úzus vedenia prvostupňových disciplinárnych konaní v sídle komory v Bratislave, kde sú vytvorené najlepšie podmienky.

Jablkom sváru sa v poslednej dobe stali návrhy na začatie disciplinárneho konania proti advokátom, ktorí si nespĺnili povinnosti súvisiace s úhradou príspevku na činnosť SAK a príspevku do sociálneho fondu. V tomto smere však disciplinárne senáty nemajú na výber, zákon platí rovnako pre všetkých, pre advokátov primárne, platobné povinnosti voči komore vrátane sankcií za omeškanie upravujú uznesenia konferencie advokátov. Každý advokát má možnosť na konferencii sa zúčastniť a navrhovať prípadné zmeny interných predpisov. V dohľadnej dobe budú advokátom dané na pripomienkovanie návrhy zmien interných predpisov, ktoré vyplynuli zo spoločného rokovania orgánov komory.

Nepochybným prejavom toho, že činnosť DK má v rámci advokácie veľkú váhu, je aj stretnutie všetkých predsedov senátov, predsedu revíznej komisie a členov predsedníctva komory, ktoré sa konalo 5. septembra 2012 v Bratislave s cieľom rozdebatovať na širšom fóre možnosti zlepšenia kvality konaní. V súčasnej dobe môžeme konštatovať, že pridelovanie jednotlivých vecí je rovnomerné a disciplinárne senáty pojednávajú a rozhodujú priebežne. Oproti predošlému obdobiu sa prejednávanie disciplinárnych vecí urýchlilo a skvalitnilo. Zo stretnutia vyplynul jednoznačný záver, že disciplinárna agenda tvorí neoddeliteľnú súčasť aktivít komory ako celku a zlepšenie je možné dosiahnuť spoločným úsilím všetkých zložiek.

Všetci by sme si želali, keby sme sa s kolegami na disciplinárnych pojednávaniach nemuseli stretávať, pretože vtedy by nastala ideálna situácia, že nikto z advokátov sa nedopúšťa disciplinárnych previnení a nedostáva sa do postavenia disciplinárne obvineného.

JUDr. Štefan Ondriš
predseda disciplinárnej komisie

DISKUSIA

Legislatívna korekcia vzťahu „advokát – Centrum právnej pomoci“

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

V Bulletine slovenskej advokácie č. 3/2012 bol na s. 4 v rámci tejto rubriky uverejnený príspevok *Rozhodovanie Centra právnej pomoci o náhrade trov advokáta ustanoveného súdom pred 1. januárom 2010*. Článok bol zameraný na praktické problémy, ktoré so sebou advokátom priniesla novelizácia OSP zákonom č. 495/2009 Z. z. účinná od 1. 1. 2010. Uvedená novela sa v prvom bode čl. I bezprostredne dotkla spôsobu ustanovovania advokátov osobám v hmotnej núdzi, pokiaľ ide o občianske súdne konanie.

Dovtedajšie znenie § 30 OSP „*Účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť zástupcu z radov advokátov, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí*“, bolo v celom rozsahu nahradené novým ustanovením § 30 ods. 1 OSP „*Účastníkovi, u ktorého sú predpoklady, aby bol súdom oslobodený od súdnych poplatkov, ustanoví sudca alebo poverený zamestnanec súdu na jeho žiadosť za zástupcu Centrum právnej pomoci (CPP) alebo advokáta zapísaného do zoznamu podľa osobitného predpisu, ak je to potrebné na ochranu jeho záujmov. O tejto možnosti súd účastníka poučí*“.

Súčasne bolo prijaté nové znenie § 149 ods. 2 OSP „*Ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia CPP, pri náhrade trov konania sa postupuje podľa osobitného predpisu*“. Nezmenený pritom ostal základný princíp, vyjadrený v ustanovení § 140 ods. 2 OSP „*Ak bol účastníkovi ustanovený za zástupcu advokát, platí jeho hotové výdavky a odmenu za zastupovanie štát; ak je to dôvodné, poskytne súd advokátovi na jeho žiadosť primeraný preddavok*“.

Pôvodný príspevok poukazoval na dva základné okruhy problémov týkajúcich sa advokátov ustanovených na zastupovanie súdom podľa § 30 OSP do 31. 12. 2009, ak im vznikol nárok na odmenu už za účinnosti § 149 ods. 2 OSP v znení od 1. 1. 2010. Primárnu otázku kompetencie CPP rozhodnúť v týchto prípadoch o priznaní odmeny a náhrad ustanovenému advokátovi zodpovedala bežná prax, azda aj v nadväznosti na racionálny úsudok (bližšie v BSA 3/2012, s. 4).

Druhý interpretačný „konflikt“ spočíval v tom, či má CPP, ak už k takémuto rozhodovaniu pristúpi, priznať advokátovi bežnú tarifnú odmenu podľa § 9 až § 14 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), alebo výrazne redukovanú paušálnu odmenu advokáta za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi v zmysle § 14a a nasl. vyhlášky. Napriek prezentovanej argumentácii v prospech prvej z načrtnutých alternatív, podporenej závermi súdnej praxe (citované uznesenie NS SR z 18. 2. 2010, sp. zn. 3 M Cdo 22/2008), bolo nevyhnutné konštatovať zjavnú potrebu modifikácie právnej úpravy za účelom definitívneho odstránenia výkladových rozporov, ktoré majú bezprostredný dopad na mnohých advokátov.

K legislatívnej zmene medzičasom reálne došlo. Dňa 18. 10. 2012 NR SR schválila vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony; uverejnený v ZZ pod č. 335/2012 Z. z. (ďalej len „novela“). V súlade s čl. VIII bodom 3 novely sa do zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2013, zavádza nové ustanovenie § 24e v znení:

„(1) Ak účastníkovi konania vznikol nárok na náhradu trov konania a súd nerozhodol o nároku na náhradu trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom podľa § 30 OSP v znení účinnom do 31. decembra 2009 a s nárokom odkázal advokáta na centrum alebo ak o tomto súd nerozhodoval vôbec, napriek tomu, že si advokát nárok na náhradu trov právneho zastúpenia riadne a včas uplatnil, rozhodne o nárokoch advokáta podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov centrum.“

(2) Ak advokátovi v prípadoch podľa odseku 1 vznikol nárok na náhradu trov konania za jednotlivé úkony právnej služ-

by podľa osobitného predpisu, prizná advokátovi centrum náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu úkonov právnej služby potrebných na účelne uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý nemal vo veci úspech.

(3) O nárokoch podľa odseku 1 rozhodne centrum na základe písomnej žiadosti advokáta a vyúčtovania trov právneho zastúpenia predloženého súdu advokátom. Vyúčtovanie trov právneho zastúpenia spolu s potrebnou súčinnosťou poskytne centru súd, ktorý vo veci rozhodoval“.

DISKUSIA

Ad: K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory

Po prečítaní si diskusného príspevku kolegu JUDr. Irsáka **uverejneného v Bulletine SAK č. 10/2012** nám nedá neregovať na dôvodné pochybnosti o demokratickosti, legalite a zákonnosti posledných volieb do orgánov komory.

Volebný poriadok ustanovuje v § 2 ods. 2, „že návrhy kandidátov musia byť písomné s uvedením advokáta, alebo orgánu komory, ktorý ich predkladá na tlačive vydanom komorou v počte max. 3-násobku počtu členov a náhradníkov orgánu komory“.

Z uvedeného vyplýva, že oprávnená osoba (advokát) môže navrhnúť osoby, ktoré spĺňajú zákonné predpoklady, aby sa stali kandidátmi na člena orgánov komory. Jediným obmedzením kreačnej kompetencie nás advokátov je teda množstvo osôb, ktoré môžeme navrhnúť. Nerozumieme argumentu, že systematickou a dlhodobou prácou (organizovanej skupiny) pred voľbou do orgánov komory je pri vynaložení značného úsilia možné zostaviť jednotnú kandidátku, čo samo o sebe predstavuje nedemokratickosť voľby orgánov SAK. Naopak, tento postup je podľa nášho názoru plne demokratický. Každý advokát môže navrhnúť jemu prijateľných kandidátov do orgánov SAK. Cieľom je vygenerovať kandidátov, ktorí budú zastupovať, reprezentovať SAK navonok a do vnútra komory vykonávať vôľu svojich kolegov. Ich členstvo v orgánoch komory je výsledkom počtu hlasov od všetkých členov, ktorí sa zúčastnili aspoň na nominácii kandidátov. Logickým následkom takejto voľby je „vyblokovanie“ alebo nezvolenie časti kandidátov, ktorí nemajú dostatočnú podporu svojich kolegov.

Ak by sme pripustili, že orgány komory by sa vybrali v jednokolovej priamej voľbe na konferencii advokátov okrem obrovského organizačného zázemia a nákladov, ktoré si takáto voľba vyžaduje, by sme mohli dôjsť k výsledkom, že menšia skupina advokátov zúčastnených na tejto konferencii by vybrala orgány SAK tak, že by ich reprezentatívnosť, teda legitímnosť bola menšia. Odhliadnuc od to-

Citované ustanovenie by malo v uvedených prípadoch definitívne uzavrieť pomerne intenzívnu polemiku o výške odmien priznávaných advokátom za poskytnuté právne služby zo strany Centra právnej pomoci. Vzhľadom na to, že znenie § 24e ods. 1 cit. zákona jednoznačne stanovuje, že CPP rozhodne o nárokoch advokáta podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky (§ 9 až § 14 o tarifnej odmene), možno dôvodne očakávať aj zmiernenie doteraz tlmočeného rozčarovania niektorých advokátov a ich dojmu, že pri komunikácii s CPP v týchto prípadoch „fahajú za kratší koniec“.

ho, že ak by voľba nebola dvojkolová ako v súčasnosti, potrebovali by sme kvalifikovaný súhlas všetkých kandidátov, ktorí by boli navrhnutí do orgánov SAK na konferencii, t. j. všetkých členov advokátskej komory z dôvodu, že samotný kandidát by sa stali známymi až na konferencii. Tento spôsob voľby sa nám javí technicky nerealizovateľný.

Nevidíme nič nedemokratické na vytvorení kandidátky našich potenciálnych zástupcov z dôvodu, že ak hovoríme o zastupiteľskej demokracii pri voľbe našich orgánov, zástupiteľ, teda kandidát do orgánov SAK z vôle jej členov súťaží o podporu členov SAK, pričom výsledkom tejto podpory je zoznam kandidátov, z ktorých sa volia samotné orgány komory. V prípade, že dôjde k zostaveniu jednotnej kandidátky, táto reprezentatívne určuje vôľu advokátov, kto ich má zastupovať. Nevidíme žiadne zneužitie volebného systému SAK v tom, že počet kandidátov na miesta členov orgánov komory je limitovaný a, že tento zoznam sa vytvorí na základe vôle členov SAK. Naopak, za nedostatočne reprezentatívny výber členov SAK by sme považovali postup, ak by konferencia advokátov mala kreovať svoje orgány len s *ad hoc* navrhnutými kandidátmi na konferencii. Je známou skutočnosťou, že na tejto konferencii sa zúčastňuje menšia skupina advokátov, ktorá by v rozpore s názorom väčšiny, mohla zvoliť takých členov, ktorí by dostatočne nereprezentovali názory a vôľu členov komory.

Zoznam kandidátov môže predsa podať ktorýkoľvek advokát, a ak dôjde k zhode na väčšine kandidátov, je presným odrazom väčšiny vôle členov SAK. Dôkaz, ktorý kolega JUDr. Irsák uvádza a, ktorý má byť dôkazom o nelegitímnosti a nedemokratickosti, je podľa nášho názoru presne opačným dôkazom. Ak sa z celého advokátskeho stavu vygeneroval len zoznam tých istých kandidátov v počte presahujúcich 3-násobok členov príslušného orgánu komory, ich zaradenie do zoznamu záviselo od počtu získaných hlasov. Táto skutočnosť teda dokazuje, že vybratí kandidáti sú na

základe konsenzu členov SAK schopní zastupovať všetkých jej členov. Že ide o presadenie kandidátov, ktorých chcela časť členov je nepochybné. Každý, kto kandidátov navrhol v určenom počte, mal záujem, aby ho reprezentovali ním navrhnutí kandidáti. Argument kolegu JUDr. Irsáka, že 10 % členov komory nezabezpečuje legalitu a demokratickosť voľby je podľa nášho názoru nesprávna. Ak sa 10 % všetkých členov komory zhodlo na zozname kandidátov, je to obrazom záujmu kolegov o dianie v komore, a ak takáto časť advokátov presadí do orgánov komory svojich kandidátov nie je to nelegitímne a nedemokratické, ale svedčí to o tom, že neexistuje početne väčšia skupina, ktorá by presadila iných kandidátov do orgánov komory.

Otázkou zostáva, či samotný demokratický základ voľby – možnosť nezúčastniť sa na nej, neznižuje reprezentatívnosť našich orgánov. Oponenti by tvrdili, že nedemokratické by bolo, ak by každý člen SAK obligatórne musel navrhnúť kandidátov a musel sa zúčastniť na voľbách. Ak by ale aj v tomto prípade bol obmedzený počet kandidátov, v žiadnom prípade nemôžeme hovoriť o nedemokratickej voľbe. Na obmedzené miesta kandidátov by sa dostali kolegovia, ktorí by rovnako, ako dnes získali najväčší počet hlasov na kandidáta.

Na záver chceme uviesť, že nepovažujeme za správne, že pochybnosti o legalite, miere demokracie pri voľbe našich orgánov vznáša kolega, ktorý, ako sám uvádza, sa nezúčastnil na posledných voľbách do orgánov SAK.

Zároveň dávame do ctenej pozornosti kolegov, že naši kolegovia vykonávajú činnosť v orgánoch komory len za náhradu straty času, teda ako „amatéri“, čo v praxi znamená na úkor svojej advokátskej praxe alebo voľného času. Za tento prístup im osobne ďakujeme.

JUDr. Jozef Námešný
JUDr. Gabriel Olšovský

DISKUSIA

Ad: K voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory

So záujmom som si prečítal diskusný príspevok kolegu k voľbám orgánov Slovenskej advokátskej komory v roku 2010. Nedá mi, aby som sa k ním nastolenej téme aspoň krátko nevyjadril.

Každý demokratický volebný proces je úplne prirodzene založený na spoločnej aktivite oprávnených voličov pri presadzovaní spoločných záujmov. Pri voľbách do parlamentu je inštitucionalizovaný v podobe politických strán. Som rád, že pri našich voľbách neexistujú žiadne "politické strany", ale otvorený zápas predstáv o posúvaní advokácie k väčšej sta-

bilite a zachovaniu našich základných princípov, ktorý spája kolegov s podobnou predstavou o advokácii. Kritizovať aj tento systém je samozrejme možné, ale aj tu asi platí, že demokracia nie je dobrý systém, ale lepší nikto nevymyslel.

Kolega spomína, že nesúhlasil s nomináciou do orgánov komory. Tu je namieste pripomenúť, že kandidátku v roku 2010 schvaľovalo vtedajšie predsedníctvo SAK a Konferencii advokátov boli podľa jeho vtedajšieho rozhodnutia predložené dve kandidátky. Ako správne poznamenal kolega rozhodnutím vtedajšieho predsedníctva SAK sa napriek svojmu nesúhlasu ocitol na kandidátke. Z môjho pohľadu je preto zvláštne spájať predvolebnú aktivitu mimo vtedajších orgánov komory s rozhodnutím vtedajšieho predsedníctva. Adresátom kolegovej výčitky by mali byť členovia orgánu, ktorí hlasovaním rozhodli o jeho zaradení do kandidačnej listiny.

Každý si môžeme na vec vytvoriť vlastný názor, a práve preto musím podotknúť, že si neviem predstaviť žiaden nedemokratický orgán, ktorý by pripustil tak voľnú diskusiu o citlivých vnútorných otázkach, ako práve prebieha na týchto stránkach.

Uvedený fakt – pluralitu názorov, publikovaných v našom periodiku preto vítam a považujem ju za prirodzenú. Najmä medzi advokátmi. Dúfam však, že akákoľvek výmena názorov bude na stránkach Bulletinu prebiehať kultivovane a na profesionálnej úrovni. Len tak nás závery diskusie posunú spoločne pozitívnym smerom ďalej.

JUDr. Pavol Erben

Za JUDr. Štefanom Lányim

Dňa 23. novembra 2012 sa advokátska obec rozlúčila s najstarším advokátom na Slovensku JUDr. Štefanom Lányim, ktorý v júni tohto roku oslávil 100 rokov.

Slovenská advokátska komora udelila doktorovi Lányimu pri príležitosti osláv Dňa advokácie pamätnú plaketu za podporu dobrého mena komory počas jeho dlhoročného pôsobenia v advokácii a za posilnenie statusu advokácie v spoločnosti. Jeho profesionálnemu životu a pôsobeniu v advokácii sme sa venovali v predošlých číslach *Bulletinu slovenskej advokácie* (č. 7-8 a 9).

JUDr. Štefan Lányi už nie je medzi nami, venujme mu spolu tichú spomienku.

Češť jeho pamiatke!

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Spôsob výkonu advokácie a sociálne poistenie

Causa finita est?

(Čo nového priniesla súdna prax)

Mgr. Kristína Grausová

V priebehu rokov 2007 až 2008 sa medzi advokátmi, ktorí zmenili spôsob výkonu advokácie zo samostatného na výkon v mene a na účet spoločnosti s ručením obmedzeným začali sporadicky a ojedinele objavovať zo strany Sociálnej poisťovne prvé náznaky problematickeho výkladu vybraných ustanovení Zákona o sociálnom poistení.¹ Otáznou sa začala javiť interpretácia zániku povinného sociálneho poistenia advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby. Aj keď nemožno hovoriť zo strany Sociálnej poisťovne o paušálnom prístupe k všetkým prípadom, považujeme túto tému vo vzťahu k výkonu povolania advokáta za principiálnu. V príspevku sa pokúsime priblížiť základné fragmenty problematiky, interpretačné úskalia dotknutých právnych noriem a poukážeme na aktuálnu rozhodovaciu prax súdov.

Od účinnosti zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zák. č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoA“ alebo aj „Zákon o advokácii“), t. j. od 1. 1. 2004 advokát môže vykonávať advokáciu **samo-**

Mgr. Kristína Grausová
absolventka Univerzity
Komenského v Bratislave,
Právnickej fakulty (2010).
V súčasnosti pôsobí
na pozícii advokátskeho
konicipienta. Je externým
doktorandom na Fakulte práva Paneurópskej
vysoké školy (občianske právo).

statne, v združení spolu s inými advokátmi, ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti, ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo ako **konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným**. Pred vyše ôsmimi rokmi tak došlo k zásadnej zmene koncepcie výkonu advokácie. Advokát od toho času môže voliť medzi viacerými spôsobmi výkonu svojho povolania. Ak sa advokát rozhodne, že advokáciu bude vykonávať ako spoločník verejnej obchodnej spoločnosti, ako komplementár komanditnej spoločnosti alebo ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným (ďalej len „konateľ s. r. o.“), poskytuje právne služby svojim klientom **v mene a na účet takejto spoločnosti**.² Advokát, ktorý sa rozhodne vykonávať advokáciu ako konateľ s. r. o., nemôže súčasne vykonávať advokáciu samostatne,³ výnimocne sa však môže dohodnúť na dočasnom samostatnom poskytovaní právnych služieb v jednej veci alebo vo viacerých vopred vymedzených veciach, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.⁴ Zákon o advokácii tak ponecháva advokátovi priestor, aby ním zvolený spôsob výkonu advokácie bol prispôsobený v čo možno najširšej miere povahe vecí, ktorými sa zaoberá a skladbe klientov. Odhliadnuc od uvedenej výnimky je advokát ako konateľ s. r. o. oprávnený a zároveň povinný v súlade s právnou normou v ust. § 15 ods. 6 prvej vety ZoA **vykonávať advokáciu výlučne v mene a na účet spoločnosti**. Na strane advokáta tak po rozhodnutí vykonávať advokáciu ako konateľ s. r. o. a pri neexistencii výnimiek podľa ust. § 15 ods. 6 druhej vety ZoA⁵ nastáva objektívna zákonná prekážka, pre ktorú ďalej **nemôže poskytovať právne služby samostatne**.

V súvislosti s naznačeným korporátnym výkonom advokácie sa sporadicky vynárajú praktické otázky, ktoré do určitej miery sťažujú advokátovi naplnenie jeho základného poslania.⁶ Do tejto kategórie možno zaradiť aj problematiku výkladu ustanovení Zákona o sociálnom poistení **o zániku sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby – advokáta**.

1 Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoSP“ alebo aj „Zákon o sociálnom poistení“).

2 Bližšie dikcia ust. §§ 14 ods. 2 a 15 ods. 2 ZoA.

3 Ust. § 15 ods. 6 prvej vety ZoA.

4 Ust. § 15 ods. 6 druhej vety ZoA.

5 Na základe ostatnej novely ZoA sa s účinnosťou od 1. 1. 2013 druhá veta ust. § 15 ods. 6 ZoA vypúšťa.

6 Podľa ust. § 1 ods. 1 ZoA: „Advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi“.

1. Systém sociálneho poistenia

Aktuálny Zákon o sociálnom poistení bol prijatý v roku 2003 a je účinný od 1. 1. 2004. Vzťahy sociálneho poistenia vytvorené týmto zákonom by sa dali v tej najjednoduchšej rovine opísať ako platenie poistného v stanovenej výške povinnou osobou a poberanie dávok v predpokladanej (sociálnej) situácii oprávnenou osobou. Účasť konkrétnej osoby na sociálnom poistení je buď povinná alebo dobrovoľná, pričom oprávnenie poberať dávku je viazané výlučne na účastníka poistných vzťahov. Povinná účasť na sociálnom poistení tak predstavuje zákonom uloženú povinnosť finančne prispievať za určitých dopredu stanovených podmienok ku kumulácii verejných zdrojov na ich následné prerozdelenie konkrétnym účastníkom týchto vzťahov podľa určených sociálnych kritérií. Systém sociálneho poistenia tak predstavuje najvyšší stupeň vyjadrenia kolektívnej sociálnej solidarity spoločnosti. **Naviazaný je na zárobkovú činnosť**, pretože uvažovať o príspevkoch do verejných zdrojov je vhodné len v prípade, ak je **posudzovaná osoba zárobkovo činná a dosahuje určitý konkrétny príjem**. Túto skutočnosť následne zvyrazňuje aj potreba definovania základných pojmov ako zamestnanec, **samostatne zárobkovo činná osoba**, poistenec a zamestnávateľ. Iný subjekt sa na sociálnom poistení nezúčastňuje. Pre systém sociálneho poistenia je ďalej rozhodujúce stanovenie presných kritérií **vzniku a zániku povinnej účasti** jednotlivých zárobkovo činných osôb.

Zákon o sociálnom poistení bol k 1. 9. 2012 menený 47-krát. Pre účely ďalších úvah poukážeme na zmenu uskutočnenú zákonom č. 543/2010 Z. z., účinným od 1. 1. 2011. Táto novela okrem iného menila znenie ustanovenia definujúceho zárobkovú činnosť, samostatne zárobkovo činnú osobu a čiastočne vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej aj „SZČO“). **V praxi však stále rezonujú prípady sporného výkladu dotknutých ustanovení Zákona o sociálnom poistení v znení do 31. 12. 2010.** Príspevok je preto venovaný práve tejto otázke, nakoľko, ako naznačuje aj jeho názov, podľa aktuálnej rozhodovacej praxe vyšších súdov by malo ísť už o vyriešenú problematiku.⁷

2. Dôsledky sporného výkladu zániku povinného sociálneho poistenia advokáta do 31. 12. 2010

Advokát vykonávajúci advokáciu samostatne sa podľa ustanovenia § 5 písm. c) ZoSP v znení do 31. 12. 2010 považoval za SZČO,⁸ nakoľko „**mal oprávnenie**“ na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Je ale potrebné zvyrazniť, že samotný vznik a zánik povinnej účasti SZČO na sociálnom poistení však nebol a ani dnes nie je, ako by sa bez ďalšieho mohlo zdať, a priori viazaný len na status SZČO. Inak povedané, advokát bol SZČO na účely ZoSP v znení do 31. 12. 2010 odo dňa začatia samostatného výkonu advokácie, avšak **povinné sociálne poistenie mu vzniklo až neskôr, resp. s ohľadom na výšku posudzovaného dosiahnutého príjmu nemuselo vzniknúť vôbec**. Skutočnosť, že sa fyzická osoba stala SZČO bola a aj dnes je pre Sociálnu poisťovňu irelevantná, preto sa jej ani neoznamuje. Hlásif predpísaným spôsobom je potrebné až **vznik povinného sociálneho poistenia**, pričom podmienky pre takýto vznik sleduje sama SZČO (advokát) a **po ich naplnení** sa k povinnému sociálnemu poisteniu **prihlási** a **začne platiť poistné**. V zásade rovnaké pravidlá platia aj pre **zánik povinného sociálneho poistenia**, kedy splnenie podmienok zániku sleduje sama SZČO (advokát) a **po ich naplnení** sa z povinného poistenia **odhlási a prestane platiť poistné**.

Vzhľadom na viazanosť systému sociálneho poistenia na zárobkovú činnosť (teda dosahovanie príjmov v stanovenej výške), vznik povinného sociálneho poistenia SZČO (advokáta) závisel a aj dnes závisí **od dosiahnutých príjmov v rozhodnom období**. Samostatne zárobkovo činná osoba vykazuje svoje príjmy pre daňové účely v pravidelných intervaloch za celé rozhodné obdobie, ktorým je kalendárny rok.⁹ Systém povinného sociálneho poistenia na daňový systém vždy nadväzoval a aj dnes nadväzuje. Podmienky pre **všobecný vznik a zánik** povinného nemocenského a dôchodkového poistenia SZČO stanovoval (a aj dnes stanovuje) v ust. § 21 ods. 1 ZoSP. Podľa tohto „**povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie**

7 Kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky schválilo na publikovanie k otázke sporného výkladu ustanovení Zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. 12. 2010 o zániku povinného sociálneho poistenia advokáta dve rozhodnutia. Bližšie k nim v ďalšom texte.

8 Podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP účinného do 31. 12. 2010 „**samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu** okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu“.

9 Podľa ust. § 2 písm. l) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov „**zdaňovacím obdobím je kalendárny rok, ak tento zákon neustanovuje inak**“.

samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 9, ak tento zákon neustanovuje inak“.¹⁰

Zákon o sociálnom poistení (aj v znení do 31. 12. 2010) však pozná (poznal) i osobitný zánik sociálneho poistenia SZČO, teda „**povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy samostatne zárobkovo činnnej osobe uvedenej v § 5 písm. b) a c) dňom zániku týchto oprávnení...**“.¹¹

Na základe vyššie citovaných právnych noriem mal advokát, ktorý vykonával advokáciu samostatne a do 31. 12. 2010 zmenil spôsob jej výkonu zo samostatného na výkon v mene a na účet spoločnosti s ručením obmedzeným, pričom nevyužíval výnimky v ust. § 15 ods. 6 druhej vety ZoA za to, že odo dňa zmeny spôsobu výkonu advokácie nie je oprávnený na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Jeho oprávnenie teda zaniklo. V dôsledku uvedeného by sa mal kvalifikovať do hypotézy právnej normy osobitného zániku sociálneho poistenia SZČO podľa ust. § 21 ods. 4 ZoSP v znení do 31. 12. 2010, a to ku dňu zániku tohto oprávnenia, čiže ku dňu zmeny spôsobu výkonu advokácie.

Prezentovaný výklad ustanovenia § 21 ods. 4 v spojení s ustanovením § 5 písm. c) ZoSP v znení do 31. 12. 2010 je však sporný. Podľa výkladu zastávaného Sociálnou poisťovňou pri zmene spôsobu výkonu advokácie do 31. 12. 2010 nedochádza k zániku oprávnenia advokáta, v dôsledku čoho nie sú naplnené predpoklady pre osobitný zánik povinného sociálneho poistenia SZČO. Advokáta z uvedeného dôvodu považuje Sociálna poisťovňa za SZČO bez ohľadu na zmenu spôsobu výkonu advokácie. Povinné sociálne poistenie takejto SZČO tak podľa Sociálnej poisťovne môže zaniknúť bez ďalšieho výlučne všeobecným spôsobom zániku povinného sociálneho poistenia podľa ust. § 21 ods. 1 ZoSP v znení do 31. 12. 2010, teda nedosiahnutím stanovenej hranice príjmu. Táto okolnosť nastáva u advokáta, už konateľ a s. r. o., spravidla najneskôr do dvoch rokov odo dňa zmeny spôsobu výkonu advokácie, pretože ako samostatný advokát a zároveň konateľ s. r. o. zvyčajne žiadny príjem za rozhodné obdobie pre daňové účely nevykazuje.

V dôsledku sporného výkladu ustanovení Zák. o sociálnom poistení v znení do 31. 12. 2010 tak možno hovoriť o predĺžení povinnej účasti advokáta na sociálnom poistení nanajvýš o dva roky od zmeny spôsobu výkonu advokácie. Sociálna poisťovňa považuje advokáta, ktorý je konateľom s. r. o. a nevykonáva advokáciu samostatne až do účinnosti novely Zákona o sociálnom poistení (zák. č. 543/2010 Z. z.), teda do 1. 1. 2011 za SZČO. Je však nevyhnutné dodať, že i podľa opísaného výkladu dotknutých právnych noriem takejto osobe zaniklo povinné sociálne poistenie pre nedosahovanie stanovenej hranice príjmov buď 30. 6. 2005, 30. 6. 2006, 30. 6. 2007, 30. 6. 2008, 30. 6. 2009, 30. 6. 2010 alebo najneskôr dňa 1. 1. 2011, kedy podľa novelizovaného znenia ZoSP by dotknutý advokát už nemal mať ani status SZČO.

Pri voľbe jednej z dvoch vyššie uvedených možností interpretácie dotknutých ustanovení ZoSP účinného do 31. 12. 2010 tak ide v konečnom dôsledku o predĺženie obdobia platenia poistného advokátom v maximálnom rozsahu dvoch rokov. I napriek tomu považujeme nájdenie ústavne konformného výkladu za principiálne, priamo ovplyvňujúce podmienky pre výkon povolania advokáta a z tohto dôvodu hodné pozornosti širšej odbornej verejnosti.

3. Publikované stanoviská a príspevky

Fenoménu postavenia advokáta na účely sociálneho poistenia bol na stránkach Bulletinu slovenskej advokácie venovaný priestor už v minulosti. V roku 2008 bolo v dvojčísle 1–2/2008 uverejnené stanovisko predsedníctva SAK, v ktorom sa uvádza: „Z predchádzajúceho rozboru jednoznačne vyplýva, že zákon o sociálnom poistení, v spojení s relevantným ustanoveniami zákona o advokácii, vylučuje povinné nemocenské a dôchodkové poistenie, ak v čase vzniku tohto

¹⁰ Citované znenie ZoSP účinné do 31. 12. 2010. Aktuálne platné a účinné ust. § 21 ods. 1 ZoSP sa líši od citovaného len odkazom na ust. § 138 ods. 5 miesto odkazu na ust. § 138 ods. 9 ZoSP.

¹¹ Ust. § 21 ods. 4 ZoSP v znení do 31. 12. 2010.

poistenia advokát nie je oprávnený na výkon advokácie, t. j. okrem iného, ak (i) advokát má pozastavený výkon advokácie, alebo (ii) advokát je konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným a spoločenská zmluva alebo zakladateľská listina vylučuje možnosť samostatného výkonu advokácie. V uvedených prípadoch totiž nie sú splnené zákonné podmienky, aby advokát bol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení“.

K uvedenej téme sa po troch rokoch vrátil **diskusný príspevok** s názvom „Výkon advokácie v rámci spoločnosti s ručením obmedzeným a individuálne sociálne poistenie“ uverejnený v dvojčísele 1-2/2011. Autor v ňom opisuje často opakovanú prax Sociálnej poisťovne vo veciach (ne)zániku sociálneho poistenia. Citáciou z odôvodnenia Sociálnej poisťovne v konkrétnej veci demonštruje, kde dotknutí advokáti vidia „zjavný rozpor (predovšetkým) s normatívnym znením § 15 ods. 6 ZoA“, ktorý je „ponechaný bez povšimnutia“.

Systematická snaha advokácie o dialóg, resp. o obranu pred opakujúcim sa prístupom Sociálnej poisťovne pretrváva už niekoľko rokov. Za určitý úspech možno považovať prijatie zákona č. 543/2010 Z. z. (účinný od 1. 1. 2011), teda precizovanie pôvodného textu ZoSP. Pri náhlade na prípady posudzované Sociálnou poisťovňou v rokoch 2004 až 2010 však uvedené predstavuje pre dotknutých advokátov len slabú útechu.

Nakoľko od posledného príspevku na túto tému uplynulo dlhšie obdobie, je podľa nás namieste bilancovať výsledky rozhodovacej praxe, ktorá medzičasom i v tejto veci pokročila, v krátkosti poukázať na možnosti argumentácie v obdobných sporoch a v neposlednom rade upozorniť na blížiacu sa hrozbu, ktorá sa v opísanom prístupe Sociálnej poisťovne imanentne ukrýva.

4. Postup Sociálnej poisťovne pri posudzovaní prípadov v období do 31. 12. 2010

Advokát sa v období do 31. 12. 2010 rozhodol „zmeniť spôsob výkonu advokácie z doterajšieho samostatného výkonu na výkon advokácie ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným. Všetky zákonné podmienky splnil a Slovenská advokátska komora zapísala jeho novozaloženú spoločnosť do zoznamu spoločností s ručením obmedzeným, oprávnených na výkon advokácie. Vzhľadom na to, že advokát ukončil poskytovanie právnych služieb ako samostatne zárobkovo činná osoba, požiadal príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne o registráciu zániku povinného sociálneho poistenia. Sociálna poisťovňa však jeho žiadosti nevyhovela a advokáta naďalej eviduje ako samostatne zárobkovo činnú a povinne sociálne poistenú osobu“.¹²

Ten istý advokát nahlásil zmenu spôsobu výkonu advokácie zo samostatného na „v mene a na účet obchodnej spoločnosti“ nielen Sociálnej poisťovni, ale aj príslušnému správcovi dane (a vrátil osvedčenie o registrácii daňového subjektu¹³) a svojej zdravotnej poisťovni.¹⁴ Správca dane a zdravotná poisťovňa oznámené zmeny bez námietok akceptujú a advokáta ďalej za SZČO **nepovažujú**. Iná je ale situácia vo vzťahu k Sociálnej poisťovni. Táto zmenu spôsobu výkonu advokácie nepovažuje **za osobitný dôvod zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia** (ust. § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP). Podľa nej zostáva advokát aj ako konateľ s. r. o. pre účely sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnou osobou, ktorá „**má oprávnenie**“ na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Advokát tak po vyplnení a doručení odhlášky dostane od Sociálnej poisťovne **rozhodnutie**, že **samostatne zárobkovo činnej osobe**, advokátovi, **k rozhodnému dňu**, kedy skončil s výkonom advokácie samostatne **povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie nezaniká**. Ide o rozhodnutie podľa ust. § 210 ods. 1 ZoSP, v spojení s ust. § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý ZoSP, kedy pobočka Sociálnej poisťovne rozhoduje v prvom stupni o vzniku, prerušení a **zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch**.

Sociálna poisťovňa si teda odhlášku advokáta, ktorý zmenil spôsob výkonu advokácie, interne vyhodnotí ako **sporný prípad zániku sociálneho poistenia**. Aktivuje tým mechanizmus tzv. nedávkového konania podľa ust. § 172 ods. 5 ZoSP. Takéto správne konanie, ktorého predmetom je posúdenie „*vzniku, prerušenia a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch*“ zavŕši rozhodnutím opísaným v predchádzajúcom odseku. V odôvodnení sa spravidla konštatuje, že „[z]mena formy výkonu advokácie je vo vzťahu k postaveniu advokáta ako samostatne zárobkovo činnej osoby podľa zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov **právne bezvýz-**

12 Sedlačko, F.: **Výkon advokácie v rámci spoločnosti s ručením obmedzeným a individuálne sociálne poistenie**. Bulletin slovenskej advokácie č. 1-2/2011, str. 7.

13 Podľa ust. § 31 ods. 7 vtedy platného zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov.

14 Nakoľko dochádza k zmene platiteľa poistného zo samostatne zárobkovo činnej osoby podľa ust. § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov na platiteľa poistného podľa ust. § 11 ods. 2 tohto zákona.

namná“, alebo „[z]menou formy výkonu advokácie účastníkovi konania **nezaniklo** postavenie advokáta ako samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení. V zmysle § 15 zákona o advokácii, spoločníci a konatelia s. r. o., môžu byť len advokáti, ktorých účasť v spoločnosti **zaniká vyčiarknutím zo zoznamu advokátov**, t. j. **stratou oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Advokát je naďalej podľa § 15 zákona o advokácii oprávnený poskytovať právne služby samostatne, aj keď je nositeľom tohto oprávnenia v danom prípade s. r. o., pretože advokát, ktorý koná za spoločnosť je aj naďalej nositeľom oprávnenia na poskytovanie advokátskych služieb a disponuje oprávnením na vykonávanie samostatne zárobkovej činnosti**“.¹⁵ Sociálna poisťovňa zároveň trvá na tom, že je rozdiel v terminológii „mať oprávnenie“ a „byť oprávnený“ a advokátovi zaniká oprávnenie na výkon advokácie výlučne vyčiarknutím zo zoznamu advokátov, nakoľko **v iných prípadoch síce nie je oprávnený činnosť vykonávať, ale oprávnenie má**. V tejto súvislosti možno uviesť, že predmetný výklad zastáva Sociálna poisťovňa aj v prípade, ak má advokát **pozastavený výkon činnosti**, v dôsledku čoho aj takéhoto advokáta považuje za SZČO, ktorá má oprávnenie na vykonávanie advokácie a toto oprávnenie jej nezaniklo.

Rozhodnutie po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť. Advokát, účastník správneho konania má možnosť domáhať sa preskúmania právoplatného rozhodnutia správneho orgánu súdom.¹⁶

Aktuálna rozhodovacia prax súdov je zásadne jednotná. Prvostupňový súd žalobu advokáta o preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia Sociálnej poisťovne zamietne. Na odvolanie advokáta Najvyšší súd SR (ďalej len „**NS SR**“) rozhodnutie krajského súdu potvrdí. Všetko s odkazom na rozhodnutie Ústavného súdu SR (ďalej len „**ÚS SR**“) z 7. 9. 2010 v právnej veci sp. zn.: I. ÚS 290/2010, prípadne z 25. 11. 2010 v právnej veci sp. zn.: II. ÚS 508/2010. Neúspešnému advokátovi tak zostáva zrejme formálne podanie ústavnej sťažnosti, nakoľko ÚS SR pravdepodobne nebude mať záujem odkloniť sa od svojich predchádzajúcich rozhodnutí, v ktorých odmietol sťažnosti advokátov ako zjavne neopodstatnené. Poslednou inštanciou v týchto prípadoch by mohol byť teda až Európsky súd pre ľudské práva.

5.

Možnosti argumentácie¹⁷ advokátov v obdobných sporoch

Vhodnou metódou pre zmenu náhľadu na interpretované ustanovenia by mohla byť podrobná analýza dotknutých právnych noriem. Vykladanými majú byť ust. § 5 písm. c) ZoSP v znení do 31. 12. 2010, ust. § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP v znení do 31. 12. 2010 a príslušné ustanovenia ZoA.

Domnievame sa, že výklad ponúkaný Sociálnou poisťovňou nie je možné uspokojivo podradiť pod žiadnu z ustálených výkladových metód.¹⁸ V tejto súvislosti možno spomenúť najmä jazykovú, logickú, systematickú ako aj historickú metódu interpretácie.

Východiskom by mal byť ale **prístup systematický**. Čo sa týka kontextu posudzovania SZČO podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP v znení do 31. 12. 2010 a slovných spojení „**mať oprávnenie na vykonávanie činnosti**“, resp. „**zánik oprávnení podľa osobitného predpisu**“, je potrebné zaoberať sa základnými princípmi fungovania výkonu tzv. slobodných povolání. Zo syntézy výsledkov analýzy osobitných predpisov upravujúcich „**vykonávanie**“ slobodných povolání, vrátane ZoA, je možné abstrahovať niekoľko **jednotiacich prvkov**. Tieto sú imanentné každej činnosti, na ktorej výkon treba „**mať oprávnenie podľa osobitného predpisu**“.

Predpokladom je v každom prípade:

1. **vzdelanie** fyzickej osoby v odbore – u nás vysokoškolské vzdelanie II. stupňa v odbore právo;
2. existencia **osobitného subjektu**, zastrešujúceho činnosti v odbore, ktorý vedie osobitnú evidenciu (ide väčšinou o organizáciu záujmovej samosprávy zriadenú zákonom, teda najvyšší stavovský orgán, prípadne ústredný orgán štátnej správy) – v našom prípade SAK;
3. vykonanie **odbornej skúšky** fyzickou osobou – u nás advokátska skúška po predpísanom počte rokov stanovenej odbornej praxe uchádzača spravidla ako advokátskeho koncipienta;
4. **zápis** fyzickej osoby do osobitnej evidencie vedenej subjektom v bode 2. (právnická osoba objektívne nemôže nikdy splniť bod 1. a bod 3.) – u nás vykonáva SAK;

15 Citované z konkrétneho rozhodnutia Sociálnej poisťovne.

16 Ust. § 220 ZoSP.

17 „**Při argumentaci většinou usilujeme o souhlas druhé strany. Primárně jde ale o to, že úspěch v přesvědčování druhých jako takový je irrelevantní pro posouzení toho, zda jde o dobrý nebo špatný argument. Můžeme někoho přesvědčit se špatným argumentem, anebo naopak neuspět s dobrým argumentem. Třeba proto, že náš partner v diskusi je hloupý, podjatý nebo celkově špatně informovaný, anebo proto, že sme svůj argument prezentovali v nevhodný okamžik nebo nevhodným způsobem. Hodnocení kvality argumentace prý vyžaduje objektivnější kritéria než to, jak na ni někdo reaguje.**“ in Sobek, T.: **Argumenty teorie práva**. Praha: Ústav státu a práva, 2008, str. 20.

18 Pri hľadaní metód výkladu používaných predovšetkým ÚS SR možno vychádzať z práce Šenkovič, M.: **Metódy interpretácie Ústavy Slovenskej republiky**. Justičná revue, 56, 2004, č. 4, s. 407–417.

5. vydanie **osvedčenia o zápise fyzickej osoby** v osobitnej evidencii v nadväznosti na predchádzajúci bod (právnická osoba objektívne nemôže nikdy splniť bod 1., bod 3. a bod 4.) – u nás vydáva SAK;
6. **rozhodnutie** fyzickej osoby vykonávať činnosť jedným zo spôsobov podľa osobitného predpisu (napr. samostatný výkon povolania v postavení fyzickej osoby, teda ako SZČO, výkon povolania ako konateľ, alebo spoločník právnickej osoby a pod.) – u nás napríklad rozhodnutie založiť obchodnú spoločnosť poskytujúcu právne služby;
7. **zápis** osoby oprávnenej na vykonávanie činnosti do osobitnej evidencie vedenej subjektom v bode 2. v nadväznosti na rozhodnutie podľa predchádzajúceho bodu (tu je možné zapísať tak fyzickú ako aj právnickú osobu, obmedzenia môžu byť stanovené osobitnými predpismi) – u nás vykonáva SAK;
8. vydanie **osvedčenia o zápise osoby oprávnenej na vykonávanie činnosti** v osobitnej evidencii vedenej subjektom v bode 2. v nadväznosti na zápis podľa predchádzajúceho bodu (oprávnenou sa môže stať tak fyzická ako aj právnická osoba, obmedzenia môžu byť stanovené osobitnými predpismi) – u nás vydáva SAK.

Slovnými spojeniami „*má oprávnenie na vykonávanie činnosti*“, resp. „*zánik oprávnení podľa osobitného predpisu*“ rozumie Sociálna poisťovňa výlučne zložky uvedené pod číslom 4 a 5, teda zápis fyzickej osoby a osvedčenie o zápise fyzickej osoby („oprávnenie“). Tieto však slúžia **výlučne na účely splnenia predpokladov odbornosti** výkonu činnosti. Zo strany Sociálnej poisťovne tak dochádza k zamieňaniu a stotožňovaniu zápisu fyzickej osoby v evidencii, ktorá slúži výlučne na účely splnenia predpokladov **odbornosti** výkonu činnosti, so zápisom osoby **oprávnenej na vykonávanie činnosti (oprávnenie v pravom zmysle slova)**.

Máme za to, že aj keby bolo možné vykladať dotknuté právne normy ZoSP v znení do 31. 12. 2010 tak, ako to robí Sociálna poisťovňa, s čím sa nestotožňujeme, **nie je možné opomenúť princíp legitímnych očakávaní**, ktorý je súčasťou princípu právnej istoty ako širšej kategórie právneho štátu. Každý advokát ako adresát právnych noriem ZoSP v znení do 31. 12. 2010, za situácie v rozhodnom čase (teda pred rokom 2011) mal podľa nás plné právo spoľahnúť sa na právny dôsledok zániku svojho postavenia SZČO i v systéme sociálneho poistenia.¹⁹

K tomu možno dodať, že ak je právna úprava natoľko nejednoznačná, že ani advokát, ktorého profesijným poslaním je poskytovanie právnych služieb ostatným subjektom za odplatu, nedokáže rozpoznať právnu reguláciu tak, ako to Sociálna poisťovňa neustále tvrdí, je na mieste upustiť od predmetného výkladu s odkazom na prihliadnutie k princípu legitímnych očakávaní.

6. Rozhodovacia prax ÚS SR a NS SR

Rozhodovacia prax slovenských súdov **nebola** až do rozhodnutia ÚS SR zo **dňa 7. 9. 2010** v právnej veci sp. zn.: I. ÚS 290/2010 **jednotná** (za osobitný zánik povinného sociálneho poistenia sa vyslovil NS SR napr. rozhodnutím zo dňa 30. 3. 2010 v právnej veci vedenej pod sp. zn.: 1Sžso/7/2009). Prieskumu ÚS SR tak bolo ako prvé podrobené rozhodnutie NS SR zo dňa 16. 2. 2010 v právnej veci vedenej pod sp. zn.: 4Sžso/37/2009.²⁰ V rozhodnutí ÚS SR ustálil, že **„... dôvody rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4Sžso/37/2009 zo 16. februára 2010 sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem“**. S rovnakým záverom bola následne odmietnutá ako zjavne neopodstatnená aj sťažnosť ďalšieho advokáta, konanie vedené pod sp. zn.: II. ÚS 508/2010, rozhodnutie zo dňa 25. 11. 2010.

Čo sa týka postupu ÚS SR vo vyššie citovaných veciach, máme za to, že tieto rozhodnutia nie sú dostatočne odôvodnené a nevyrovňali sa so základnou líniou odôvodnenia rozhodnutia NS SR v konaní vedenom pod sp. zn.: 1Sžso/7/2009 (do pozornosti dávame zároveň rozhodnutia NS SR vo veciach vedených pod sp. zn.: 1Sžso/12/2010, 1Sžso/10/2010, 1Sžso/35/2010). Rovnako možno zvýrazniť, že ide z formálneho hľadiska o rozhodnutia nemeritórne, pretože obe sťažnosti boli **odmietnuté pre zjavnú neopodstatnenosť** postupom podľa ust. § 25 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. V takomto prípade by ÚS SR zásadne nemal skúmať sťažnosť a právnu vec z vecnej stránky a mal by sa zamerať iba na posudzovanie

19 Okrem iného aj na základe stanoviska predsedníctva SAK, ktoré bolo publikované už v BSA č. 1–2/2008.

20 NS SR potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu, ktorým bola žaloba advokáta o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne zamietnutá.

formálnych náležitostí sťažnosti. V odborných kruhoch tak závery z odôvodnenia takýchto rozhodnutí môžu oprávnené vyvolať pochybnosti o ich aplikovateľnosti. Vhodnejšie a presvedčivejšie by sa javilo rozhodnúť o tejto otázke meritórne, teda po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ju prípadne zamietnuť.

Vo februári 2012 správne kolégium NS SR vo vzťahu k zániku povinného sociálneho poistenia advokátov schválilo na publikovanie **dve rozhodnutia**. Rozsudok NS SR z 1. 7. 2011, konanie vedené pod sp. zn.: 7Sžso/27/2010, ktorého publikovaná právna veta znie: „Na posúdenie vzniku, zmeny a zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia advokáta sa vzťahuje § 21 zákona o sociálnom poistení, bez ohľadu na znenie § 12 zákona o advokácii, ktorý upravuje právnu formu, ktorou môže advokát vykonávať advokáciu. Na účely zákona o sociálnom poistení treba advokáta, zapísaného v zozname advokátov, vedenom Slovenskou advokátskou komorou, považovať za povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, a to **bez ohľadu na skutočnosť, či advokátsku činnosť vykonáva ako advokát vo svojom mene alebo ako spoločník, prípadne či konateľ právnickej osoby poskytujúcej služby advokácie**“²¹ a rozsudok NS SR z 28. 9. 2011, konanie vedené pod sp. zn.: 9Sžso/45/2010, ktorého publikovaná právna veta znie: „Z § 9 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Zb. o advokácii v znení neskorších predpisov vyplýva, že od okamihu pozastavenia výkonu advokácie advokát už **nie je oprávnený poskytovať právne služby, a teda nemá oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, aj keď je naďalej zapísaný v zozname advokátov. Skutočnosť, že advokát od okamihu prerušenia výkonu advokácie nie je oprávnený poskytovať právne služby, má na účely zákona o sociálnom poistení za následok, že od tohto okamihu nemožno advokáta považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov**“.²²

Z uvedeného vyplýva, že pred NS SR ako súd odvolací sa neustále dostávajú prípady advokátov nielen meniacich spôsob výkonu advokácie, ale aj advokátov s pozastaveným výkonom činnosti. **Sociálna poisťovňa pri rozhodovaní o osobitnom zániku povinného sociálneho poistenia pri posudzovaní týchto dvoch rozdielnych situácií postupuje rovnako**, teda vychádza zo zastávaného interného výkladu,²³ že „**má oprávnenie**“ a „**byť oprávnený**“ na účely sociálneho poistenia **neznačí totožné právne dôsledky** a advokát stráca oprávnenie na výkon advokácie **vylučne vyčiarknutím zo zoznamu advokátov**. Najvyšší súd SR však pri rozhodovaní o nastolených otázkach zaujíma vo vzťahu k pozastaveniu výkonu advokácie opačné stanovisko, keď advokát, ktorý „**nie je oprávnený**“ poskytovať právne služby v dôsledku pozastavenia výkonu advokácie „**nemá**“ na účely sociálneho poistenia oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. Na druhej strane však pri zmene spôsobu výkonu advokácie zo samostatného na v mene a na účet spoločnosti s ručením obmedzeným advokát, ktorý „**nie je oprávnený**“ poskytovať právne služby v dôsledku ust. § 15 ods. 6 prvej vety ZoA pre účely sociálneho poistenia „**má oprávnenie**“ na výkon činnosti podľa osobitných predpisov. **Ak teda advokát „nie je oprávnený“ poskytovať právne služby, v určitých prípadoch „má oprávnenie“ na výkon činnosti podľa osobitného predpisu a v určitých prípadoch „nemá oprávnenie“ na výkon činnosti podľa osobitného predpisu.**

Vnímanie uvedenej problematiky zo strany NS SR sa javí po preskúmaní jeho viacerých rozhodnutí stále značne rozpačitém. Navyše, k publikácii rozhodnutí dochádza niekoľko rokov po tom, ako problém so sporným výkladom vznikol a **interpretovaná textácia je viac ako rok neúčinná. V čase rozhodnom pre dotknutého advokáta, teda od 1. 1. 2004 do 31. 12. 2010, NS SR mlčal.**

7.

Hrozba v nadväznosti na nevhodne poskytnutý priestor Sociálnej poisťovni

Celková situácia sociálneho poistenia advokátov a taktiež iných slobodných povolání sa začína v poslednom období nebezpečne približovať absolútnej neobmedzenosti stále sa rozširujúcich ekonomických záujmov Sociálnej poisťovne. Uvedené možno demonštrovať na čoraz väčšom počte rozhodnutí NS SR, ktorými je nevyhnutné korigovať rozhodovanie prvostupňových súdov odobrujúcich postup Sociálnej poisťovne aj vo veciach zániku sociálneho poistenia advo-

21 R 66/2012.

22 R 67/2012.

23 V tejto súvislosti možno uviesť citáciu z metodického usmernenia Sociálnej poisťovne č. 32/2010, ktorého účelom je určiť pracovné postupy organizačných zložiek Sociálnej poisťovne pri výbere poistného. V čl. 4 ods. 7 inak všeobecne formulovaných metodických pokynov sa uvádza: „**Potvrdenie vydané Slovenskou advokátskou komorou podľa § 71 ods. 2 písm. k) zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 304/2009 Z. z. o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu (ďalej len „potvrdenie“), nemá voči Sociálnej poisťovni záväznú povahu a je vo vzťahu k Sociálnej poisťovni právne neúčinné. Sociálna poisťovňa nie je pri výkone sociálneho poistenia týmto potvrdením žiadnym spôsobom viazaná**“. V čl. 17 ods. 10 metodického usmernenia sa vo vzťahu k pozastaveniu výkonu činnosti uvádza nasledovné: „**Pozastavenie oprávnenia alebo prerušenie oprávnenia samostatne zárobkovo činné osoby uvedenej v § 5 písm. c) zákona nemá právne účinky zániku oprávnenia na účely zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona, ak osobitný predpis, na základe ktorého má samostatne zárobkovo činná osoba uvedená v § 5 písm. c) zákona vydané oprávnenie, výslovne neustanovuje, že pozastavenie alebo prerušenie oprávnenia má účinky jeho zániku**“.

24 Ide predovšetkým o už citované rozhodnutie R 67/2012. Nie je nám známy prípad, kedy by NS SR rozhodol inak.

25 Rozhodnutie NS SR zo dňa 13. 09. 2011 v konaní vedenom pod sp. zn.: 1Sžso/38/2010.

26 Teda taká, čo „*má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu*“.

27 Teda taká, čo „*má oprávnenie prevádzkovať živnosť*“.

káta, **ktorý má pozastavený výkon advokácie**. Zarážajúcim je, že podľa ustálenej súdnej praxe NS SR **nie je otázka zániku sociálneho poistenia advokáta s pozastavenou činnosťou do konca ani sporná**.²⁴

Nebezpečenstvo hroziaceho prístupu Sociálnej poisťovne vidíme najmä v tom, že i keď má všetky relevantné rozhodnutia k dispozícii (vždy bola predsa účastníkom konania), **nedokáže z nám neznámych príčin inštruktívne právne závery obsiahnuté v rozhodnutiach NS SR uplatniť v praxi**. Pre ilustráciu vyberáme z odôvodnenia rozhodnutia **pobočky Sociálnej poisťovne z januára 2012**, podľa ktorého **„Pozastavenie výkonu advokácie nemá právne účinky zániku oprávnenia na vykonávanie činnosti advokáta podľa osobitného predpisu, pretože advokát nie je vyčiarknutý zo zoznamu advokátov“**. Na odvolanie účastníka konania s poukazom na vyššie uvedenú ustálenú súdnu prax NS SR v tejto otázke **ústredie Sociálnej poisťovne rozhodnutie pobočky potvrdilo**, pričom v odôvodnení sa uvádza: *„Postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby je podľa uvedeného právneho stavu viazané na skutočnosť mať oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu. V terminológii „mať oprávnenie“ a v terminológii „byť oprávnený“, je zásadný rozdiel. ... Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/45/2010, z 28. septembra 2011 (ako aj iné rozsudky), predstavuje individuálny právny akt štátneho orgánu s justičnou právomocou, ktorý odvodzuje svoju záväznosť zo všeobecnej záväznosti právnych noriem vyjadrených v normatívnych právnych aktoch, avšak na rozdiel od nich sa rozsudok vzťahuje len na konkrétny prípad“*.

Z uvedeného akoby priamo vyvierala tendenčnosť rozhodovania, pričom ide o hľadanie dôvodov pre konkrétne dopredu určené rozhodnutie *ex post*.

Aktuálne snahy Sociálnej poisťovne postupne presakujú aj smerom k ostatným slobodným povolaniam. V praxi NS SR je tak už známy prípad, keď spor so Sociálnou poisťovňou o zánik sociálneho poistenia viedol lekár.²⁵ V tejto veci sa NS SR priklonil k systematickému výkladu osobitného zániku sociálneho poistenia podľa ustanovenia § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP v znení do 31. 12. 2010 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne zrušil.

Sociálna poisťovňa sa pravdepodobne cez prizmu *„zásadného rozdielu v terminológii „mať oprávnenie“ a terminológii „byť oprávnený““* bude pokúšať o otvorenie otázky zániku sociálneho poistenia nielen advokátov (v čom dosiahla zarážajúco nečakanú úspešnosť) a ostatných slobodných povolání (k čomu sa už pomaly, ale isto schýľuje), ale predovšetkým **prevádzkovateľov živností, ktorí majú pozastavené prevádzkovanie činnosti** v súlade s ust. § 57 ods. 4 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Konštrukcia ust. § 21 ods. 4 písm. b) ZoSP sa vzťahuje nielen k zániku „*oprávnenia*“, ktoré „*má*“ SZČO podľa ust. § 5 písm. c) ZoSP,²⁶ ale aj k zániku „*oprávnenia*“, ktoré „*má*“ samostatne zárobkovo činná osoba podľa ust. § 5 písm. b) ZoSP.²⁷

V zmysle ust. § 147 ods. 1 ZoSP **„právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak“**. Podľa ust. § 143 ods. 1 ZoSP **„poistné je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné, ak tento zákon neustanovuje inak“**.

Pod ťarchou vyššie opísaného sa nám javí, žiaľ, že **v horizonte najbližších niekoľkých rokov** sa budú množiť rozhodnutia Sociálnej poisťovne o nezániku sociálneho poistenia v „*sporných prípadoch*“. **Posudzované môžu byť „sporné prípady“ osobitného zániku sociálneho poistenia (teda odhlásenie sa SZČO – advokáta) spätne bez časového obmedzenia, pričom poistné môže byť predpísané za obdobie desiatich rokov dozadu**.

Bolo by vhodné, aby sa naznačené praktiky z činnosti a postupov Sociálnej poisťovne čím skôr vytratili. Odporúčame začať pri adekvátnom posudzovaní prípadov advokátov, ktorí vykonávajú advokáciu ako konatelia s. r. o.

8. Záver

Ako bolo uvedené vyššie, s účinnosťou zákona č. 543/2010 Z. z. sa ustálené spojenie *„zaniká dňom zániku týchto oprávnení“* v ust. § 21 ods. 4 ZoSP zmenilo na textáciu *„zaniká dňom, od ktorého nie je oprávnená na výkon alebo prevádzkovanie činnosti“*. Za precizovanie textu zákona sa zasadila predovšetkým SAK, a to v nadväznosti na znalosť existencie sporného výkladu

predmetných ustanovení, spočívajúcom v tvrdení zásadnej rozdielnosti medzi textáciou „*mať oprávnenie*“ a „*byť oprávnený*“. Je však nevyhnutné zdôrazniť, že išlo už o v poradí druhý legislatívne zavŕšený pokus²⁸ o vyriešenie podľa nás vo vzťahu k advokátom umelo vytvorenému a vyslovene tendenčne udržiavanému výkladu osobitného zániku povinného sociálneho poistenia podľa ust. § 21 ods. 4 ZoSP. V tejto súvislosti treba konštatovať, že po novelizácii, teda po 1. 1. 2011 nám nie je známy prípad sporného výkladu daných ustanovení. **Nemožno však s istotou vylúčiť, že k vytvoreniu a presadzovaniu nového sporného výkladu osobitného zániku povinného sociálneho poistenia v budúcnosti nedôjde.**²⁹

Zdá sa, že novelizáciou Zákona o sociálnom poistení v častiach definujúcich zárobkovú činnosť, samostatne zárobkovo činnú osobu a vznik a zánik sociálneho poistenia SZČO sa problémy advokátov s osobitným zánikom povinného sociálneho poistenia po 1. 1. 2011 vyriešili.

Zdá sa, že schválením dvoch rozhodnutí na uverejnenie správnym kolégiom NS SR sa sporný výklad osobitného zániku povinného sociálneho poistenia advokátov v období do 31. 12. 2010 nezvratne ustálil.

Možno však vec považovať za definitívne vyriešenú? Je nevyhnutné nekompromisne konštatovať, že zvolený prístup vo vzťahu k advokátom nestojí na pevnom základe nepriestrelne vystavanej a racionálne odôvodnenej argumentácie. **Principiálne zotrvanie na ceste hľadania uspokojivého, ústavne konformného výkladu zo strany advokátov bude zrejme vypuklé i v najbližšom období.** ■

RESUMÉ

Spôsob výkonu advokácie a sociálne poistenie. *Causa finita est?*

(Čo nového priniesla súdna prax).

Príspevok je venovaný otázke (ne)zániku povinného sociálneho poistenia v sporných prípadoch. V rozbere je poukázané na aktuálnu rozhodovaciu prax vyšších súdov predovšetkým vo vzťahu k advokácii. Prezentovaný je možný spôsob argumentácie v dotknutých prípadoch, ako aj dôraz na princíp legitímnych očakávaní voči činnosti orgánov verejnej moci. V závere sú vyslovené obavy, ktoré smerujú k možnému opusteniu základných princípov fungovania systému sociálneho poistenia.

SUMMARY

Forms of Legal Practice and Social Security Insurance. *Causa finita est?*

(New Aspects Arising Out of Judicial Decision-Making)

The article deals with the issue of (non)termination of compulsory social security insurance in contentious cases. The analysis points out to the current decision-making of higher-level courts mainly with regard to the legal profession. The author outlines possible models or argumentation which may be presented in individual cases, and he emphasises the principle of legitimate expectations in dealings with public authorities. In the end, the author expresses his concerns about possible abandonment of basic principles of how the social security insurance system works.

ZUSAMENFASSUNG

Art der Rechtsanwaltschaftsausübung und die Sozialversicherung. *Causa finita est?*

(Neues aus der Gerichtspraxis)

Der Beitrag ist der Frage des Verfalls (der Aufrechterhaltung) der pflichtmäßigen Sozialversicherung in strittigen Fällen gewidmet. In der Analyse wird auf die aktuelle Entscheidungspraxis der Gerichte höherer Instanzen, insbesondere in Bezug auf die Rechtsanwaltschaft hingewiesen. Es wird hier die mögliche Beweisführung in den betroffenen Fällen angedeutet und der Grundsatz von legitimen Erwartungen hinsichtlich der Tätigkeit der Behörden der öffentlichen Gewalt betont. Abschließend sind Besorgnisse vor möglicher Verlassung der grundlegenden Prinzipien beim Lauf des Sozialversicherungssystems ausgedrückt.

28 Prvý bol uskutočnený zákonom č. 304/2009 Z. z., účinným od 1. 9. 2009, ktorým sa novelizoval Zákon o advokácii. Podľa novoza-radeného ust. § 71 ods. 2 písm. k) ZoA „**Predsedníctvo komory ďalej vydáva záväzné potvrdenie o forme výkonu advokácie podľa § 12 tohto zákona a o skutočnosti, či advokát je samostatne zárobkovo činnou osobou podľa osobitného predpisu**“. Tento pokus ale nebol úspešný.

29 Po predložení príspevku na schválenie k publikácii sme boli oboznámení s tým, že **postupy Sociálnej poisťovne vo vzťahu k advokátom** sa i napriek očakávaniam v dôsledku účinnosti novelizovaného znenia dotknutých ustanovení ZoSP **nezmenili. Podľa našich informácií je tak advokát meniaci spôsob výkonu advokácie zo samostatného na výkon v mene a na účet spoločnosti s ručením obmedzeným považovaný aj po 1. 1. 2011 za SZČO s povinnou účasťou na sociálnom poistení.** Prípady sporného výkladu už novelizovaných ustanovení ZoSP účinných po 1. 1. 2011 sa aktuálne dostávajú pred prvostupňové súdy. **Predkladaná práca bola zachovaná v pôvodnom znení, a to predovšetkým za účelom zvýraznenia opodstatnenosti v závere naznačených obáv.**

Ochrana novinových článkov autorským právom na Slovensku v porovnaní s judikatúrou Súdneho dvora EÚ a judikatúrou Anglicka & Walesu

Jakub Berthoty, LL.M

Je ochrana a interpretácia autorského práva slovenskými súdmi dostačujúca alebo, naopak, zaostáva za praxou Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len SDEÚ) a súdov iných členských súdov? Pri hľadaní odpovede na túto otázku som porovnával tri prípady, ktorých skutková podstata je skoro identická. Autoritou v tomto zmysle bude najmä preliminárne rozhodnutie SDEÚ v spore Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (ďalej len Infopaq).¹ Aplikáciou testov vzniknutých v tomto rozhodnutí je potom rozhodnutie britského Odvolacieho súdu (The Court of Appeal) v spore Newspaper Licensing Agency Ltd v Meltwater Holding BV (ďalej len Meltwater).² Aj keď rozhodnutie v prípade Meltwater pochádza z common law jurisdikcie a nemôže byť záväzné pre naše súdy, rozvíja princípy vytvorené SDEÚ a ukazuje, ako ďaleko môže siahť ochrana autorského práva na internete. Tretím rozhodnutím, ktorým sa tento článok bude zaoberať je rozhodnutie Okresného súdu Bratislava III v spore Ecopress v Storin (ďalej len „Storin“).³

Zároveň je potrebné pripomenúť efekt Smernice 2001/29/EC, ktorá harmonizovala základy autorského práva v členských štátoch Európskej únie a do veľkej miery vylučuje prípadný protiprávny argument správnej interpretácie odlišného národného práva. Očakávať podobnosť rozhodnutí v týchto troch prípadoch je preto na mieste.

1 Case C-5/08 Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening, Súdny Dvor Európskej Únie, 16. júl 2009.

2 Newspaper Licensing Agency Ltd v Meltwater Holding BV, The Court of Appeal, 27. júl 2011 [2010] EWHC 3099 (Ch), [2012] Bus. L. R. 53.

3 Ecopress v Storin, Okresný Súd Bratislava III, spis. zn.: 28C/103/2008, 15. apríl 2010.

Kľúčový problém a otázky, ktorými sa zaoberal SDEÚ v prípade Infopaq

Predovšetkým treba uviesť okolnosti, za ktorých vznikli všetky tri spory.

Prvým táborom v týchto sporoch sú zástupcovia záujmov vydavateľov tlače a teda v zmysle autorského práva autori novinových článkov, či už publikovaných v dennej tlači alebo na vlastných web stránkach. Druhým táborom sú poskytovatelia tzv. 'media monitoring service'. Tí majú licenciu od vydavateľov, ktorá im zabezpečuje prístup k množstvu novinových článkov a svojim klientom ('end-users') ponúkajú služby, ktoré im umožňujú vyhľadať niekoľko podobných článkov cez zadanie kľúčových slov do vyhľadávača. Spoločnosť Storin patriaca do tohto tábora dokonca na svojej webstránke hovorí o monitoringu médií, výstrižkovej službe a prehľade tlače. Hlavný problém vzniká, keď užívateľ takejto služby nahliadne na výstrižky z článkov, pretože technologický postup počítača vytvára kópiu článku vo svojej pamäti. Avšak problém v prípade Infopaq vznikol aj v súvislosti so skenovacím procesom, ktorý predchádzal zobrazeniu článku pre koncového užívateľa.

Na lepšie porozumenie otázok, ktorými sa SDEÚ zaoberal, treba priblížiť technologický

Jakub Berthoty, LL.M
advokátsky koncipient
v advokátskej kancelárii
Kinstellar, s. r. o. so sídlom
v Bratislave. Po ukončení
bakalárskeho štúdia sa
zameril na medzinárodné

právne disciplíny a Britské common law. Akademické poznatky z kontinentálneho systému a common law systému sú ideálne pre komparatívne skúmanie rôznych právnych inštitútov, ako napríklad autorské právo. V budúcnosti by som sa chcel špecializovať aj na právo duševného vlastníctva.

postup, ktorým *Infopaq* porušil autorské práva vydavateľov. Tento postup pozostával z piatich krokov. Prvým bolo manuálne zaregistrovanie článkov do databázy *Infopaq*. Druhým bolo skenovanie týchto článkov a vytvorenie obrazového súboru, ktorý je následne zaslaný na server, ktorý ho vedel opticky rozpoznať. Tretím krokom bola premena obrazového súboru na textový súbor, pričom pôvodný súbor bol vymazaný. Následne bol textový súbor znova zoskenovaný, pričom boli identifikované kľúčové slová v texte a posledným piatym krokom bolo zachytenie desiatich slov, ktoré kľúčové slovo obklopovali v texte. Výsledkom tohto procesu bolo, že užívateľovi program *Infopaq* zobrazil sekvenciu jedenástich po sebe nasledujúcich slov z novinových článkov.⁴ *Danske Dagblades Forening* (Asociácia Dánskych Denníkov) argumentovala, že k takémuto postupu v zmysle čl. 2 Smernice 2001/29/EC *Infopaq* resp. jeho koncoví užívatelia nemajú súhlas autorov. *Infopaq* sa ako poskytovateľ takýchto „monitoringových“ služieb naopak domáhal v rámci národného práva, súdneho rozhodnutia o nepotrebnosti súhlasu autorov článkov na takýto postup.

Čl. 2 Smernice 2001/29/EC ustanovuje základný obsah exkluzívneho práva autora k jeho dielu. Je teda autorovým exkluzívnym právom dovoliť alebo zakázať priamu alebo nepriamu 'reprodukcii' (resp. rozmnožovanie) akoukoľvek formou, v celku alebo v časti:

- a) pre autorov k ich dielam,
- b) pre výkonných umelcov k záznamom ich výkonov,
- c) pre výrobcov zvukových záznamov k ich zvukovým záznamom;
- d) pre výrobcov prvých záznamov filmov k originálu
- e) a k rozmnoženinám ich filmov;
- f) pre vysielajúce organizácie k záznamom ich vysielaní, či už sú tieto vysielania prenášané po drôte alebo vzduchom vrátane káblov alebo satelitu.⁵

Kľúčovým v prípade *Infopaq* bolo posúdenie otázky, či dva z krokov v hore uvedenom technologickom postupe, konkrétne vytvorenie obrazového súboru a jeho nasledovná premena na textový súbor, boli porušením čl. 2 Smernice 2001/29/EC. Strany sa takisto nevedeli zhodnúť na tom, či tento postup spadal pod dovolené výnimky ustanovené v čl. 5 (1) Smernice 2001/29/EC:

1. Prípady dočasného rozmnožovania uvedené v článku 2, ktoré sú prechodné alebo náhodné/a/sú integrálnou alebo podstatnou časťou technologického procesu a ktorých jediným účelom je umožniť:
 - a) transmisii v sieti medzi tretími stranami cez sprostredkovateľa alebo
 - b) oprávnené použitie.⁶

Dánsky Najvyšší Súd (Højesteret) preto položil SDEÚ trinásť preliminárnych otázok, ktoré sa týkali aplikácie čl. 2 a 5 Smernice 2001/29/EC na fakty prípadu *Infopaq*. SDEÚ v stanovisku poznamenal, že legislatíva EU nevysvetľuje, čo presne znamenajú slová v celku alebo v časti použité v čl. 2. Takisto bolo potrebné kvalifikovať význam diela v čl. 2(a). Súd preto použil svoj tradičný 'účelový' výklad práva a poznamenal, že je nutné interpretovať toto ustanovenie vo svetle cieľov a zmyslu smernice ako aj v svetle medzinárodných dohôd o duševnom vlastníctve.⁷ Recitál 9 Preambuly Smernice 2001/29/EC hovorí, že jej cieľom je vysoká ochrana autorského práva.⁸ Recitál 21 Preambuly Smernice 2001/29/EC hovorí, že právo rozmnožovania (the right of reproduction) musí byť interpretované pomerne široko.⁹ SDEÚ nakoniec na margo čl. 2(a) rozhodol:

„Autorské právo v zmysle čl. 2(a) Smernice 2001/29/EC sa má aplikovať iba v súvislosti s obsahom, ktorý je originálny a teda predstavuje autorov vlastný duševný výtvor (author's own intellectual creation)“.¹⁰

Vzhľadom na to, že Smernica 2001/29/EC neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by indikovalo, že na posudzovanie časti práce by mal byť uplatnený iný prístup, SDEÚ rozhodol:

„Samostatné časti práce preto požívajú takú istú ochranu čl. 2(a) Smernice 2001/29/EC za predpokladu, že obsahujú elementy, ktoré predstavujú autorov vlastný duševný výtvor“.¹¹

Týmto výkladom súd *de facto* rozhodol, že výstrižky z novinových článkov sú chránené autorským právom za hore uvedeného predpokladu. Test na posúdenie ochrany výstrižku novín je teda taký istý, ako test na posúdenie ochrany diela ako celku. Je potrebné poznamenať, že táto interpretácia SDEÚ je záväzná pre súdy všetkých členských štátov EÚ. Avšak definícia *originality* a *vlastného duševného výtvoru autora* nebola harmonizovaná na úrovni EÚ, a preto národné súdy majú istú voľnosť v interpretovaní týchto pojmov. Čo je však záväzná pre naše

4 Príklad takejto sekvencie slov je uvedený v rozsudku SDEÚ nasledovne: 4 November 2005 Dagbladet Arbejderen, p.3.TDC: 73% ___a forthcoming sale of the telecommunications group TDC which is expected to be bought_.

5 Čl. 2 Smernice 2001/29/EC z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti – tzv. 'reproduction right'.

6 Ibid 5, čl. 5(1).

7 E. Rosati: *Originality in a work, or a work of originality: the effects of the Infopaq decision*, E.I.P.R. 2011, 33(12), 746–755, strana 6.

8 Recitál 9 Preambuly Smernice 2001/29/EC ustanovuje: „...založená na vysokej úrovni ochrany, pretože tieto práva sú podstatou pre duševnú tvorbu. Ich ochrana pomáha zaistiť udržiavanie a rozvoj tvorivosti v záujme autorov, interpretov, producentov, spotrebiteľov, kultúry, priemyslu a verejnosti ako celku“.

9 Recitál 21 Preambuly Smernice 2001/29/EC ustanovuje: „Na zabezpečenie právnej istoty v rámci vnútorného trhu je potrebná široká definícia týchto činností“.

10 Ibid 1, odstavce 35.

11 Ibid 1, odstavce 37 – 39.

12 Ibid 1, odstavce 69.

súdy sú ciele Smernice 2001/29/EC, vo svetle ktorých musí byť Autorský zákon interpretovaný. Z dôvodov historických rozdielov konceptu originality medzi kontinentálnou a common law jurisdikciou má preto v praxi rozsudok *Infopaq* väčší vplyv na rozhodovacia činnosť ostrovných súdov, ako aj neskôr ukázal prípad *Meltwater*. Dôležitým poznatkom je však vyjadrenie SDEÚ, že:

„Originálnosť a nie rozsiahlosť je testom, ktorý má byť aplikovaný na časť diela.“¹²

Znamená to, že nezáleží na veľkosti výstrižku z novin (alebo iného diela chráneného autorským zákonom), ale na tom, či sa dá považovať tento výstrižok za určitý duševný odkaz autora a teda, či napĺňa znaky originality upravené národným právom. Z toho dôvodu, SDEÚ nechal posúdenie tejto otázky na dánsky Najvyšší súd, aj keď vyjadril názor o pravdepodobnosti porušenia autorských práv. Po vyriešení a zodpovedaní otázky ako je potrebné pristupovať k výstrižkom novinových článkov v zmysle čl. 2 Smernice 2001/29/EC sa SDEÚ zaoberal výnimkami ustanovenými v čl. 5 tejto smernice. Výnimka obsiahnutá v čl. 5(1) podľa SDEÚ pozostáva z piatich kumulatívnych podmienok:

13 Ibid 1, odstavce 54.

- a) takýto čin je iba dočasný,
- b) takýto čin je prechodný alebo náhodný,
- c) je neoddeliteľnou súčasťou technologického procesu,
- d) jediným účelom tohto procesu je umožniť prenos v sieti medzi tretími osobami cez poskytovateľa legálnym použitím diela alebo chráneného obsahu
- e) a tento čin nemá žiadnu samostatnú ekonomický význam.¹³

Takisto je potrebné túto výnimku interpretovať v svetle čl. 5(5) smernice:

„Výnimky a obmedzenia ustanovené v odsekoch 1, 2, 3 a 4 sa budú uplatňovať iba v niektorých osobitných prípadoch, pri ktorých nedochádza ku konfliktu s bežným využívaním diela alebo predmetu ochrany a ktoré neodôvodnene nepoškodzujú oprávnené záujmy nositeľa práv“.

SDEÚ rozhodol, že charakter technologického procesu *Infopaq* nespĺňa hore uvedené podmienky na udelenie výnimky. Dôvodom je fakt, že kópie, ktoré sú v tomto procese vytvorené, nie sú automaticky vymazané počítačom alebo programom, ale sú uchované až do momentu, kým sa užívateľ tejto služby nerozhodne ich vymazať. Takýto technologický proces preto nespĺňa požiadavku *prechodnosti alebo náhodnosti* v rámci čl. 5(1) Smernice 2001/29/EC. V nadväznosti na rozhodnutie SDEÚ dánsky Najvyšší súd rozhodol, že *Infopaq* porušuje autorské práva k novinovým článkom, a preto je povinný získať súhlas autorov v prípade, že by chcel v poskytovaní týchto služieb pokračovať.

Prípad NLA v Metwater vo Veľkej Británii a aplikácia rozhodnutia *Infopaq*

14 Ibid 2.

15 A. Hobson: *Nespaper Licencing Agency v Metwater BV – Case Comment*, Ent. L. R. 2011, 22(3), 101–104, 1.

Dňa 27. júla 2010 Odvolací súd (The Court of Appeal) potvrdil rozhodnutie Vyššieho súdu (The High Court – Civil Division) v spore *Newspaper Licensing Agency Ltd v Meltwater Holding BV* keď rozhodol, že poskytovateľ resp. koncoví užívatelia monitoringu médií takisto potrebovali súhlas autorov článkov k takejto činnosti.¹⁴ Tento prípad je vedúcou autoritou v oblasti ochrany autorského práva na internete v jurisdikcii Anglicka a Walesu.¹⁵ Istým špecifikom tohto sporu oproti sporom *Infopaq* a *Storin* bolo to, že poskytovateľ *Meltwater* nebol jediným odporcom v tomto spore, ďalším odporcom bola aj *Public Relations Consultant Association* (ďalej len 'PRCA'), ktorá zastupovala záujmy koncových užívateľov. Zástupca médií *NLA* disponoval dvomi licenčnými schémami kde prvá spočívala v prístupe monitoringových spoločností k databáze článkov a druhá v prístupe koncových užívateľov k tomuto monitoringu. SDEÚ sa zaoberal tromi základnými otázkami:

1. Potrebovala PRCA licenciu alebo súhlas od NLA na príjem monitoringu médií v prípade ak by *Meltwater* mal licenciu na prístup k článkom?
2. Je alebo môže byť nadpis novinového článku chránený autorským právom ako samostatné literárne dielo?
3. Je porušením autorského práva ak abstrakt (nie viac 256 slov) ako časť článku obkolesuje vyhľadávané kľúčové slovo?¹⁶

16 Ibid 15, strana 2.

Software spoločnosti *Meltwater* fungoval na prvý pohľad veľmi podobne ako technologický postup vyhľadávania v prípade *Infopaq*. Technologický proces v tomto prípade pozostával zo skenovania článkov na internetovej databáze *NLA* a ukladaní kľúčových slov a ich pozície na internete do pamäti. Koncový užívateľ potom zadal hľadané slovo a dostal *Meltwater News*. Tento dokument mu bol buď zaslaný emailom alebo prístupný na webstránke *Meltwater* a mal tri súčasti: hyperlink k danému článku, ktorý bol citáciou (úplným znením) nadpisu daného článku, úvodné slová daného článku a po tretie abstrakt daného článku nie dlhší ako 256 slov.

Problémom v tomto prípade bol fakt, že príjemcov počítač po prijatí a otvorení emailu *Meltwater News* nevyhnutne vytvoril kópiu článkov vo svojej pamäti a teda porušil autorské právo. Protiargumenty *Meltwater* o dvojitej licencií, ktorú *NLA* vyžadovala a o tzv. *exhaustion doctrine* (strata ochrany autorským právom v prípade predaja určitých tovarov) odvolací súd odmietol. Sudkyňa Sonia Proudman sa vysporiadala s prvou otázkou tak, že rozhodla, že *PRCA* potrebovala na preberanie *Meltwater News* osobitnú licenciu.¹⁷

V odpovedi na druhú otázku sudkyňa Sonia Proudman priamo použila precedens prípadu *Infopaq* a konštatovala, že SDEÚ nevidí rozdiel v časti diela a diela ako celku, pokiaľ obsahujú autorov vlastný duševný výtvor (author's own intellectual creation).¹⁸ Na základe článkov, ktoré boli predložené ako dôkazy sa Odvolací súd priklonil k záveru, že nadpisy článku v tomto prípade spĺňajú hore uvedenú požiadavku, pretože:

„...vytváranie nadpisov vyžaduje značné zručnosti autora a sú špeciálne určené na prilákanie čitateľa informujúc ho o obsahu článku pútavým spôsobom“.¹⁹

V odpovedi na tretiu otázku si Odvolací súd opätovne osvojil argumentáciu SDEÚ keď poznamenal, že kvalita, nie kvantita je testom, ktorý rozhodne o tom, či abstrakty článkov v tomto prípade sú chránené autorským právom.

V tomto kontexte treba spomenúť známy precedens anglického práva *Exxon Corp. v Exxon Insurance Consultants Internation Ltd*, ktorý ustanovil, že jedno samostatné slovo v obchodnom názve nie je dostačujúce na vznik autorského práva.²⁰ Súd sa preto zaoberal aj otázkou kedy abstrakt článku napĺňa požiadavky *Infopaq* na ochranu autorského práva. Sudkyňa Sonia Proudman sa šikovne vyhla hlbšej analýze týchto abstraktov a rozhodla, že vzhľadom na to, že ich bolo skopírovaných na tisícky, nepochybuje o tom, že niektoré z nich spĺňali požiadavky prípadu *Infopaq*, čo bolo pre rozsudok v tomto prípade postačujúce. Súd takisto nepripustil výnimky zakotvené v čl. 5 Smernice 2001/29/EC a rozhodol takisto ako SDEÚ v prípade *Infopaq* v prospech organizácií zastupujúcich záujmy autorov.

17 Ibid 2, odstavce 46–55.

18 Ibid 2, odstavec 69.

19 Ibid 2, odstavec 70.

20 Exxon Corp. v Exxon Insurance Consultants Internation Ltd [1982] Ch. 119.

Porovnanie a závery prípadov *Infopaq* a *Meltwater*

Zatiaľ čo z pohľadu ochrany resp. porušenia autorského práva bol v prípade *Infopaq* kľúčovým problémom technologický proces skenovania, počas ktorého vznikali kópie článkov, ktoré neboli automaticky vymazané, problémom v prípade *Meltwater* bolo vytváranie kópií článkov v pamäti počítača koncových užívateľov.

Aplikáciou Smernice 2001/29/EC na tieto prípady je možné urobiť záver, že súhlas alebo licencia autorov bola potrebná v oboch prípadoch. To však neznamená, že poskytovatelia monitoringu médií majú úplne zviazané ruky a nesmú v monitoringu médií používať texty novinových článkov resp. ich časti. Ich technologické postupy však nesmú vytvárať žiadne materiálne ani virtuálne kópie týchto článkov a teda musia fungovať v režime, ktorý by umožňoval iba skutočný náhľad na články alebo prehľad o tom ako sa k nim dostať. Je však otázne, že či spoplatnenie takýchto služieb samo o sebe neznamená stratu obrany, ktorú im inak ponúka čl. 5 Smernice 2001/29/EC.

Druhým záverom je konštatovanie, že je na autorovi článku, čo presne bude jeho licencia dovoľovať. Licencia pre poskytovateľov monitoringu médií preto nemusí byť chápaná ako absolútna, dávajúc poskytovateľom tie isté práva ako autorom. Ako ukázal prípad *Meltwater*, aplikácia rozhodnutia *Infopaq* znamená, že autor môže vyžadovať licenciu aj od monitoringových spoločností, aj od ich koncových užívateľov. Tieto rozhodnutia tiež ukazujú ako sa nahliada na reprodukčné právo v zmysle čl. 2 Smernice 2001/29/EC, ako sa posudzuje časť diela v spojitosti s touto právnou úpravou a ako sa posudzujú výnimky obsiahnuté v čl. 5 Smernice 2001/29/EC.

21 *Ecopress v Storin*, Okresný súd Bratislava III, spis. zn.: 28C/103/2008, 15. apríl 2010.

22 Zákon č. 618/2003 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) zo 4. decembra 2003, § 33:
(1) Súhlas autora sa nevyžaduje ... to neplatí, ak si autor v jednotlivých prípadoch vyhradil právo udeľovať súhlas na rozmnožovanie a na verejný prenos tohto diela.

23 Zákon č. 618/2003 – Autorský zákon, § 33 – Použitie diela na informačné účely.

24 § 19 ods. 5: Autor má právo požadovať od vlastníka veci, ktorej prostredníctvom je dielo vyjadrené, aby mu ju sprístupnil, ak je to nevyhnutné na uplatnenie práva použiť svoje dielo podľa tohto zákona. Uplatnenie tohto práva nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami vlastníka veci; vlastník veci nie je povinný vydať autorovi takúto vec, je však povinný na žiadosť autora vyhotoviť fotografiu alebo inú rozmnoženinu diela a odovzdať ju autorovi.

Spoločným záverom týchto dvoch rozhodnutí je aj fakt, že autorské právo sa môže vzťahovať aj na nadpis diela (*Meltwater*) alebo aj na sekvenciu jedenástich slov diela (*Infopaq*). Bude preto zaujímavé porovnať tieto rozhodnutia s rozhodnutím Okresného súdu Bratislava III z 15. apríla 2010 v spore *Ecopress v Storin*.²¹

***Ecopress v Storin* pred Okresným súdom Bratislava III**

Nie je tajomstvom, že toto rozhodnutie vyvolalo vlnu kritiky ohľadom úrovne ochrany autorského práva na Slovensku, keďže sa skutková podstata tohto sporu a praktické dôsledky rozhodnutia dotýkali nielen žalobcu vydávajúceho *Hospodárske noviny*, ale aj vydavateľov denníkov *Pravda*, *Sme* a časopisu *Trend*, s ktorými sa odporca takisto súdi. Navrhovateľ *Ecopress* sa snažil ako vydavateľ denníka *Hospodárske noviny* (ďalej len HN) uplatniť výhradu v zmysle § 33 Autorského zákona.²² Navrhovateľ požadoval, aby sa odporca zdržal vyhotovovania rozmnoženín textov, ktoré boli chránené autorským zákonom, zničenie všetkých ilegálnych kópií týchto textov, zaplata čiasťky 480 000 Sk a náhrady trov konania.

Odporca v rámci svojho predmetu činnosti spracovával, bez akéhokoľvek súhlasu zo strany ich autorov, články uverejňované v periodickej tlači vrátane elektronickej on-line verzie periodík a ďalší obsah ostatných masmédií. Odporca pri poskytovaní služieb monitoringu vyhotovoval rozmnoženiny alebo kópie článkov, čo bolo preukázané aj v súdnom konaní. Jeho technologický postup nebol zďaleka tak sofistikovaný ako v predchádzajúcich prípadoch. Išlo o jednoduché fyzické kopírovanie nie len časti, ale celých článkov. Zároveň mal odporca kopírovať články aj v elektronickej forme a to priamo z databázy článkov HN. Navyše, ako tvrdil navrhovateľ, k porušovaniu autorských práv dochádzalo dennodenne a kópie článkov boli za odplatu poskytované tretím osobám vrátane Ministerstva zahraničných vecí SR. Podľa tvrdenia navrhovateľa, hlavným cieľom žaloby bolo dosiahnuť, aby sa odporca zdržal ďalšieho protiprávneho konania a čiastka 480 000 Sk predstavovala ekvivalent, ktorý navrhovateľovi za takúto licenciu k takejto činnosti zaplatil český poskytovateľ monitoringu médií.

Spor vznikol v roku 2008, kedy došlo k podstatnej zmene skutkovej podstaty zo strany navrhovateľa. Ustanovenie § 33 ods. 1 písm. a) a d) Autorského zákona stanovuje prípady, kedy nie je potrebný súhlas autora na:

a) *vyhotovenie rozmnoženiny diela zverejneného v novinách alebo v inom informačnom prostriedku o aktuálnych udalostiach alebo témach hospodárskeho, politického alebo iného spoločenského charakteru a na verejný prenos s takýmto obsahom; to neplatí, ak si autor v jednotlivých prípadoch vyhradil právo udeľovať súhlas na rozmnožovanie a na verejný prenos tohto diela,*

d) *verejné rozširovanie rozmnoženiny vyhotovenej podľa písmena a) až c) predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva, ak si autor diela takéto právo nevyhradil.*²³

Podstatná zmena spočívala v tom, že navrhovateľ ako vydavateľ tlače si až od roku 2008 začal uplatňovať výhradu, ktorú mu vyššie citované ustanovenia Autorského zákona dovoľovali nasledovným spôsobom: značkou „©HN“ uvedenou pri článku v denníku HN alebo textom „©ECOPRESS a. s. Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Spravodajská licencia vyhradená“. Navrhovateľ žiadal, aby odporca predložil súdu zoznam článkov ako aj ich samotný obsah napríklad za obdobie október až december 2009, z čoho mala byť zrejma činnosť odporcu. Takéto sprístupnenie veci, resp. jej fotokópiu upravuje § 19 ods. 5 Autorského zákona.²⁴ Je potrebné uviesť, že súdy v obidvoch predchádzajúcich sporoch takýmto kópiami disponovali, resp. ich technologický postup a ich činnosť bola úplne odhalená v súdnom konaní. Súd poznamenal, že v tomto prípade musí platiť všeobecná zásada, že dôkazné bremeno nesie navrhovateľ, a preto odporca nemal povinnosť údajné kópie súdu predložiť. Avšak, súd takisto poznamenal, že ak sa odporca domáha použitia výnimky 'denné správy', je dôkazné bremeno na ňom.

Avšak hlavný argument odporcu spočíval v tvrdení, že dané články neboli chránené autorským právom, pretože boli iba jednoduchou reprodukciou známych a verejne dostupných udalostí. Inými slovami, odporca tvrdil, že výsledkom činnosti autora bol iba súhrn informácií

a myšlienok, preto ich možno považovať za denné správy v zmysle § 7 ods. 3 písm. b, ktorý ustanovuje, že ochrana autorského zákona sa nevzťahuje na:

b) *text právneho predpisu, úradné rozhodnutie, verejnú listinu, verejne prístupný register, úradný spis, slovenskú technickú normu vrátane ich prípravnej dokumentácie a prekladu, denné správy a prejavy prednesené pri prerokovaní vecí verejných; na súborné vydanie týchto prejavov a na ich zaradenie do zborníka je potrebný súhlas toho, kto ich predniesol.*

Druhým zásadným argumentom odporcu bolo tvrdenie, že z výhrady nie je možné jednoznačne určiť, či bola realizovaná v mene autora alebo v mene navrhovateľa. Súd následne vykonal dokazovanie, v ktorom bolo okrem iného preukázané, že odporca mal uzavreté kúpne zmluvy s viacerými ministerstvami a orgánmi štátnej správy, ktorej predmetom boli aj články uverejnené v Hospodárskych novinách, pričom tieto články obsahovali aj mená autorov. Len Ministerstvo financií SR kúpilo od odporcu 3645 článkov, pričom niektoré z nich pochádzali z Hospodárskych novín. Súd sa preto zaoberal prvou kľúčovou otázkou tohto sporu a teda, či predmetné články napĺňajú znaky diela v zmysle § 7 Autorského zákona. Súd definoval tieto znaky nasledovne:

„Teda aby bol výsledok ľudskej činnosti chránený autorským zákonom, nemôže byť výsledkom akejkoľvek tvorivosti, ale musí byť výsledkom tvorivosti nezameniteľného osobitného rázu závislej od individuálnych osobných vlastností autora, bez ktorých by výsledok vôbec nevznikol (obdobne NS ČR sp. zn. 30 Cdo 4924/2007)“.²⁵

Z nasledovného posúdenia jednotlivých predmetných článkov prišiel súd k prekvapivému záveru, že žiadny z nich nespadal pod pojem dielo v zmysle § 7 Autorského zákona a teda že ochrana autorského práva sa nevzťahovala na žiadny zo skúmaných článkov. Takisto prekvapujúcim je subjektívne hodnotenie obsahu článkov súdom, napr. spochybnenie pravdivosti autorových názorov alebo označenie nadpisu Fico hľadá spásu v druhom pilieri za zavádzajúci. Súd neuznal autorskú ochranu ani v prípade, keď sám priznal, že daný článok mal dva prvky, ktoré vykazovali autorovu vlastnú tvorivú činnosť:

„...v podstate jediné konštatovania ako výsledok kvalifikovanej tvorivej duševnej činnosti sú porovnanie návrhu štátneho rozpočtu so schváleným štátnym rozpočtom a nadpis“.

Otázka teda znie: je záver súdu v súlade s cieľmi Smernice 2001/29/EC – vysokou ochranou autorského práva a v súlade s judikatúrou SDEÚ, ktorá ustanovuje pomerne nízku mieru tvorivosti autora ako postačujúcu na vznik autorského práva? Nie je výsledok tohto sporu v rozpore so zásadou fungovania jednotného európskeho trhu, ktorá bola neoddeliteľnou súčasťou harmonizácie práva duševného vlastníctva v EÚ?²⁶ Nedochoádza týmto rozhodnutím k deformácii konkurenčného prostredia na trhu poskytovateľov monitoringu médií? Týmto otázkami sa súd nezaoberal a jeho postup je v silnom kontraste s postupom súdov v prípadoch *Infopaq* a *Meltwater*, kde takisto išlo o novinové články.

Súd svoje tvrdenie odôvodnil tým, že ide o *denné správy*, ktoré podľa § 7 ods. 3 písm. b) nie sú chránené autorským zákonom. Zákon však nedefinuje, čo presne pojem *denné správy* znamená, alebo zahŕňa.²⁷ Keďže ide o výnimky z ochrany autorským právom, je potrebné hľadať odpoveď v čl. 5 ods. 3 c) Smernice 2001/29/EC, ktorý ustanovuje, že členské štáty môžu ustanoviť výnimky z práva rozmnožovania v nasledujúcich prípadoch:

c) *rozmnoženie v tlači, verejný prenos alebo sprístupňovanie zverejnených článkov o bežných hospodárskych, politických alebo náboženských témach alebo vysielaných diel alebo iných predmetov ochrany toho istého charakteru, v prípadoch, keď takéto použitie nie je výslovné vyhradené a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora alebo použitie diel alebo iných predmetov ochrany v súvislosti so spravodajstvom o bežných udalostiach v rozsahu oprávnenom informatívnym účelom a pokiaľ je označený zdroj vrátane mena autora, ak sa neukáže, že to nie je možné.*

Vzhľadom na to, že Smernica 2001/29/EC implementuje predchádzajúce medzinárodné dohody o duševnom vlastníctve, konkrétne Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel, zmluvu WIPO o autorských právach a zmluvy WIPO o výkonoch a zvukových záznamoch, je možné hľadať význam pojmu *denné správy* autorského zákona práve tu. Čl. 2 ods. 8 Bernského dohovoru, ktorého signatárom je aj Slovenská republika v preklade vyhlášky ministra zahraničných vecí ustanovuje:

„(8) *Ochrana podľa tohto dohovoru sa nevzťahuje na denné správy ani na rozličné skutočnosti, ktoré majú povahu iba tlačových informácií*“.²⁸

25 Ibid 21, strana 8.

26 Recitál 1 Preambuly Smernice 2001/29/EC: Zmluva obsahuje vytvorenie vnútorného trhu a ustanovenie systému, ktorý zabezpečí, aby na vnútornom trhu nedochádzalo k deformácii konkurencie. Harmonizácia právnych predpisov členských štátov o autorských právach a s nimi súvisiacich právach prispieva k dosiahnutiu týchto cieľov.

27 VOJČÍK, Peter at. al. **Právo duševného vlastníctva**. Plzeň. Aleš Čeněk, 2012, str. 117.

28 133/1980 Zb. Vyhláška ministra zahraničných vecí z 8. júla 1980. http://www.culture.gov.sk/uploads/NE/fe/NEfe62cx-B7Dx3-13trNysg/14_bern-sky-dohovor.pdf

29 Bernský Dohovor, čl. 2
ods. 8.

Už toto ustanovenie dáva pojmu *denné správy* konkrétnejší význam, avšak tento preklad z roku 1980 nie je stopercentným znením originálneho textu Bernského dohovoru:

„(8) *The protection of this Convention shall not apply to news of the day or to miscellaneous facts having the character of mere items of press information*“.²⁹

Významom tohto ustanovenia je zjavne zabezpečenie toho, aby sa udalosť dňa, a teda *denná správa* nestala predmetom autorského práva prvého autora, ktorý o nej informuje, ale, aby naopak, o tej istej udalosti mohli informovať viaceré denníky, resp. ktokoľvek. Preto aj hore uvedený čl. 5 ods. 3 c) Smernice 2001/29/EC hovorí o *rozmnožovaní v tlači*. Autorské právo sa nevzťahuje na samotnú informáciu, udalosť. Žiadne ustanovenie platnej legislatívy o autorskom práve nehovorí, že novinový článok, ktorý o takejto informácii alebo udalosti informuje, je automaticky nechránený autorským právom. *Denná správa* je teda udalosť, nie novinový článok. Skutočnosť, že autor vynaložil úsilie a pospájal mnoho denných správ do súvislého novinového článku, ktorý navyše obohatil vlastnými názormi, úvahami a nadpisom lákajúcim čitateľa si tento článok prečítať v svetle judikatúry SDEÚ jednoznačne postačuje na to, aby bol chránený autorským právom.

Navyše, ak by bola argumentácia súdu ohľadom denných správ správna, aký význam by mal potom čl. 10 ods. 1 Bernského dohovoru:

(1) *Citácie z diela, ktoré bolo oprávnené sprístupnené verejnosti, včítane citácií z novinových článkov a z časopisov vo forme tlačových prehľadov, sú dovolené s podmienkou, že sú v súlade s poctivými zvyklosťami a v rozsahu odôvodnenom sledovaným účelom?*

Aj z tohto ustanovenia je možné dedukovať, že novinový článok za normálnych okolností vníma Bernský dohovor ako objekt ochrany autorského práva. Takýto záver je aj v súlade so všeobecným konceptom ochrany právom duševného vlastníctva, ktorý býva často nepochopený verejnosťou. Myšlienka samotná sa podľa niektorých filozofov vraj nedá vlastniť a preto býva právo duševného vlastníctva často ich terčom a predmetom diskusií. Možno aj kvôli tomu verejnosť túto oblasť vníma skôr negatívne, aj keď podľa môjho názoru bez akýchkoľvek racionálnych dôvodov. Najmä ak § 7 ods. 3 Autorského zákona veľmi jednoznačne ustanovuje:

(3) *Ochrana podľa tohto zákona sa nevzťahuje na:*

- a) *Myšlienku, spôsob, systém, metódu, koncept, princíp, objav alebo informáciu, ktorá bola vyjadrená, opísaná, vysvetlená, znázornená alebo obsiahnutá do diela,*
- b) *... denné správy a prejavy prednesené pri prerokúvaní vecí verejných ...*

Myšlienka alebo informácia samotná nie je chránená autorským právom. Avšak dielo, ktoré ju obsahuje chránené už byť môže. Preto aj *denná správa*, teda informácia o určitej udalosti chránená nie je Autorským zákonom. Avšak novinový článok, ktorý o nej informuje byť môže. Tento koncept však zostáva podľa všetkého nepochopený nie len verejnosťou ale čo je pre náš ekonomický rozvoj ešte horšie, ani súdmi.

Súd si teda osvojil argumenty odporcu aj v druhej kľúčovej otázke, ktorou bolo údajné nesprávne použitie výhrady. Jeho záverom bolo, že navrhovateľ neuniesol dôkazné bremeno a dostatočne nepreukázal, že si uplatnil výhradu v zmysle § 33 Autorského zákona. K tomuto záveru súd dospel na základe nasledujúcich zistení:

- niektoré osoby vyhotovujúce články boli v zamestnaneckom pomere s nim a niektoré neboli
- výhrady nevykonávali samotní autori, napriek tomu, že nie všetci boli v pracovnom pomere
- uvedenie výhrady v tiráži je bez právneho účinku (o čo má hovoriť zákon, avšak súd nepovedal ktoré ustanovenie zákona)
- používanie rôzneho označenia výhrady (pre tlač HN a pre online verzie ECOPRESS) podľa súdu znamenalo, že výhrady neboli vykonané správne.

Takéto zdôvodnenie súdu je zjavne účelové a nemá právnu oporu ani v Autorskom zákone, ani v Smernici 2001/29/29 ani v medzinárodných dohovoroch o duševnom vlastníctve. Z pohľadu konania odporcu je tvrdenie, že nebolo dostatočne zrejme, kto si výhradu vykonáva úplne irelevantné, pretože týmto tvrdením potvrdil svoje vedomé porušenie výhrady autorského práva. Fakt, že nevedel o koho presne ide, je úplne irelevantný, ak bolo z dokazovania zrejme, že navrhovateľ písomne odporcu v tejto veci kontaktoval. Odporca mal namiesto toho tvrdiť a preukázať, že novinové články neboli žiadnym spôsobom označené, čo však preukázané byť nemohlo. Spôsob, akým si navrhovateľ ošetril spôsob označenia výhrady preto nemal mať žiadny vplyv na rozhodnutie súdu.

Súd nakoniec prišiel k záveru, že predmetné články neboli chránené Autorským zákonom a okrem iného výhrada k nim nebola účinná. Vo svojom rozhodnutí súd nielen že nezohľadnil účely a ciele harmonizujúcej smernice, ale ani dostatočne neaplikoval ustanovenia tejto smernice ani Autorského zákona.

Treba poznamenať, že výhrada v zmysle § 33 Autorského zákona sa vzťahuje len na informačné účely.³⁰ Predaj tisícok kópií novinových článkov evidentne a informačný účel nie je. Kľúčovým je preto § 24 ods. 2 Autorského zákona, ktorý síce rozmnožovanie zverejneného diela dovoľuje bez súhlasu autora, avšak § 24 ods. 3 písm. b) nedovoľuje aplikovať takúto výnimku na celé dielo, alebo jeho podstatnú časť.

Krajský súd Bratislava rozhodnutie Okresného súdu Bratislava III potvrdil a momentálne je tento spor po dovolaní na Najvyššom súde SR.

Záver

Hore uvedené porovnanie rozhodnutí troch súdov pokazuje na neadekvátnu ochranu autorského práva na Slovensku v porovnaní s ochranou ktorú mu poskytuje judikatúra SDEÚ ako aj rozhodnutia súdov niektorých iných členských krajín EÚ. Autorský zákon je potrebné interpretovať vo svetle cieľov Smernice 2001/29/EC, ktoré je Slovenská republika povinná dosiahnuť. Tým mala Komisia EÚ a Rada EÚ na myslí najmä vysokú ochranu autorského práva nevynímajúc novinové články. Súdny musí rešpektovať rozhodnutie SDEÚ v spore *Infopaq*. Do istej miery je v tomto zmysle zavádzajúci aj samotný Autorský zákon, ktorý by mal dôslednejšie nasledovať terminológiu Smernice ako aj medzinárodných dohovorov, preto je jeho novela otázkou, ktorou by sa mal zákonodarca rozhodne zaoberať.

V opačnom prípade sa môže táto situácia obrátiť proti Slovenskej republike hneď niekoľkými spôsobmi. Okrem toho, že sme jedna z mála krajín, kde je kopírovanie tisícok novinových článkov a ich ďalšie predávanie podľa súdov v poriadku, sú tu aj ďalšie problémy. Ekonomickým problémom je motivácia vydavateľov tlače spojená s návratnosťou ich investícií. Právnym problémom je prípadné žalovanie Slovenskej republiky na úrovni EÚ za nesplnenie povinností vyplývajúcich zo Smernice 2001/29/EC. A v neposlednom rade treba upozorniť na fakt, že v prípade, ak by naozaj Slovenská republika žalovaná bola, bruselským inštitúciám bude zrejmé, že veľká časť štátnej správy vrátane niekoľkých ministerstiev je odoberateľom monitoringu médií, ktorého poskytovateľ nemá na takúto činnosť licenciu od vydavateľov tlače.

Naše súdy zjavne nahliadajú na autorské právo cez okuliare staré 50 rokov, čo vidno z použitej literatúry, na základe ktorej rozhodujú o *vlastnej duševnej činnosti autora*. Autorským právom už dávno nie sú chránené len umelecké diela. Je potrebné osvojiť si argumentáciu zahraničných súdov a zbytočne nekomplikovať jednotlivé spory. V prípade *Ecopress v Storin* išlo o kopírovanie celých článkov a predávanie ich tretím osobám. V prípade *Infopaq* išlo o 11 slov z novinového článku a v prípade *Meltwater* iba o nadpis novinového článku, preto vo svetle smernice a rozhodnutia SDEÚ mal Okresný súd Bratislava III prípad *Ecopress v Storin* rozhodnúť veľmi jednoznačne v prospech navrhovateľa. V dohľade už sú oveľa komplikovanejšie spory týkajúceho sa autorského práva a to predovšetkým peer-2-peer technológií alebo internetového pirátstva. Znenie Autorského zákona je preto potrebné zjednodušiť a priblížiť jeho terminológiu Európskej a medzinárodnej legislatívy. Na záver len posledná úvaha na margo nejednoznačnosti terminológie autorského práva na Slovensku: Z akého dôvodu naša legislatíva nazýva inštitút *copyright* ako *autorské právo*? Nie sú náhodou všetky práva duševného vlastníctva autorskými právami? Nie je autorským právom aj patent alebo obchodná značka? Celá pointa duševného vlastníctva je predsa ochrana autora resp. jeho práv k jeho dielam. *Copy-right* je právo kopírovať, ktoré má iba autor diela. To však naša legislatíva považuje za rozmnožovacie právo. To by si mohol laik vysvetliť rozhodne aj inak. Otázka novelizácie Autorského zákona je preto veľmi aktuálna, nakoľko zákon vlastnou terminológiou vytvára otázniky v súdnych konaniach, ako to urobil aj v prípade *Ecopress v Storin* s pojmom *denné správy*. ■

30 VOJČÍK, Peter et al. **Právo duševného vlastníctva**. Plzeň. Aleš Čeněk, 2012, str. 173.

RESUMÉ**Ochrana novinových článkov autorským právom na Slovensku v porovnaní s judikatúrou Súdneho Dvora Európskej Únie a judikatúrou Anglicka & Walesu**

Článok sa zaoberá ochranou autorského práva novinových článkov porovnávajúc rozhodnutia SDEÚ, The Court of Appeal (UK) a Okresného súdu Bratislava III. Spory *Infopaq*, *Meltwater* a *Storin* vznikli medzi poskytovateľmi monitoringu médií a zástupcami autorov článkov. Interpretácia Smernice 2001/29/EC, ktorá harmonizovala oblasť autorského práva v členských štátoch EÚ, by mala zaručiť podobnosť rozhodnutí. Ako však ukázal Okresný súd Bratislava III, interpretácia domácej legislatívy umožňuje slovenským súdom dospieť k úplne odlišným záverom. Spor *Ecopress v Storin* ukázal nedostačujúcu interpretáciu práva EÚ ako aj platných medzinárodných dohovorov a zároveň nedostatky autorského zákona.

SUMMARY**Copyright Protection of Newspaper Articles in Slovakia Compared with the Case Law of the Court of Justice of the European Union and Case Law in England and Wales**

The article deals with the copyright protection of newspaper articles, comparing decisions made by the Court of Justice of the European Union, The Court of Appeal (UK) and the District Court Bratislava III. Disputes concerning *Infopaq*, *Meltwater* and *Storin* arose among providers of media monitoring services and representatives of the authors of articles. Interpretation of Directive 2001/29/EC, which harmonized certain aspects of copyright and related rights in the EU Member States, should guarantee analogous decisions. However, as indicated by the District Court Bratislava III, interpretation of national law enables Slovak courts to come to completely different conclusions. The dispute *Ecopress vs. Storin* pointed to insufficient interpretation of the EU law as well as of applicable international conventions, and to drawbacks of the Copyright Act.

ZUSAMENFASSUNG**Schutz der Zeitungsartikel durch das Urheberrecht in der Slowakei im Vergleich zur Rechtssprechung des Gerichtshofes der Europäischen Union und der Rechtssprechung in England & Wales**

Der Artikel befasst sich mit dem Schutz des Urheberrechtes der Zeitungsartikel und mit dem Vergleich der diesbezüglichen Entscheidungen des Gerichtshofes der Europäischen Union, The Court of Appeal (UK) und des Amtsgerichtes Bratislava III. Es betrifft die Streitfälle *Infopaq*, *Meltwater* und *Storin* zwischen den Vertretern des Medienmonitorings und den Vertretern der Zeitungsartikelsautoren. Über die Auslegung der Richtlinie 2001/29/EG zur Harmonisierung bestimmter Aspekte des Urheberrechtes in den Mitgliedsstaaten der EU sollte die Vergleichbarkeit der Entscheidungen in diesem Bereich gewährleistet werden. Wie es sich jedoch beim Amtsgericht Bratislava III gezeigt hat, die Interpretation der inländischen Rechtssprechung ermöglicht den slowakischen Gerichten unterschiedliche Schlussfolgerungen. Beim Streit *Ecopress vs. Storin* hat sich gezeigt, dass die Auslegung des EU-Rechtes sowie gültiger internationaler Konventionen ungenügend ist und das Urhebergesetz zugleich Mängel hat.

Osobitné záruky trestného procesu

JUDr. Ľudmila Jakubíková

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) upravuje v článku 6 právo na spravodlivé súdne konanie, pričom v ods. 3 sú zakotvené minimálne práva obvineného z trestného činu. Ide o ustanovenia, ktoré zakotvujú časť základných procesných záruk práva na spravodlivé konanie. Právo na obhajobu je jedným z najdôležitejších základných práv osôb, proti ktorým sa trestné konanie vedie a smeruje k vydaniu spravodlivého rozhodnutia nielen v záujme trestne stíhanej osoby, ale aj v záujme demokratického právneho štátu založeného na úcte k právam a slobodám človeka a občana. Účelom tohto práva je zaistiť obvinenému také postavenie, ktoré nie je nevýhodnejšie ako postavenie obžaloby.

Príspevok približuje zásadu, ktorá má medzi základnými zásadami osobitné postavenie v kontexte judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Osobitné záruky spravodlivého prerokovania veci pred súdom vychádzajú z článku 6 ods. 3 Dohovoru a sú posudzované v kontexte spravodlivého súdneho procesu vymedzeného všeobecne v článku 6 ods. 1 Dohovoru ako osobitné záruky trestného procesu. Patrí sem:

- právo na oboznámenie sa s obvinením (čl. 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru),
- právo na prípravu obhajoby (čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru),
- právo na obhajobu (čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru),
- právo na riadne dokazovanie (čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru),
- právo na bezplatnú pomoc tlmočníka (čl. 6 ods. 3 písm. e) Dohovoru).¹

Právo byť oboznámený s obvinením

V článku 6 ods. 3 písm. a) Dohovoru je ustanovené právo obvineného byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu.

„Právo na oboznámenie s obvinením už vyžaduje, na rozdiel od obdobného práva osoby pozbavenej osobnej slobody (čl. 5 ods. 2 Európskeho dohovoru), podrobné skutkové i právne dôvody (vrátane všetkých modifikácií), ktoré viedli k začatiu trestného súdneho procesu. Z doterajšej judikatúry štrasburgských orgánov ochrany práva vyplýva, že dôraz sa kladie na to, aby

- obvinený porozumel jazyku, v ktorom je obvinenie vydané,
- súd postupoval podľa tohto obvinenia.“²

Podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky „právo na oboznámenie sa s obvinením vyžaduje podrobné skutkové i právne dôvody, ktoré viedli k začatiu trestného stíhania“. Aj z doterajšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že právo na oboznámenie sa s obvinením veľmi úzko súvisí aj s právom na prípravu obhajoby, a teda v trestnom konaní predstavuje z pohľadu obvineného kľúčový moment, ktorý ovplyvňuje celý ďalší postup. Európsky súd pre ľudské práva v súvislosti so skúmaním porušenia práva byť oboznámený s obvinením

JUDr. Ľudmila Jakubíková

je absolventkou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Na tej istej univerzite úspešne vykonala rigoróznú skúšku v rámci ktorej

obhájila rigoróznú prácu na tému **Obhajoba v trestnom konaní**. V súčasnosti pôsobí v riadiacej funkcii na Bytovom podniku mesta Košice, s. r. o.

Zároveň je externým doktorandom na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

1 SVÁK, J. **Ochrana ľudských práv**. Bratislava : Poradca podnikateľa, 2003, s. 404.

2 Tamtiež, s. 405.

3 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 229/2010.

4 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999, s. 205.

5 Pozri rozhodnutie Kamasinski c. Rakúsko z 19. decembra 1989.

6 Pozri rozhodnutie Brožiček c. Taliansko z 19. decembra 1989.

7 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999, s. 206.

8 Pozri rozhodnutie Pélissier a Sassi c. Francúzsko z 25. marca 1999.

9 Mole, N. – Harby, C. **Právo na spravodlivý proces. Sprievodca na aplikáciu článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.** Council of Europe: 2001. Příklad do slovenštiny: Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave, 2006, s. 53.

skúma najmä otázku, či obvinený mal možnosť prístupu k ďalším informáciám, ak o ne žiadal. V prípade, ak obvinený nie je dostatočným spôsobom informovaný, a to ani po adresovaní viacnásobnej požiadavky príslušným orgánom o poskytnutie trestnoprávne dôležitých informácií, nie je mu umožnené dôkladne sa vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sú mu v konaní kladené za vinu. Princíp práva byť dostatočne oboznámený s obvinením sa úzko spája aj s princípom rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania³.

Aj napriek skutočnosti, že článok 6 ods. 3 písm. a) vyžaduje, aby bol obvinený podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia, v praxi sa takéto podrobnosti nevyžadujú. Požiadavkám tohto ustanovenia zodpovedá, ak oboznámenie obsahuje popis skutku, miesta a čas spáchania skutku, jeho právnu kvalifikáciu a prípadne aj meno poškodeného. Obvinený nemusí byť pri prvom oboznámení informovaný o dôkazoch, na základe ktorých bol obvinený. S obvinením však musí byť oboznámený bez meškania, pričom nikde nie je uvedené, že musí ísť o písomné oboznámenie, takže potrebné informácie môžu byť poskytnuté aj ústne.⁴

V prípade Kamasinski c. Rakúsko⁵ Súd považoval právo obvineného na oboznámenie s obvinením v jazyku, ktorému rozumie za splnené už tým, že obvinenému bol určený obhajca, ktorý komunikoval v jazyku sťažovateľa aj súdu. Zdôraznil však, že oboznámenie s obvinením síce nemusí byť písomné, čo ale neplatí o obžalobe, ktorá už v písomnej podobe musí byť, nakoľko má v trestnom konaní kľúčový význam. Obžalovaný je od podania obžaloby formálne oboznámený so skutkovým aj právnym základom obvinenia, a preto, ak neovláda jazyk používaný súdom je v nevýhode, ak obžaloba nebola preložená do jazyka, ktorému rozumie. Naopak, porušenie práva obvineného na oboznámenie s obvinením v jazyku, ktorému rozumie konštatoval Súd vo veci Brožiček c. Taliansko.⁶ Brožiček ako nemecký štátny príslušník namietal, že nerozumie jazyku, v ktorom je proti nemu vedené trestné stíhanie a požiadal orgány činné v trestnom konaní, aby trestné obvinenie, ktoré bolo voči nemu vznesené preložili do jazyka, ktorému rozumie. Súd preto rozhodol, že orgány činné v trestnom konaní boli povinné preložiť obvinenie, nakoľko nevedeli preukázať, že pán Brožiček ovláda taliansky jazyk.

Obvinený musí byť oboznámený bez meškania nielen so zmenami skutkového základu obvinenia (napr. ak sa obvinenie rozširuje o ďalšie skutky), ale aj so zmenami právnej kvalifikácie, a to bez ohľadu na to, či nová kvalifikácia je prísnejšia, rovnako prísna alebo miernejšia.⁷ Dodržanie postupu súdu podľa vzneseného obvinenia sa spája najmä s právom na prípravu obhajoby. Nedodržanie tohto práva je porušením práva na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Takéto porušenie práva konštatoval Súd vo veci Pélissier a Sassi c. Francúzsko.⁸ V uvedenom prípade boli spoločníci obchodnej spoločnosti obvinení zo spáchania trestného činu machinácii pri konkurznom konaní, ale po zbavení obvinenia trestným súdom boli odsúdení za trestný čin návodu a pomoci k trestnému činu machinácii v konkurznom konaní. Skutková podstata uvedených trestných činov bola rozdielna, sťažovatelia preto namietali porušenie práva na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru. V predvolaní na konanie pred trestným súdom bolo uvedené obvinenie z trestného činu machinácii v konkurznom konaní, nič počas konania nenaznačovalo tomu, že obvinenie z návodu a pomoci bolo možné a tak aj celé dokazovanie bolo vykonávané k machináciám v konkurznom konaní. Sťažovatelia nemali príležitosť na prípravu obhajoby k novému obvineniu, pretože sa o novej kvalifikácii skutku dozvedeli až z rozhodnutia odvolacieho súdu. V uvedenom prípade došlo k porušeniu práva byť podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia ako aj práva mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a b) Dohovoru a tiež došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa 6 ods. 1 Dohovoru.

Je podstatné, aby trestný čin, z ktorého bola osoba uznaná vinnou, bol tým istým trestným činom, z ktorého bola obvinená.

Právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby

„Článok 6 ods. 3 písm. b) zaručuje každému, kto je obvinený z trestného činu, právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby. Kľúčová úloha sudcu vo vzťahu k tomuto odseku spočíva v tom, aby sa dosiahla rovnováha medzi touto požiadavkou a povinnosťou zabezpečiť, že konania sa ukončia v primeranom čase. Tento odsek je tiež úzko prepojený s článkom 6 ods. 3 písm. c), s právom na právne zastupovanie a na právnu pomoc.“⁹

Primeranosť času na prípravu obhajoby bude závisieť od okolnosti prípadu, vrátane jeho zložitosti a štádia konania, v ktorom sa nachádza a v neposlednom rade aj od toho, či sa obvinený zastupuje sám alebo pomocou obhajcu.

Obvinený musí mať možnosť zvoliť obhajcu alebo mu obhajca musí byť ustanovený v dostatočnom predstihu pred konaním alebo iným procesným úkonom, ktorého sa obhajca môže zúčastniť, aby mal čas a možnosť zoznámiť sa s vecou a pripraviť obhajobu obvineného. Je to súčasť práva zaručeného čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru.¹⁰

Súd vo veci Campbell a Fell¹¹ c. Spojené kráľovstvo konštatoval porušenie čl. 6 ods. 3 písm. b), ak sa obvinený nemôže pred pojednávaním poradiť s obhajcom. V prípade, ak sa obvinený domnieva, že potrebuje na prípravu obhajoby viac času, musí požiadať o predĺženie lehoty, alebo o odročenie pojednávania. V opačnom prípade sa nemôže sťažovať, že nemal dosť času na prípravu obhajoby.

K dosiahnutiu rovnosti medzi obhajobou a obžalobou je nutné, aby možnosti, ktoré sú obvinenému zaručené čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru, zahrňovali možnosť zoznámiť sa s výsledkom vyšetrovania v celom priebehu konania. Aj napriek tomu, že právo na prístup k spisu Dohovor výslovne nezaručuje, zásadne vyplýva z čl. 6 ods. 3 písm. b). Uvedený článok priznáva obvinenému právo mať k dispozícii všetky materiály, ktoré môžu slúžiť k popretiu viny alebo zmiereniu trestu a ktoré zhromaždili príslušné orgány. Realizácia tohto práva je však problematická, pretože žiadny právny poriadok neposkytuje obhajobe právo nazeráť do interných spisových materiálov orgánov činných v trestnom konaní.¹²

Obhajoba má v konaní pred súdom právo nazeráť do spisu a zaobstaráť si na vlastné náklady jeho odpis alebo odpis jeho časti. Toto právo vyplýva z práva mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) Dohovoru, ale aj z princípu rovnosti zbraní. V prípade, ak toto právo bude vyhradené len pre obhajcu a obvinenému len vtedy, ak obhajcu nemá, nepôjde o porušenie tohto práva podľa Dohovoru, pretože obhajca má obvineného zoznámiť s obsahom spisu.¹³

„Medzi základné obsahové náležitosti práva na primeraný čas a možnosti prípravy obhajoby zaradili štrasburské orgány ochrany práva ďalej právo

- navrhovať dôkazy na svoju obhajobu,
- nahliadať do spisu a byť oboznámený so všetkými dôkazmi vykonávanými v trestnom konaní,
- na odôvodnenie rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní a osobitne súdov.“¹⁴

Právo mať primeranú možnosť na prípravu obhajoby zahŕňa aj právo radiť sa s obhajcom bez prítomnosti tretej osoby, ktoré je dôležité najmä pre osoby, ktoré sú vo väzbe. „Skutočnosť, že toto právo nie je v Dohovore výslovne uvedené, neznamená, že ho nemožno implicitne vyvodiť z jeho ustanovení, menovite z článku 6 ods. 3 písm. b) a c).“ Právo komunikovať s obhajcom dôverným spôsobom sa týka nielen osobného, ale aj písomného styku. Uvedené prípady sa spravidla riešili z hľadiska práva na rešpektovanie korešpondencie podľa čl. 8 Dohovoru. Kontrola korešpondencie obvineného vo väzbe s jeho obhajcom môže byť odôvodnená len vo výnimočných prípadoch. Takýmto prípadom je napríklad dôvodné podozrenie, že obsahom listu sa pácha trestný čin.¹⁵

Rozhodnutie v prípade Kröcher a Möller proti Švajčiarsku sa týkalo väzby osôb, ktoré boli označené za mimoriadne nebezpečné a ktoré boli obvinené zo zvlášť závažných teroristických trestných činov. Sudca rozhodol, že tieto osoby nemohli prijímať návštevy právnikov počas troch týždňov a mohli počas tohto obdobia so svojimi právnikmi iba korešpondovať pod súdnym dohľadom. Keď sa návštevy právnikov povolili, nemonitorovali sa. Komisia bola toho názoru, že vylúčenie návštev nebolo porušením článku 6 ods. 3 písm. b). V prípade Kurup proti Dánsku neprišlo k porušeniu, keď bola právnickému zástupcovi obhajoby uložená povinnosť nepreziadať totožnosť určitých svedkov svojmu klientovi. Nešlo o také obmedzenie, ktoré by zasiahlo do sťažovateľovho práva na prípravu svojej obhajoby v takom rozsahu, že by sa toto mohlo rovnať porušeniu článku 6 ods. 3 písm. b) alebo d).¹⁶

Ústavný súd Slovenskej republiky vo veci III. ÚS 6/00 konštatoval, že „podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva záruky obsiahnuté v čl. 6 ods. 3 Dohovoru sú základnými elementmi okrem iných, všeobecného pojmu spravodlivý proces (rozsudok vo veci Artner z roku 1992, A 242-2, § 19 (záruky)). Právo garantované čl. 6 ods. 3 písm. b) patrí k podstate spravodlivého procesu v trestných veciach. Prispieva k vyrovnaniu nerovnováhy medzi obvineným a orgánmi

10 Pozri rozhodnutie Twalib c. Grécko z 9. júna 1998.

11 Pozri rozhodnutie Campbell a Fell c. Spojené kráľovstvo z 28. júna 1984.

12 REPÍK, B. **Advokát vo svetle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.** In: Bulletin advokácie, ISSN 1210-6348, 2002, č. 11–12, s. 12–24.

13 Pozri rozhodnutia Kamasinski c. Rakúsko z 19. decembra 1989 a Foucher c. Francúzsko z 18. júla 1997.

14 SVÁK, J. **Ochrana ľudských práv.** Bratislava : Poradca podnikateľa, 2003, s. 410.

15 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999, s. 208.

16 Mole, N. – Harby, C. **Právo na spravodlivý proces. Sprievodca na aplikáciu článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.** Council of Europe: 2001. Preklad do slovenčiny: Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave, 2006, s. 54.

17 Bližšie pozri Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 6/00.

18 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999, s. 211.

19 SVÁK, J. **Základy európskej ochrany ľudských práv.** Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2002, s. 232.

20 Pozri rozhodnutie Artico c. Taliansko z 30. apríla 1980.

21 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999, s. 211–212.

trestného stíhania, ktoré disponujú mocnými vyšetrovacími a donucovacími prostriedkami. Do určitej miery podmieňuje uplatnenie princípu rovnosti zbraní. Obvinený musí mať možnosť zorganizovať svoju obranu primeraným spôsobom a bez obmedzenia, pokiaľ ide o možnosť predložiť súdu všetky pre vec významné prostriedky obhajoby, a tým ovplyvniť výsledok konania“. (Správa Komisie vo veci Can C. Rakúsko, séria A, č. 96).¹⁷

Právo obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu

Článok 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru zaručuje každému, kto je obvinený z trestného činu obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

„Ustanovenie článku 6 ods. 3 písm. c) obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného, a to:

- a) právo obhajovať sa osobne, alebo
- b) právo obhajovať sa pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- c) právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak nemá prostriedky na jeho zaplatenie a ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti.

Pri uplatnení týchto práv nemá obvinený úplnú voľnosť výberu.“¹⁸

„Právo obhajovať sa osobne je právom obvineného, avšak nie je právom absolútnym. Už v prvých rokoch svojej činnosti štrasburské orgány ochrany práva konštatovali, že je v kompetencii vnútroštátnych orgánov, aby rozhodli, v ktorých prípadoch má obvinený možnosť výberu spôsobu svojej obhajoby (obhajovať sa sám, alebo dať sa zastúpiť advokátom) a v ktorých prípadoch musí byť obvinený zastúpený obhajcom *ex officio* (tzv. nutná obhajoba). V prípade, že sa obvinený rozhodol obhajovať sám, musí mať tie isté právne prostriedky na svoju obhajobu, akými by disponoval aj jeho obhajca.“¹⁹

Právo obhajovať sa prostredníctvom obhajcu je zárukou spravodlivého procesu, aj v prípade, že pôjde o pomoc bezplatnú. Spája sa s princípom rovnosti zbraní a obvinenému zabezpečuje postavenie, ktoré nie je podstatne nevýhodnejšie ako postavenie obžaloby. Obhajca je povinný poskytnúť obvinenému odbornú právnu pomoc, aby obvinený nebol ukrátený na svojich právach, nakoľko sa od neho nedá očakávať znalosť právnych predpisov. Od obhajcu sa očakáva, že obhajoba obvineného bude praktická a účinná a nie iba teoretická, veď kontraktórnosť v trestnom konaní priniesla obhajobe nové možnosti.

Súd v prípade Artico c. Taliansko zdôraznil, že článok 6 ods. 3 písm. c) hovorí o „pomoci“ a nie o „vymenovaní“. Samotné vymenovanie mu totiž nezabezpečí účinnú pomoc, pretože právnik určený na poskytnutie právnej pomoci môže zomrieť, vážne ochorieť, môže sa mu zakázať po istý čas vykonávať činnosť alebo môže zanedbať svoje povinnosti. Ak je orgánom známa taká skutočnosť, musia ho buď nahradiť, alebo prinútiť ho, aby si plnil svoje povinnosti.²⁰

Obvinený má síce právo na výber obhajcu, ale iba v tom prípade, ak si ho sám zvolí a tiež platí. V prípade, ak je obvinenému ustanovený obhajca bezplatne, stráca právo na jeho výber a s tým súvisiace právo účasti na výbere obhajcu. Taktiež nemôže požiadať o zmenu obhajcu, pokiaľ si obhajca riadne plní svoje povinnosti.

„Ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti, obvinenému môže byť ustanovený obhajca *ex officio* aj proti jeho vôli, ak súd dôjde k záveru, že obvinený nie je schopný sa sám náležite obhajovať a sám si obhajcu nezvolí. Ak súd opomenie zabezpečiť v takom prípade pomoc obhajcu, ide o porušenie čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru.“²¹

Je porušením základného práva obvineného na bezplatnú pomoc obhajcu podľa čl. 40 ods. 3 Listiny, ak obvinený preukáže, že nemá finančné prostriedky na obhajobu a súd mu obhajcu aj ustanoví, ale podľa právneho názoru súdu je ustanovenie obhajcu nadbytočné a vo výroku rozhodnutia prikáže obvinenému uhradiť trovy konania, ktoré obhajcovi vznikli. A to z toho dôvodu, že sa obvinený zriekol účasti obhajcu na verejnom zasadnutí v záujme rozhodnutia vo veci a žiadal, aby vec bola prerokovaná bez prítomnosti obhajcu. Vzhľadom na skutočnosť, že príslušné ustanovenia Trestného poriadku viažu právo na bezplatnú pomoc obhajcu iba na to, že obvi-

nený nemá dostatočné prostriedky, nie je možné základné právo obhajovať sa prostredníctvom obhajcu v súvislosti s právom na bezplatnú pomoc obhajcu obmedzovať v konkrétnom prípade rozhodnutím všeobecného súdu s poukazom na neúčelnosť (objektívnu nepotrebnosť) obhajoby prostredníctvom obhajcu. Postup okresného súdu, ktorý napriek jednoznačnému zneniu príslušných ustanovení Trestného poriadku zaviazal obvineného nahradiť štátu trovy obhajoby, hoci nebola preukázaná zmena pomerov na jeho strane v súvislosti s jeho schopnosťou trovy obhajoby hradiť, považuje ústavný súd za hrubo arbitrárny.²²

Skutočnosť, že obvinený má právo na bezplatnú právnu pomoc je určená tým, že finančná situácia obvinenému nedáva možnosť zaplatiť si advokáta a zároveň záujem spravodlivosti si vyžaduje poskytnutie právnej pomoci. Je veľa faktorov, ktoré sú rozhodujúce pri posúdení poskytnutia právnej pomoci. Súd prihliada na schopnosť obvineného, či sa dokáže primerane obhajovať aj bez právnej pomoci. Nedá sa nespomenúť, že závažnosť ktoréhokoľvek možného trestu je tiež podstatná pri posudzovaní otázky bezplatnej právnej pomoci pre daného obvineného. Je teda na rozhodnutí súdu, aby v konkrétnom prípade rozhodol, či si záujem spravodlivosti vyžaduje, aby obvinený, ktorý nemá dostatok finančných prostriedkov na zaplatenie obhajcu, mal poskytnutú bezplatnú právnu pomoc.

Súd v prípade Hoang c. Francúzsko²³ potvrdil, že tam, kde ide o zložité otázky a obvinený nemá právnické vzdelanie potrebné na prezentovanie a na rozpracovanie závažných argumentov a kde iba skúsený právnik by bol schopný pripraviť obhajobu, záujmy spravodlivosti si vyžadujú, aby sa úradne vymenoval právnik na zastupovanie v tejto veci. Súd bude brať ohľad aj na zložitosť veci.

Aj v prípade Benham c. Spojené kráľovstvo²⁴ Súd konštatoval, že ak obvinenému hrozí strata slobody, tak si záujmy spravodlivosti vyžadujú právne zastupovanie. Súd zároveň zdôraznil, že uvedené konanie bolo komplikované.

Ústavný súd vo veci I. ÚS 31/2010 týkajúcej sa porušenia práva sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy uviedol, že týmto článkom ústavy sa všetkým oprávneným osobám zaručuje, že budú mať čas na prípravu obhajoby, že budú mať možnosť pripraviť si obhajobu a že svoju obhajobu budú môcť predniesť právne významným spôsobom buď osobne, alebo prostredníctvom svojho obhajcu. Uplatnenie práva na obhajobu nezaručuje oprávnenej osobe dosiahnutie takého rozhodnutia súdu, o ktoré sa usiluje pomocou obhajoby. Účelom tohto práva je poskytnutie príležitosti brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu.²⁵

V prípade I. ÚS 152/09 sa obvinený sťažoval na porušenie práva na obhajobu z dôvodu, že mu nebolo doručené predvolanie na verejne zasadnutie. Ústavný súd v tejto veci po preskúmaní všetkých skutočností dospel k záveru, že „prípadné procesné pochybenie krajského súdu spočívajúce v nedoručení predvolania na verejné zasadnutie zvolenému obhajcovi samo osebe neznamená porušenie práv na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) Dohovoru, pokiaľ z celkového posúdenia relevantných skutkových okolností uvedeného prípadu vyplýva, že realizácia práva na obhajobu sťažovateľa nebola znemožnená alebo obmedzená do takej miery, aby znamenala zásah aj do jeho práva na spravodlivý súdny proces, resp. práva na osobnú slobodu“.²⁶

Právo na predvolanie a výsluch svedkov

Dohovor v čl. 6 ods. 3 písm. d) ustanovuje právo obvineného vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie na vypočúvanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako v prípade svedkov proti nemu.

Tento článok je úzko spätý s právom obvineného vyjadriť sa počas trestného stíhania ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich, prostredníctvom ktorého sa právo na obhajobu aplikuje. Toto právo zaručuje rovnováhu medzi obžalobou a obhajobou, ale aj to, že výsluch svedkov má mať kontradiktórny charakter, avšak nie je absolútne. Vnútroštátne právo môže stanoviť podmienky na pripustenie svedka a príslušné súdne orgány môžu odmietnuť predvolanie svedka, ak sa ukazuje, že jeho svedectvo nebude relevantné.²⁷ Predvolanie a vypočúvanie svedkov musí byť rovnaké pre obžalobu aj pre obhajobu za dodržania princípu rovnosti zbraní.

22 Bližšie pozri Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 364/09.

23 Pozri rozhodnutie Hoang c. Francúzsko z 29. augusta 1992.

24 Pozri rozhodnutie Benham c. Spojené kráľovstvo z 10. júna 1996.

25 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 31/2010.

26 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 152/09.

27 ČENTĚŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M. **Výsluch svedka v prípravnom konaní a jeho prípustnosť v súdnom konaní.** In: Justičná revue, 62, 2010, č. 3, s. 348–363.

28 PIROŠÍKOVÁ, M. **Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.** Bratislava : EURO-IURIS, 2007, s. 439.

29 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 230/07.

30 Pozri rozhodnutie Barberá, Messegue a Jabardo c. Španielsko zo 6. decembra 1988.

31 SVÁK, J. **Ochrana ľudských práv.** Bratislava : Poradca podnikateľa, 2003, s. 432.

32 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 44/07.

33 Mole, N. – Harby, C. **Právo na spravodlivý proces. Sprievodca na aplikáciu článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.** Council of Europe: 2001. Preklad do slovenčiny: Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave, 2006, s. 61.

Ak toto právo nebolo obvinenému zabezpečené a z toho dôvodu sa obvinený rozhodne namietajú porušenie práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. d), tak je jeho povinnosťou preukázať, že ním navrhnutý svedok nebol predvolaný, ako aj skutočnosť, že predvolanie svedka bolo nevyhnutné na zistenie pravdy a jeho nevypočutie spôsobilo ujmu na právach obvineného.²⁸

„Podľa judikatúry ESĽP ustanovenie čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru nevyžaduje predvolanie a výsluch každého svedka, ktorého navrhla obhajoba. Ako o tom svedčia slová „za rovnakých podmienok“, je jeho základným cieľom úplná rovnosť zbraní; s touto výhradou ponecháva príslušným vnútroštátnym orgánom starostlivosť o to, aby posúdili, či treba vykonať navrhnutý dôkaz (napr. rozsudok Engel a iní v. Holansko z 8. júna 1976, § 91). Dôkazy musia byť spravidla vykonané pred obvineným na verejnom pojednávaní za účelom ich kontradiktórneho prerokovania, ale použitie výpovedí z prípravného vyšetrovania sa samo osebe neprieči čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru pod podmienkou, že boli rešpektované práva obhajoby; tieto spravidla vyžadujú poskytnúť obvinenému primeranú a dostatočnú možnosť popierať usvedčujúcu výpoveď a vypočúvať svedka buď v čase výpovede, alebo neskôr (napr. rozsudok Saidi v. Francúzsko z 20. septembra 1993, § 43). Pojem svedok v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru sa vzťahuje aj na spoluobvineného (Luca v. Taliansko z 27. februára 2001, § 41).“²⁹

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že všetky svedecké výpovede, o ktoré sa opiera prokurátor, by sa vzhľadom na kontradiktórny spôsob rozhodovania mali urobiť v prítomnosti obvineného na verejnom pojednávaní.³⁰ V osobitných prípadoch však môže byť obžaloba založená aj na svedectve osoby, ktorú obvinený alebo jeho obhajca nemohli vypočuť.

K porušeniu čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru dochádza podľa Európskeho súdu pre ľudské práva vtedy, ak na hlavnom pojednávaní bola prečítaná výpoveď svedka, ktorá mala rozhodujúcu alebo významnú úlohu pri uznaní obvineného za vinného a nebola vykonaná kontradiktórnym spôsobom. Rovnako to platí aj v prípade, ak svedok zomrel alebo oprávnenne odmietol vypovedať.³¹ Najčastejšie dochádza k porušeniu práva na obhajobu v súvislosti so svedeckou výpoveďou anonymného svedka, pretože v takom prípade obhajoba nemôže zistiť, či svedok nie je zaujatý alebo nedôveryhodný.

Využitie práva, ktoré čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru ponúka obvinenému na jeho obhajobu, si však vyžadujú jeho účasť na pojednávaní. Ústavný súd Slovenskej republiky sa porušením tohto článku zaoberal v prípade I. ÚS 44/07, kde sa priklonil k judikatúre „Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcej sa práva trestne stíhanej osoby byť prítomnou na pojednávaní v zmysle čl. 6 Dohovoru vyplýva, že záruky v trestných veciach uvedené v čl. 6 ods. 3 písm. c), d) a e) Dohovoru predpokladajú prítomnosť obvineného, a to i napriek tomu, že čl. 6 výslovne o prítomnosti obvineného na pojednávaní nehovorí. Právo obvineného byť prítomný na pojednávaní nie je absolútne, a to najmä v konaní pred vyššími súdnymi inštanciami. Či je prítomnosť obvineného nutná alebo nie závisí od povahy veci a riešených otázok, ako aj od úlohy súdu (Ekbatani c. Švédsko, Kremzow c. Rakúsko). Obvinený sa môže vzdať práva byť prítomný na pojednávaní a nie je to v rozpore s Dohovorom, ak vzdanie sa práva je jednoznačné. Pod touto podmienkou vzdanie sa práva môže mať aj konkludentnú formu, t. j. neustanovenie sa po riadnom predvolaní, ktoré bolo doručené osobne obvinenému.“³²

„Vyvažujúce postupy potrebné na zabezpečenie spravodlivého procesu sa budú z prípadu na prípad líšiť. Dôležitými faktormi sú prítomnosť obvineného alebo jeho advokáta pri vypočúvaní svedkov a možnosť klásť im otázky, ako aj skutočnosť, či sudcovi bola známa totožnosť svedkov. Ako Súd poznamenal v prípade Van Mechelen a ostatní proti Holandsku: Vzhľadom na významné miesto, ktoré má právo na riadny výkon spravodlivosti v demokratickej spoločnosti, opatrenia obmedzujúce právo na obhajobu musia byť absolútne nevyhnutné. Ak môže postačiť menej reštriktívne opatrenie, potom treba aplikovať toto opatrenie.“³³

Právo na bezplatnú pomoc tlmočníka

Právo na bezplatnú pomoc tlmočníka upravené Dohovorom v čl. 6 ods. 3 písm. e) má obvinený z trestného činu v prípade, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom, alebo ak týmto jazykom nehovorí. Tu by som rada poukázala na skutočnosť, že ustanovenie tohto článku sa vzťahuje aj na osoby, ktoré sú sluchovo postihnuté, preto je potrebné, aby spravodlivé konanie

pred súdom bolo prístupné aj osobám, ktoré sa dorozumievajú znakovou rečou. Povinnosť orgánov vymenovať tlmočníka by nemala byť splnená len samotným vymenovaním, ale bolo by vhodné, aby z ich strany dochádzalo aj k určitej kontrole nad tlmočením.

Z rozhodnutí súdu, ktoré sa týkajú uvedeného článku vyplýva, že pomocou tlmočníka sa má obvinenému umožniť, aby sa dozvedel, čo sa mu vytyka a aby sa mohol náležite obhajovať. Tento princíp sa vzťahuje „na prekladanie alebo tlmočenie všetkých dokumentov alebo vyhlásení, ktoré sú v konaní proti nemu použité a ktorým musí nevyhnutne rozumieť, aby mohol využiť svoje právo na spravodlivé súdne konanie“.³⁴

Porušením tohto článku sa zaoberal Súd vo veci Kamasinski c. Rakúsko, v ktorom konštatoval, že tlmočenie musí umožniť obvinenému vedieť, z čoho je obvinený, a brániť sa proti tomu, najmä predniesť pred súdom vlastnú verziu udalosti. Uvedené právo nevyžaduje písomný preklad všetkých dokumentov predkladaných na súde, alebo tých, ktoré sa nachádzajú vo vyšetrovacom spise. V niektorých prípadoch však na požiadanie obvineného by mal byť takýto písomný preklad zabezpečený. Taktiež sa nevyžaduje simultánne či doslovné tlmočenie v konaní pred súdom. Rozsudok súdu nemusí byť písomne a doslovné preložený, ak bol dostatočne odôvodnený pri jeho ústnom výroku na súdnom pojednávaní.³⁵

V konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo veci I. ÚS 257/2010 sa sťažovateľ dovoľoval svojho práva na bezplatnú pomoc tlmočníka podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) Dohovoru, ktoré má každý, kto je obvinený z trestného činu, a buď nerozumie jazyku používanému súdom, alebo týmto jazykom nehovorí. Uvedené právo však nie je absolútne a neznamená, že všetky písomné dôkazy, resp. celý dôkazný materiál alebo oficiálne dokumenty majú byť preložené do jazyka, ktorému obvinený rozumie. Obsah a rozsah tohto práva je limitovaný požiadavkou na zabezpečenie spravodlivého súdneho procesu. S prihliadnutím na účel čl. 6 ods. 3 písm. e) Dohovoru by obvinenému mali byť do jazyka, ktorému rozumie, preložené písomnosti a vyhlásenia v konaní, ktorým musí porozumieť na účely ďalšej plnej realizácie jeho práv obhajoby v konaní, resp. na účely dosiahnutia spravodlivého súdneho procesu.³⁶

Účelom práva na bezplatnú pomoc tlmočníka je „zabrániť nerovnosti medzi obvineným, ktorý nerozumie jazyku používanému pred súdom, a obvineným, ktorý týmto jazykom hovorí a rozumie mu“.³⁷

Právo na bezplatnú pomoc tlmočníka sa však netýka obhajcu, ale iba obvineného, a to aj v tom prípade, ak jeho obhajca ovláda jazyk, v ktorom sa trestné konanie vedie. Toto ustanovenie sa týka iba osoby obvinenej v zmysle čl. 6 ods. 3 Dohovoru, nie osoby, ktorá je len podozrivá ale ešte nebola obvinená.³⁸

Záver

Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 79/2010 pripomenul, že „účelom práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnutie príležitosti brániť sa proti obvineniu zo spáchania trestného činu a tiež sa brániť proti tvrdeniam o skutočnostiach, ktoré ovplyvňujú rozhodnutia v trestnom konaní v neprospech účastníka trestného konania. Obsahu a účelu priznaného zákonného a ústavného práva musí korešpondovať možnosť jeho reálneho naplnenia a uplatnenia tými subjektmi, ktorým bolo priznané (I. ÚS 17/99)“.³⁹

„Právo na obhajobu je súčasťou záruk spravodlivého súdneho konania, ktoré sú aplikovateľné aj v konaniach zaručujúcich právo na osobnú slobodu. Obsah tohto práva však nemožno chápať ako bezvýhradnú povinnosť súdu podriadiť svoj procesný postup požiadavkám obvineného a jeho obhajcu. Spôsob uplatnenia základného práva na obhajobu je podmienený aj správaním obvineného a jeho obhajcu a jeho rozsah závisí aj od predmetu konania, v ktorom sa uplatňuje.“⁴⁰

34 Pozri rozhodnutie Luedicke, Belkacem a Koc c. SRN z 28. novembra 1978.

35 Pozri rozhodnutie Kamasinski c. Rakúsko z 19. decembra 1989.

36 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 257/2010.

37 Pozri rozhodnutie Luedicke, Belkacem a Koc c. SRN z 28. novembra 1978.

38 REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní**. Bratislava : Manz, 1999, s. 214.

39 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 79/2010.

40 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 3/2010.

Zoznam použitej literatúry

- ČENTĚŠ, J. – KOLCUNOVÁ, M. **Výsluch svedka v prípravnom konaní a jeho prípustnosť v súdnom konaní.** In: Justičná revue, 2010, roč. 62, č. 3, s. 348–363.
- IVOR, J. a kol. **Trestné právo procesné.** Bratislava : IURA EDITION, 2010. 1049 s. ISBN 978-80-8078-309-9.
- Mole, N. – Harby, C. **Právo na spravodlivý proces. Sprievodca na aplikáciu článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach.** Council of Europe: 2001. Preklad do slovenčiny: Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave, 2006. 54 s. ISBN 978-80-89141-10-4.
- PIROŠÍKOVÁ, M. **Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.** Bratislava : EUROIURIS, 2007, 572 s., ISBN 978-80-969554-5-9.
- REPÍK, B. **Ľudské práva v súdnom konaní.** Bratislava : Manz, 1999. 256 s. ISBN 80-85719-24-X.
- REPÍK, B. **Advokát vo svetle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.** In: Bulletin advokácie, 2002, č. 11–12, s. 12–24.
- SVÁK, J. **Ochrana ľudských práv.** Bratislava : Poradca podnikateľa, 2003. 934 s. ISBN 80-88931-19-3.
- SVÁK, J. **Základy európskej ochrany ľudských práv. Zväzok 1.** Banská Bystrica : Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2002. 314 s. ISBN 80-8055-487-0.

Medzinárodné zmluvy a dohovory, zákony a rozhodnutia

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Listina základných práv a slobôd

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1990 Zb.

Zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom

Zákon č. 301/2005 Z. z Trestný poriadok

Rozhodnutie Artico c. Taliansko z 30. apríla 1980.

Rozhodnutie Barberá, Messegué a Jabardo c. Španielsko z 6. decembra 1988.

Rozhodnutie Benham c. Spojené kráľovstvo z 10. júna 1996.

Rozhodnutie Brožíček c. Taliansko z 19. decembra 1989.

Rozhodnutie Campbell a Fell c. Spojené kráľovstvo z 28. júna 1984.

Rozhodnutie Hoang c. Francúzsko z 29. augusta 1992.

Rozhodnutie Kamasinski c. Rakúsko z 19. decembra 1989.

Rozhodnutie Luedicke, Belkacem a Koc c. SRN z 28. novembra 1978.

Rozhodnutie Pélissier a Sassi c. Francúzsko z 25. marca 1999.

Rozhodnutie Twalib c. Grécko z 9. júna 1998.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 364/09.

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 6/00.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 44/07.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 152/09.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 31/2010.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 257/2010.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 230/07.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 229/2010.

RESUMÉ**Osobitné záruky trestného procesu**

Najdôležitejším právom obvineného je právo na obhajobu upravené v Ústave Slovenskej republiky a tiež v Trestnom poriadku, ktorý obsahuje širšiu úpravu práv a povinností obvineného v trestnom konaní. Vzhľadom na to, že ide o jedno z najdôležitejších práv obvineného, upravujú ho aj medzinárodné zmluvy a dohovory, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Autorka sa v príspevku snaží priblížiť právo na obhajobu z pohľadu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prostredníctvom čiastkových práv obhajoby upravených v čl. 6 ods. 3. Pri ich priblížení využíva predovšetkým rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, najmä z dôvodu poukázania na problémy s rôznym výkladom práva na obhajobu v aplikáčnej praxi. Medzinárodné zmluvy o ľudských právach majú osobitné postavenie v systéme prameňov práva Slovenskej republiky, čo bolo ďalším dôvodom priblíženia tejto problematiky z pohľadu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

SUMMARY

Specific guaranties of criminal trial

The most important right of an accused is the right of defense. This right is regulated by the Constitution of the Slovak Republic and also by the Code of Criminal Procedure, which contains broader regulations concerning the rights and obligations of accused in criminal proceedings. Considering that it is one of the most important rights of the accused which is regulated by the international treaties and conventions to which the Slovak Republic is bound.

In this paper, author is trying to adduce the right of defense in terms of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by partial defense of the rights provided in art. 6 paragraph 3. To approach the partial rights of defense the author primarily used verdicts of the European Court of Human Rights, especially because of addressing the problems with different interpretations of the rights of the defense in application practice. International human rights treaties have a special status in the system of sources of law of the Slovak Republic, which was another reason for approaching this issue from the perspective of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

ZUSAMENFASSUNG

Sondergarantien beim Strafprozess

Das wichtigste Recht des Beschuldigten ist das in der Verfassung der Slowakischen Republik sowie in der Strafprozessordnung geregelte Recht auf seine Verteidigung. In der Strafprozessordnung ist auch eine breitere Regelung der Rechte und Pflichten des Beschuldigten im Strafverfahren verankert. Weil es eines der wichtigsten Rechte des Beschuldigten ist, ist dieses auch in den internationalen Verträgen und Konventionen, an die Slowakische Republik gebunden ist, geregelt.

Die Autorin des Artikels widmet sich dem Recht auf die Verteidigung vom Sichtpunkt der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten, der partiellen Verteidigungsrechte, geregelt im Artikel 6 Abs. 3. Bei deren Auslegung werden insbesondere die Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte, um auf die Probleme bei einer unterschiedlichen Auslegung dieses Rechtes bei seiner Anwendung zu verweisen, einbezogen. Internationale Verträge über Menschenrechte haben eine besondere Stellung auch im System der Rechtsquellen der Slowakischen Republik, was ein weiterer Grund für die Annäherung dieser Problematik vom Sichtpunkt der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten ist.

Doktrína „piercing the corporate veil“ a zodpovednosť materských obchodných spoločností

Exkurz svetovými právnymi systémami a možná aplikácia na Slovensku (1. časť)

JUDr. Alexandra Horváthová, LL.M.

Článok sa venuje zodpovednosti materských spoločností za záväzky dcérskych spoločností prostredníctvom doktríny odkrytia závoja obchodnej spoločnosti,¹ ktorá je slovenskému právnemu systému pomerne málo známa, ak vôbec. Snahou autorky je nielen predstaviť tento koncept a formu jeho fungovania v rozličných svetových právnych systémoch, ale aj analyzovať možnú aplikáciu tejto doktríny v v rôznych oblastiach slovenského práva, od všeobecného obchodného práva, cez súťažné právo až po konkurzné právo. Článok je zameraný na možnú všeobecnú obchodnoprávnu zodpovednosť materských spoločností za ich dcérske spoločnosti.

1 V anglickom jazyku sa používajú výrazy ako *piercing the corporate veil*, *veil-piercing* alebo *lifting a veil*. V nemeckom jazyku je zarážajúci pojem *Durchgriff*. V slovenčine môžeme použiť spojenie „odkrytie závoja obchodnej spoločnosti“. Na tomto mieste je rovnako potrebné uviesť, že pod pojmom spoločnosť mám na mysli obchodné kapitálové spoločnosti.

2 Black's Law Dictionary definuje právnickú osobu ako: „Právne postavenie jedného, ktorý je vnímaný skrz práva ako osoba; právna koncepcia, podľa ktorej vníma zákon ľudské stvorenie alebo vykonštruovanú bytosť ako osobu.“
[The legal status of one regarded by the law as a person; the legal conception by which the law regards a human being or an artificial entity as a person.]

1. Základné definície a súvisiace právne koncepty

Pred samotným predstavením doktríny odkrytia závoja obchodnej spoločnosti je dôležité mať na pamäti úlohu konceptu právnej subjektivity právnických osôb spolu s konceptom obmedzenej zodpovednosti týchto osôb v kontexte historických skutočností a dôvodov, ktoré viedli jednotlivé právne systémy k ich zakotveniu. Rovnako je dôležité si byť vedomý ekonomických aspektov, ktoré tvoria neodmysliteľnú súčasť hore uvedených právnych doktrín, ktoré tu predstavím.

1.1. Samostatná subjektivita právnických osôb a ich obmedzená zodpovednosť

Väčšina svetových právnych systémov rozlišuje medzi fyzickými a právnickými osobami. Tieto dva základné typy osôb sa líšia čo do vzniku, priznaných práv a povinností či zániku. Samotný pojem *právnická osoba* pozná niekoľko definícií,² ktoré právna veda akceptuje, avšak len zriedka sú obsiahnuté v samotných právnych normách.³ Ani slovenský občiansky zákoník⁴ nedefinuje pojem *právnická osoba*, iba uvádza, že tieto osoby majú právnu subjektivitu a taxatívne vymenúva, ktoré osoby, iné ako fyzické osoby, majú právnu subjektivitu.⁵ Z uvedeného vyplýva, že síce právnické osoby nemajú reálne bytie, no prostredníctvom právom priznaných vlastností sa stávajú osobami s právami a povinnosťami.

Vo svete sa táto právna fikcia začala rozvíjať okolo devätnásteho storočia. V Spojených

JUDr. Alexandra Horváthová, LL.M.

je absolventkou Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty (2010). V roku 2011 absolvovala postgraduálne štúdium na Central European University v Budapešti

v odbore medzinárodné obchodné právo.

V súčasnosti pôsobí na pozícii advokátskeho koncipienta v advokátskej kancelárii SCHWEIZER LEGAL, s. r. o.

štátoch amerických je prvé súdne rozhodnutie, v ktorom súd definoval právnickú osobu, z roku 1819.⁶ V Nemecku sa teoretická rozprava na túto tému začala krátko po roku 1868 kritikou Savignyho teórie o právnických osobách, odprezentovanou Ottom von Gierkem, v čase prípravy nemeckého občianskeho zákonníka. V tomto čase bolo Nemecko v oblasti právnej teórie na vrchole a nemeckí právnici a teoretici boli uznávanou svetovou špičkou.⁷

Druhou významnou doktrínou, ktorá je spojená so vznikom právnických osôb je doktrína obmedzenej zodpovednosti. Tak v Spojených štátoch amerických ako aj v Európe bolo po priemyselnej revolúcii nutné podporiť rozvoj výroby a obchodu. Jediným spôsobom, akým bolo možné docieľiť nahromadenie dostatočného kapitálu bolo prizvať k stolu i tých, ktorí sa síce nechceli zapojiť do samotného obchodovania, ale chceli investovať svoje finančné prostriedky a potenciálne dosiahnuť zisk.

Prvý právny systém, ktorý predstavil obmedzenú zodpovednosť niektorých spoločníkov vznikol vo Francúzsku. Už v sedemnástom storočí bolo možné na základe obchodnej vyhlášky z roku 1673 založiť *société en commandite simple* dvoma a viacerými spoločníkmi, pričom aspoň jeden zo spoločníkov prispel svojím „menom, peniazmi a pracovitosťou“ alebo len „menom a pracovitosťou“, a druhý prispel len peniazmi. Druhým charakteristickým znakom tohto spoločenstva bolo, že ten, ktorý prispel len peniazmi, nezodpovedal voči tretím osobám.⁸ V porovnaní s dnešnou právnou úpravou išlo o spoločnosť podobnú našej komanditnej spoločnosti.

Vo Veľkej Británii, kolíske priemyselnej revolúcie, bola obmedzená zodpovednosť priamo predstavená zákonom, a to v roku 1855 a 1856, kedy anglický parlament prijal zákon o obmedzenej zodpovednosti (*Limited Liability Act*) a zákon o akciových spoločnostiach (*Joint Stock Companies Act*).⁹ Prijatie tohto princípu sa konalo v niekoľkých fázach a v zásade záviselo od samotného štátu. Profesor Morton J. Horwitz uvádza, že tento koncept bol v celých Spojených štátoch akceptovaný až koncom devätnásteho storočia.¹⁰ V Nemecku obmedzenie zodpovednosti spoločníkov prijali ako súčasť zákona o spoločnosti s ručením obmedzeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) v roku 1892.¹¹ Prijatie zákona o spoločnosti s ručením obmedzeným bolo z veľkej časti spôsobené reformou zákona o akciovej spoločnosti (*Aktiengesellschaft*) z roku 1884, ktorá sa usilovala o posilnenie formálnych ako i vecných požiadaviek pre založenie akciovej spoločnosti. Z toho titulu sa však akciová spoločnosť stala nemožnou a neúčelnou pre malé a stredné podniky.¹² Následne bola spoločnosť s ručením obmedzeným predstavená i v ostatných kontinentálnych právnych systémoch.¹³

Okrem právnych dôvodov existujú i ekonomické dôvody na zavedenie obmedzenej zodpovednosti spoločníkov. Tým sa ekonómovia začali venovať až v dvadsiatom storočí. Medzi základné patria:

- znížená potreba monitorovania obchodných aktivít spoločnosti;
- znížené náklady na sledovanie ostatných spoločníkov a ich aktivít;
- efektívnejšia alokácia finančných prostriedkov;
- spoľahlivejšia diverzifikácia rizika; či
- dôležité sociálne dopady, i. e. investovanie do nových projektov, produktov, technológií či spracovateľských metód.¹⁴

Predmetné dôvody odzrkadľujú ekonomickú realitu a opodstatnenosť obmedzeného ručenia v obchodnej spoločnosti nielen z pohľadu samotných spoločníkov, ale i z makroekonomického pohľadu celej spoločnosti.

Je dôležité si však uvedomiť, že ani v prípade zavedenia obmedzenej zodpovednosti spoločníkov ako aj spoločnosti samej sa riziko neúspechu neeliminuje, ale len preniesie. Toto riziko nesú spoločne všetky zúčastnené strany, ale najmä veritelia, tak dobrovoľní ako i nedobrovoľní. Tu sa vynára otázka, do akej miery je vhodné, potrebné či správne, aby riziko za neúspech a prípadný úpadok spoločnosti niesli tretie strany, ktoré vo väčšine prípadov nemajú možnosť sa dostatočne informovať o riadení spoločnosti, a ani ho ovplyvňovať. Z tohto uhla pohľadu mám za to, že doktrína obmedzenej zodpovednosti obchodných spoločností v určitých prípadoch vedie a podporuje hazardné a neuvážené investovanie a dostatočne nepodnecuje obchodnú spoločnosť a jej vedenie k prijatiu takých opatrení, aby uvedené riziko znížili a viedli vyrovnané hospodárenie. Rovnako obmedzená zodpovednosť spoločníkov v obchodnej spoločnosti môže viesť k zneužívaniu tejto zákonnej fikcie a tak slúžiť ako zásterka na podvodnú a nezákonnú činnosť.

Z uvedených dôvodov treba v určitých prípadoch odignorovať právnú subjektivitu obchodnej spoločnosti a vyvodíť voči jej spoločníkom osobnú zodpovednosť (uvedené nižšie). Takýto

3 Čím sa potvrdilo do istej miery to, čo tvrdil V. Knapp, že „vymýšľanie teórií o právnických osobách je nielen márne, t. j. vedecky neplodné, ale ani pre prax to neprináša žiaden úžitok“. Viac v Knapp, V.: **O právnických osobách**. Bratislava: Právnik, 1995, s. 985.

Viac v Hurdík, J.: **Právnické osoby. Obecná právnická charakteristika**. Brno: Masarykova Univerzita, 2000.

4 Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ďalej len „občiansky zákonník“.

5 Vid' §§ 18–20 Občianskeho zákonníka.

6 Trustees of Dartmouth College v. Woodward, 17 U. S. (4 Wheat.) 518 (1819).

Tento prípad sa dostal až pred najvyšší súd (*Supreme Court*), kde sa súd zaoberal výkladom zmluvnej doložky (*contract clause*) obsiahnutej v článku 1, oddiel 10 Ústavy USA. Zmluvná doložka zakazovala štátom prijímať zákony, ktoré by akýmkoľvek spôsobom mohli retroaktívne poškodiť zmluvné nároky strán. Dôvod tohto ustanovenia v ústave je prostý. V časoch, keď sa novodobé Spojené štáty konštituovali, vzťahy medzi jednotlivými štátmi neboli najlepšie a pôvodné Články Konfederácie dovoľovali udeľovanie „súkromných úľav“, na základe ktorých domáce štáty zvyhodňovali svojich občanov a škodili tým medzištátnemu obchodovaniu, a tým pádom aj ekonomickému rozvoju. Preto bola zmluvná doložka inkorporovaná do ústavy, aby sa podobným praktikám zabránilo. V tomto prípade súd kvalifikoval univerzitnú chartu ako zmluvu medzi súkromnými stranami, s tým, že kráľ so svojimi správcami nemohli do tejto charty zasiahnuť.

- 7 Viac v Herget, J. E.:
The Influence of German Thought on American Jurisprudence, 1880–1918.
In Reception of Continental Ideas in the Common Law World 1820–1920.
Duncker & Humblot : 1993,
s. 203–208.
- 8 Toubbeau, J.: **Les institutes du droit consulaire ou les slemens de la jurisprudence des marchands, d'un tres-grand secours au palais, utiles a tous marchands et negociants, et necessaires aux juges et consuls**, p. 73.
- 9 Dignam, A. – Lowry J.:
Company Act. UK: OUP
Oxford, 2008, s. 17.
- 10 Viac Horwitz, M. J.:
Santa Clara Revisited. The Development of Corporate Theory.
In West Virginia Law Review, 1985. s. 173–224.
- 11 Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung),
zákon z 20 apríla 1892,
[1892] R. G. Bl. 480,
Bundesgesetzblatt III. 4123 (1961), § 13, s. 54.
- 12 Vries, H. P. – Juenger, F. K.:
Limited Liability Contract: The GmbH. In Columbia Law Review, 1964, s. 869.
- 13 Portugalsko (1901),
Rakúsko-Uhorsko (1906),
Poľsko (1919), Brazília (1919),
Bulharsko (1923), Čile (1923),
Lichtenštajnsko (1926),
Turecko (1926), Kuba (1929),
Argentína (1932), Luxemburg (1933),
Mexiko (1934), Belgicko (1935),
Švajčiarsko (1936), Španielsko (1953).
- 14 Easterbrook, F. H. – Fischel, D. R.: **Limited Liability and the Corporation.**
In University Chicago Law Review, 1985, č. 52,
s. 89–107.

scenár by mal predstavovať len výnimku z pravidla, ale mal by existovať. Spôsob, akým možno docieľiť zodpovednosť spoločníkov je použitím doktríny odkrytia závoja obchodnej spoločnosti. Z môjho pohľadu existujú dva spôsoby, ktorými sa slovenský právny systém môže uberať. Prvým je implementovanie tejto doktríny do samotného slovenského právneho poriadku, kde by zákonodarca sformuloval dôvody a skutočnosti, na základe ktorých by súd odignoroval právnu subjektivitu obchodnej spoločnosti. Druhým spôsobom je využitie judikatúry Súdneho dvora Európskej Únie a aplikovanie jeho argumentácie slovenskými súdmi v prípadoch, kedy materská spoločnosť a dcérska spoločnosť tvoria jeden ekonomický a hospodársky celok.

1.2.

Vymedzenie doktríny „piercing the corporate veil“

Pôvod doktríny „*piercing the corporate veil*“, v slovenčine môžeme použiť spojenie „odkrytie závoja obchodnej spoločnosti“, sa datuje od vzniku konceptu obmedzeného ručenia obchodných spoločností. Táto doktrína bola vytvorená za účelom boja proti nespravodlivosti, boja proti prípadom, kedy prísne uplatňovanie obmedzenej zodpovednosti predstavovalo porušenie principiálnych hodnôt právneho systému. V Spojených štátoch amerických to boli práve súdy spravodlivosti (*equity courts*), ktoré začali uplatňovať túto doktrínu, aby zabránili podvodným praktikám pod závojom obchodnej spoločnosti. Najvyšší súd v Minnesote uviedol v roku 1910 pri odkrytí pomyselného závoja obchodnej spoločnosti nasledovné odôvodnenie: „*Ak právnu formu používajú jednotlivci za účelom obchádzania zákona alebo k páchaniu podvodov, súd nemôže pripustiť, aby právna fikcia právnickej osoby zmarila výkon spravodlivosti.*“¹⁵

Táto doktrína predstavuje výnimku zo všeobecného pravidla a má za to, že za určitých skutkových okolností spoločníci obchodnej spoločnosti nie sú chránení závojom tejto právnej fikcie a stávajú sa priamo zodpovední za záväzky spoločnosti voči tretím osobám. Akým spôsobom sa takáto spravodlivosť dá docieľiť ukážem na jednotlivých svetových právnych systémoch.

2.

Spojené štáty americké

Spojené štáty americké predstavujú kolísku tejto doktríny a už v roku 1854 v prípade *York & Maryland Line Railroad v. Winans*¹⁶ najvyšší súd Spojených štátov odignoroval právnu autonómiu spoločnosti a vnímal materskú a dcérsku spoločnosť ako jednu a tú istú osobu, keďže medzi spoločnosťami dochádzalo ku konštantnému prelievaniu kapitálu a rovnaké osoby vykonávali rozhodovacie a riadiace funkcie. V tomto prípade súd nielen nahliadol za závoj a analyzoval vnútornú štruktúru a vzťahy medzi samostatnými právnickými osobami, ale rovnako prihliadol i na ekonomické skutočnosti.

V Spojených štátoch obchodné právo ako i právo obchodných spoločností patrí do legislatívnej právomoci jednotlivých štátov. Avšak niektoré oblasti, ako napríklad daňové delikty či ochrana zamestnancov, patria pod záštitu federálnej vlády a federálnych súdov, a v niektorých prípadoch môže dôjsť i k odkrytiu závoja obchodnej spoločnosti. V rámci federálnej jurisprudencie dosiaľ nedošlo k jednotnému uplatňovaniu jednej teórie pri odkrytí závoja a federálne súdy nekonceptne aplikujú rôznorodé štátne teórie, čo vedie k zmätku a právnej neistote. Z uvedených dôvodov preto existujú rôznorodé prístupy a odôvodnenia k odkrytiu závoja spoločnosti, ktoré teraz predstavím.

2.1.

Inštrumentálna doktrína

V roku 1931 v známom prípade *Lowendahl v. Baltimore & Ohio*¹⁷ z New Yorku sudca Powell aplikoval trojčlenný test pri odkrytí závoja medzi materskou a dcérskou spoločnosťou, ktorý sa od toho času začal používať po celých Spojených štátoch. Uvedenými tromi požiadavkami boli:

1. nadmerné ovládanie materskou spoločnosťou;
2. nezákonné alebo nespravodlivé konanie materskej spoločnosti (stačí i čiastočné); a
3. príčinná súvislosť medzi škodou žalobcu a konaním žalovaného (materskej spoločnosti).

V zmysle prvej podmienky materská spoločnosť musí „nadmerne“ ovládať dcérsku spoločnosť. Otázka, čo je „nadmerne“ je na mieste. Sudca Powell mal za to, že súd by nemal ostať len pri ohodnotení vlastníckeho podielu materskej spoločnosti v dcérskej, ale mal by zistiť, kto *de facto* riadi spoločnosť a či materská spoločnosť zasahuje do každodenného manažmentu a rozhodovania dcérskej spoločnosti. Okrem toho, musí byť toto „nadradené“ postavenie materskej spoločnosti zneužitá na neoprávnenú činnosť.¹⁸ Neoddeliteľnou súčasťou testu je i príčinná súvislosť medzi škodou žalobcu (veriteľa, zamestnanca a i.) a konaním materskej spoločnosti. Sudca Powell uvedené tri podmienky neskôr ďalej analyzoval a vytvoril zoznam skutočností, ktorých naplnenie by malo jasne preukázať silné právne a ekonomické prepojenie medzi materskou a dcérskou spoločnosťou a tým napomôcť súdom pri rozhodovaní či odkryť pomyselný závoj medzi dvoma právnymi entitami alebo nie. Medzi takéto skutočnosti patria najmä:

- materská spoločnosť vlastní všetky alebo väčšinu majetkových podielov;
- materská spoločnosť finančne podporuje dcérsku spoločnosť;
- materská a dcérska spoločnosť zdieľajú kancelárske priestory ako aj výkonných zamestnancov;
- dcérska spoločnosť nemá dostatočný kapitál na podnikanie;
- materská spoločnosť hradí platy zamestnancom ako i ďalšie náklady alebo straty dcérskej spoločnosti;
- dcérska spoločnosť nevykonáva v podstate žiadne iné obchodné transakcie ako s materskou spoločnosťou;
- dcérska spoločnosť nemá v podstate žiaden iný majetok ako ten poskytnutý materskou spoločnosťou;
- dcérska spoločnosť funguje bez zisku;
- v oficiálnych záznamoch materskej spoločnosti je dcérska spoločnosť popisovaná ako oddelenie či úsek materskej spoločnosti, alebo obchodná činnosť dcérskej spoločnosti je uvádzaná ako vlastná;
- materská spoločnosť užíva majetok dcérskej spoločnosti ako jej vlastný;
- štatutárny orgán dcérskej spoločnosti nekoná samostatne, ale nasleduje nariadenia materskej spoločnosti a uprednostňuje záujmy materskej spoločnosti pred záujmami dcérskej;
- zmluvy uzavreté medzi materskou a dcérskou spoločnosťou sú priaznivejšie pre materskú spoločnosť; či
- materská a dcérska spoločnosť zdieľajú prostriedky, obchodnú činnosť, spoločné štatutárne orgány do tej miery, že by sa dali považovať tieto dva subjekty za jeden podnik.¹⁹

Početný výskyt uvedených skutočností predstavuje jasný podnet pre súd, aby začal skúmať charakter vzťahu medzi materskou a dcérskou spoločnosťou. Hore uvedené kritériá sa zameriavajú predovšetkým na finančnú a riadiacu väzbu medzi týmito právnymi subjektmi.

2.2.

Alter Ego doktrína (*Alter Ego Doctrine*)

Ďalšou používanou doktrínou pri odkrytí závoja obchodnej spoločnosti je *alter ego* doktrína, ktorú predstavili kalifornské sudy, podľa ktorých bolo nutné preukázať dve hlavné skutočnosti. Prvou je jednotnosť vlastníctva a záujmu, na základe ktorého dve spoločnosti nepredstavujú samostatné právne subjekty, ale dcérska spoločnosť tvorí len „*alter ego*“ materskej spoločnosti. Dcérska spoločnosť tak nepredstavuje samostatný právny subjekt, ale je prakticky totožná s materskou spoločnosťou, nielen, že materská spoločnosť má rozsiahle majetkové práva v dcérskej spoločnosti, ale zdieľajú totožné riadenie a sledujú rovnaké obchodné ciele. Druhou podmienkou na odkrytie závoja je existencia nespravodlivého následku. V niektorých prípadoch sudy vyžadujú i splnenie tretej podmienky, a to kontrolu dcérskej spoločnosti materskou.

Väčšina popredných akademikov považuje inštrumentálnu doktrínu a *alter ego* doktrínu za obdobné, ak nie totožné, vzhľadom na ich rovnaké základné požiadavky kontroly a nespravodlivosti.²⁰

15 *Erickson v. Revere Elevator Co.*, 110 Minn. 443, 444, 126 N. W. 130 (1910). Na základe tohto rozhodnutia sa zaužívalo spojenie „*piercing the corporate veil*“.

16 *York & M. L. R. R. v. Winans*, 58 U. S. 30 (1854). Tento i ďalšie prípady z devätnásteho storočia a zo začiatku dvadsiateho storočia boli spojené so železnicami. V devätnástom storočí boli v Spojených štátoch amerických železnice prvými obchodnými spoločnosťami a predstavovali jedno z najdynamickejších odvetví svojej doby. Železnice boli riadené centralizovanou materskou spoločnosťou a trate v jednotlivých štátoch boli prevádzkované menšími dcérskými spoločnosťami. Prvé prípady vznikli buď na základe rozporov s dcérskými spoločnosťami alebo medzi nimi a materskou spoločnosťou, prípadne medzi nimi a tretími osobami (zranenými cestujúcimi, dodávateľmi, a pod.).

17 *Lowendahl v. Baltimore & Ohio RR*, 247 AD 144, at 154; 287 NYS 62, s.73 aff'd 272 NY 360; (1936) 6 NE 2d 56.

18 Vandekerckhove, K.: **Piercing the Corporate Veil**. Holandsko : Kluwer Law International, 2007, s. 81.

19 Powell, F. J.: **Parent and Subsidiary Corporations. Liability of a parent corporation for the obligations of its subsidiary**, s. 8–34 a. 54–81, in Blumberg, P. I.: **The Law of Corporate Groups. Tort, Contract, and other Common Law Problems in the Substantive Law of Parent and Subsidiary Corporations**. Spojené štáty: Little Brown, 1987, s. 138–140.

20 Blumberg, P. I.: **The Law of Corporate Groups. Tort, Contract, and other Common Law Problems in the Substantive Law of Parent and Subsidiary Corporations.** Spojené štáty: Little Brown, 1987, s. 118–119.

21 Profesor Robert B. Thompson je uznávaným americkým profesorom obchodného práva, podnikových financií a práva kapitálových trhov. Je autorom početných článkov, kníh a štúdií, v ktorých sa zaoberá hlavne empirickým výskumom.

22 Tieto prípady boli uverejnené v databáze Westlaw. V štúdiu je uvedený rok, rozhodujúci súd, aplikovateľné právo a opis materiálnej stránky prípadu.

23 Viac Thompson, R. B.: **Piercing the Corporate Veil: An Empirical Study.**

24 Profesor Peter B. Oh je profesorom na univerzite v Pittsburghu, kde sa venuje právu obchodných spoločností, právu a ekonomii a právu kapitálových trhov. Jeho výskum sa zameriava na firemné postupy s využitím interdisciplinárnych metód z ekonomie, financií a štatistiky.

25 Oh, P. B.: **Veil-Piercing.** In *Texas Law Review*, 2010, č. 56, s. 1305–1382.

26 *Ibid* s. 1307–1333.

27 Tento zákon je považovaný za jeden z najrozsiahlejších v Anglicku; obsahuje 1300 oddielov (section) na vyše 700 stranách (už len samotný obsah má 59 strán). Z uvedeného vyplýva, že tento zákon je nesmierne obsiahli a snaží sa nielen kodifikovať už ustálené princípy *common law*, ale zároveň i implementuje početné smernice Európskej Únie.

2.3.

Schránkové spoločnosti/Doktrína zásterky (*Sham or Shell Corporation Doctrine*)

Doktrína zásterky vznikla na základe prípadov, kedy spoločnosti predstavovali iba právne subjekty bez reálneho majetku, bez akéhokoľvek podnikania či zamestnancov. Tieto spoločnosti boli registrované v obchodných registroch a mali oficiálne sídlo, avšak nevykonávali žiadnu podnikateľskú činnosť. V ostatných prípadoch dochádzalo len k prevodu majetkov medzi materskými a dcérskymi subjektmi.

2.4.

Empirická analýza z roku 2006

Profesor Robert Thompson²¹ zaoberajúc sa doktrínou odkrytia závoja obchodnej spoločnosti sa rozhodol vykonať jej empirickú analýzu a skúmať jej používanie v Spojených štátoch. Pred vyše dvadsiatimi rokmi, v roku 1991, publikoval štúdiu, v ktorej analyzoval všetky uverejnené prípady od roku 1985, ktoré obsahovali použitie doktríny odkrytia závoja spoločnosti.²² Uvedená štúdia vyhodnotila 1 600 prípadov.²³

O pätnásť rokov neskôr profesor Peter B. Oh²⁴ vykonal obdobnú, avšak rozsiahlejšiu štúdiu, v rámci ktorej analyzoval 2 908 prípadov od roku 1658 až do roku 2006.²⁵ V rámci svojej analýzy profesor Oh dospel k uvedeným záverom:

- Celkovo bola doktrína odkrytia závoja obchodnej spoločnosti aplikovaná v 48,51 %;
- Doktrína bola aplikovaná len na súkromné obchodné spoločnosti;
- Odkrytie závoja obchodnej spoločnosti sa objavuje viac vo vzťahu medzi obchodnými spoločnosťami a ich vlastníckmi, bez ohľadu na to, či ich vlastníckmi boli fyzické alebo právnické osoby ako v prípadoch, kedy bol zodpovedný štatutárny orgán;
- Súdny aplikovali viac *alter ego* doktrínu (62,94 %) ako inštrumentálnu doktrínu (61,54 %). V mnohých prípadoch však súd dovolil odkrytie závoja medzi právnickými entitami aj na základe doktríny zásterky (60,14 %). Vo väčšine prípadov sa však v odôvodnení súdy neodvolávajú na žiadnu z uvedených doktrín, len popisujú skutkový stav veci a uvedú, či na ich základe je materská spoločnosť osobne zodpovedná alebo nie (66,58 %).²⁶

Obe štúdie jasne preukazujú, že v prípadoch, kedy je vzťah medzi materskou a dcérskou spoločnosťou sporný, súdy v polovici prípadov využijú uvedenú doktrínu a osoba kontrolujúca danú spoločnosť bude priamo zodpovedná za záväzky kontrolovanej osoby. V prípade materských spoločností súdy tak učinili iba v prípadoch, kedy materská spoločnosť prekročí svoju pozíciu a úlohu ako akcionára a sama rozhoduje za dcérsku spoločnosť, kontroluje a ovláda ju, prípadne ju používa len ako nástroj. Materská spoločnosť sa vystavuje zodpovednosti v prípade, ak ignoruje, prípadne obchádza autonómiu dcérskej spoločnosti.

3. Anglicko

V Anglicku je od prvého októbra 2009 v platnosti rozsiahly zákon o obchodných spoločnostiach (*Companies Act 2006*).²⁷ Na rozdiel od Spojených štátov, Anglicko nenecháva oblasť obchodnoprávných vzťahov a otázky obchodných spoločností len na sudcov a na ich rozhodovaciu činnosť, ale ich aktívne legislatívne upravuje. Tento zákon len do určitej miery upravuje vzťah materskej a dcérskej spoločnosti; špecifikuje terminológiu a dovolené činnosti medzi týmito dvoma právnymi entitami.²⁸ Ostatné necháva na aplikáciu a rozhodovanie súdmi.

Anglicko zaujalo k otázke odkrytia závoja obchodnej spoločnosti odlišný prístup ako Spojené štáty americké. Historicky možno identifikovať tri obdobia v jurisprudencii Anglicka k otázke odkrytia závoja spoločnosti. Anglický súd prvýkrát rozhodoval prípad obsahujúci túto otázku v roku 1987 vo veci *Salomon v. Salomon & Co.*,²⁹ v ktorej sa priklonil k zachovaniu doktríny samostatnej subjektivity právnickej osoby – obchodnej spoločnosti, a radikálne odmietol akékoľvek narušenie tohto princípu. Takéto rozhodovanie anglických súdov trvalo približne do konca druhej svetovej vojny.

Následne sa začala druhá etapa, ovplyvnená vo vysokej miere práve rozhodnutím svetovo uznávaného Lorda Denninga,³⁰ ktorý podporil odkrytie reality a zloženie masiek jednotlivých právnických entít. Jeho nadšenie pre túto doktrínu je zrejmé z rozhodnutia *Littlewoods*,³¹ v ktorom uviedol nasledovné: „Doktrína ustanovená v rozhodnutí *Salomon v. Salomon & Co.* musí byť sledovaná veľmi ostražito, keďže sa obchodné spoločnosti často obalia do závoja, cez ktorý súd nemôže vidieť. Avšak opak je pravdou. Súdny nielen môžu, ale by aj mali odstrániť tento závoj. Rovnako môžu i stiahnuť masky. Súdny sa pozerá za tento závoj a vidia, čo sa za ním skutočne skrýva. Zákonodarcia ukázali možnosti so spoločnými účtami a súdy by mali túto cestu nasledovať.“³² V nasledujúcich svojich rozhodnutiach Lord Denning aplikoval teóriu ekonomickej jednotky (*single economic unit*) a v prípadoch, kedy spoločnosti predstavovali viac osobné spoločnosti ako kapitálové, mal za to, že tieto majú byť vnímané ako jedna a tá istá osoba.³³

Tretia a záverečná etapa vývoja tejto doktríny sa opäť otočila a vrátila späť k pôvodnej koncepcii, a to k odmietnutiu doktríny odkrytia závoja spoločnosti. Odvolacie súdy otvorene kritizovali a odmietli teóriu ekonomickej jednotky z titulu: „...my sa nezaoberáme ekonómiou, ale právom. Rozdiel medzi nimi dvoma je v práve, ktoré je principiálne a nemôže byť zostručnené.“³⁴ Uvedeným výrokom dal súd jasne najavo svoj postoj k zachovaniu základných princípov za každú cenu. V poslednom období anglické súdy, i pri rozhodovaní cezhraničných nárokov, ako vo veci *Adams v. Cape Industries Plc.*, sa prikláňajú k zachovaniu obmedzenej zodpovednosti obchodných spoločností.³⁵ V uvedenom rozhodnutí súd uviedol, že využitie podnikovej štruktúry k obmedzeniu zodpovednosti za záväzky jednotlivých právnických entít je neodmysliteľným znakom anglického práva obchodných spoločností, a tým prakticky vylúčil akúkoľvek aplikáciu doktríny odkrytia závoja obchodnej spoločnosti.

Je však nutné podotknúť, že v prípade anglického práva odmietnutie tejto doktríny nespôsobuje ťažkosti pri ochrane záujmov a právnych nárokov veriteľov, zamestnancov či iných tretích osôb. Anglické súdy majú tendenciu k aplikácii zaužívaných konceptov a inštitútov *common law*, ako sú napríklad zastupovanie (*agency*), podvod (*fraud*), delikty (*torts*) alebo poverenie (*trusteeship*), ako k vytváraniu a aplikácii nových doktrín, akou je odkrytie závoja spoločnosti. Táto opora v zaužívaných právnych konceptoch je charakteristická pre anglickú mentalitu. Sudcovia sú presvedčení o schopnosti existujúcich konceptov *common law* riešiť i nové problémy a nové právne otázky. Z toho dôvodu sudcovia naďalej pokračujú v aplikácii týchto všeobecných doktrín *common law* a odmietajú prijať akékoľvek novinky.³⁶

4. Nemecko

Doktrína odkrytia závoja obchodnej spoločnosti nie je len čisto anglosaským právnym konceptom, ale je rovnako zakotvená i v nemeckom práve, ktoré je nášmu právnemu systému bližšie. Nemecko ako väčšina právnych systémov aplikuje doktrínu obmedzenej zodpovednosti právnických osôb ako aj ich spoločníkov (*Trennungsprinzip*) a právnú autonómiu jednotlivých právnických osôb. Avšak i nemecké obchodné právo uznáva doktrínu odkrytia závoja (*Durchgriffshaftung*).

Nemecko upravuje priamo právo obchodných zoskupení/koncernov (*Konzernrecht*), a to v zákone o akciových spoločnostiach (*Aktiengesetz*).³⁷ Na základe rozhodovacej činnosti súdov bolo pôsobenie niektorých ustanovení zákona o akciových spoločnostiach rozšírené aj na spoločnosti s ručením obmedzeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*). Toto interpretačné rozšírenie bolo možné na základe toho, že samotná definícia v zákone o akciových spoločnostiach hovorí o „podnikateľovi“ (*Unternehmer*) a nerozlišuje medzi jednotlivými formami obchodných spoločností.

Okrem iného uvedený zákon určuje rôzne typy vzťahov medzi dvoma právnickými osobami, na ktoré sa automaticky vzťahujú príslušné ustanovenia, ktoré regulujú tieto vzťahy. Medzi takéto vzťahy patria:

- väčšinová účasť jednej právnickej osoby v druhej;
- vzťah závislosti jednej právnickej osoby na druhej;
- koncernový vzťah;

28 Viac pozri *Companies Act 2006*, oddiel 1159 až 1162 a zoznam (schedule) č. 6 a 7.

29 *Salomon v. Salomon & Co* [1897] AC 22.

30 Lord Denning patrí k najznámejším, a dovoľm si tvrdiť, že i najvýznamnejším sudcom v histórii Veľkej Británie. Lord Denning je autorom nespočetných súdnych rozhodnutí, ktoré i navzdory času sú stále aktuálne a konštruktívne.

31 *Littlewoods Mail Order Stores v. Inland Revenue Commissioners*, [1969] 1 W. L. R 1214.

32 *Littlewoods Mail Order Stores v. Inland Revenue Commissioners*, [1969] 1 W. L. R 1214, s. 70.

33 Viac k teórii ekonomickej jednotky v rozhodnutí *D. H. N. Food Distributors Ltd. v. Tower Hamlets London Borough Council* [1976] 1 W. L. R. 852.

34 Časť z odôvodnenia v rozhodnutí *Bank of Tokyo v. Karoon*, [1987] AC 45n.

35 *Adams v. Cape Industries Plc* [1990] 2 W. L. R. 657.

36 Viac ku charakteristickým znakom anglického práva obchodných zoskupení v Davies, L. P – Gower, L. C. B.: **Gower and Davies Principles of Modern Company Law**. Anglicko: Sweet & Maxwell, 2003 (siedme vydanie), s. 219–234. Pre porovnanie amerického a anglického prístupu pozri: Cheng, T. K.: **The Corporate Veil Doctrine Revisited: A Comparative Study of the English and the U. S. Corporate Veil Doctrine**. Dostupné na internete: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1660&context=iclr> /10. 5. 2012.

37 Ustanovenia 15–19 a 291–328 nemeckého zákona o akciových obchodných spoločnostiach (*Aktiengesetz*).

38 Rozhodnutie vo veci **Veba v. Gelsenberg**, Rozhodnutie zo dňa 13. októbra 1977, BGH. Zivilsenat, BGHZ 69, 334 et seq. Pozri: Emmerich, V. – Sonnenschein, J. – Habersack, M.: **Konzernercht. Das Recht verbundenen Unternehmen bei Aktiengesellschaft**. Mníchov: C. H. Beck, 2001.

39 Ulmer P.: **Gläubigerschutz im „qualifizierten“ faktischen GmbH-Konzern. Bemerkungen zum „Autokran“ – Urteil des BGH vom 16. 9. 1985**. In *Neue Juristische Wochenschrift*, 1986, č. 25, s. 1579–1586.

40 Rozhodnutie zo dňa 16. septembra, 1985, BGH II. Zivilsenat, BGHZ 95.

41 Rozhodnutie zo dňa 25. februára 2002, BGH. Zivilsenat, 196/00, 848 (Bremer Vulkan II); Rozhodnutie zo dňa 24. júna 2002, BGH, Zivilsenat, 300/00, 1578 (KVB).

- vzájomná účasť spoločností (tzv. *cross-participation*);
- dohoda obchodných spoločností.

Dvomi hlavnými atribútmi v uvedených vzťahoch je na jednej strane vlastníctvo a na strane druhej kontrola. Samotné vlastnícke práva a oprávnenia materskej spoločnosti nepredstavujú riziko pre jednotlivých veriteľov. V prípade, ak súd je konfrontovaný s otázkou či materská spoločnosť je zodpovedná za záväzky dcérskej spoločnosti a či má byť uplatnená doktrína odkrytia závoja, ako prvá musí byť zodpovedaná otázka kontroly a ovládania. Všeobecne platí, že materská spoločnosť spája svoje vlastnícke práva s kontrolou. Ovládanie dcérskej spoločnosti materskou nastáva v prípade, ak materská spoločnosť má okrem ochrany svojej účasti v dcérskej spoločnosti i ďalšie vonkajšie ekonomické záujmy, ktoré sú natoľko podstatné, že môžu ohroziť záujmy dcérskej spoločnosti.³⁸ Ak nastanú takéto protichodné ekonomické záujmy je to dostatočný dôvod na aplikáciu práva obchodných zoskupení a tým na možné vyvodenie zodpovednosti voči materskej spoločnosti bez ohľadu na jej právnu formu.³⁹

Poprední autori v tejto oblasti rozlišujú najmä medzi dvoma typmi koncernov:

- zmluvný koncern (*Vertragskonzerne*) a
- faktický koncern (*faktische Konzerne*).

Ako z povahy veci vyplýva, zmluvný koncern vzniká na základe uzatvorenia zmluvy o kontrole medzi materskou a dcérskou spoločnosťou. Na základe tejto zmluvy je materská spoločnosť oprávnená vykonávať rozsiahle riadiace právomoci nad dcérskou spoločnosťou. V zmysle zákonnej úpravy je riaditeľ materskej spoločnosti povinný vykonávať svoje rozhodovacie právomoci nad dcérskou spoločnosťou svedomitým a starostlivým spôsobom. V prípade ak riaditeľ/lia túto povinnosť porušia, stávajú sa zodpovednými spoločne a nerozdielne. Navyše, v prípade súdneho sporu sú to oni, ktorí nesú dôkazné bremeno a musia preukázať zákonnosť svojho konania. Z pohľadu veriteľov sú materské spoločnosti zodpovedné za všetky straty dcérskej spoločnosti vykázané v konkrétnom zdaňovacom období. Rovnako v prípade ukončenia zmluvy o kontrole je materská spoločnosť povinná naďalej ručiť za záväzky dcérskej spoločnosti (do konca zdaňovacieho obdobia) a v prípade jej omeškania je povinná za ňu plniť.

Druhým typom koncernu je faktický koncern, ktorý dopĺňa právnu úpravu zmluvného koncernu a vzniká medzi dvoma spoločnosťami, ktoré síce neuzatvorili zmluvu o kontrole, ale *de facto* sa nachádzajú v postavení ovládajúcej a ovládanej osoby. Vzťahy medzi spoločnosťami v prípade zmluvného koncernu a faktického koncernu sa líšia rovnako ako aj miera zodpovednosti kontrolujúcej osoby.

Nemecké súdy popri zákonnej úprave vytvorili tretiu skupinu koncernov, a to „kvalifikovaný *de facto* koncern“, ktorý zvyčajne zahŕňa dcérsku spoločnosť – spoločnosť s ručením obmedzeným (*GmbH*) a materskú akciovú spoločnosť (*AG*). Vo veci *Autokran*⁴⁰ nemecký súd charakterizoval *de facto* koncern ako vzťah medzi materskou spoločnosťou, ktorá vykonáva dlhodobú a prenikavú kontrolu nad činnosťami dcérskej spoločnosti (*andauernde und umfassende Leitungsmacht*). Ak sa preukáže, že sa materská spoločnosť dlhodobo a intenzívne podieľala na riadení dcérskej spoločnosti, nemecké súdy prijímajú právnu domnienku, že materská spoločnosť nepreukázala dostatočnú vážnosť a úctu k nezávislým obchodným záujmom dcérskej spoločnosti a z toho titulu bude niesť zodpovednosť.

Nemecký federálny súd (*Bundesgerichtshof*) vo veci *Bremer Vulkan II a KVB*⁴¹ bližšie špecifikoval mieru zasahovania materskej spoločnosti do činnosti dcérskej spoločnosti. Dosiaľ však nemecký federálny súd neprijal jasné podmienky, za ktorých bude pretrhnutý pomyselný závoj medzi materskou a dcérskou spoločnosťou. Táto úloha by z dôvodu právnej istoty však mala byť splnená čo najskôr. ■

RESUMÉ**Doktrína „piercing the corporate veil“ a zodpovednosť materských obchodných spoločností**

Exkurz svetovými právnymi systémami a možná aplikácia na Slovensku

Témou predloženého článku je vzťah medzi materskými a dcérskymi obchodnými spoločnosťami. Táto problematika vyviera z aktuálnych spoločenských pomerov, kedy ekonomická sila národných i nadnárodných spoločností neustále stúpa. Väčšina z nich je organizovaná formou obchodných zoskupení na čele s materskou spoločnosťou. Predložený článok je koncipovaný tak, aby predstavil doktrínu „odkrytia závoja obchodnej spoločnosti“, jej aplikáciu a opodstatnenosť na základe komparácie významných svetových právnych systémov. Záverom je načrtnutá možná aplikácia tejto doktríny v slovenskom právnom poriadku.

SUMMARY**“Piercing the Corporate Veil” Doctrine and Liability of Parent Corporations**

Comparison of World Legal Systems and Possible Application in Slovakia

The article deals with the relationships between parent corporations and subsidiaries. These issues arise out of the current economic and social situation where the economic power of national and multinational corporations is ongoingly strengthened. The majority of them are organized in a form of business groups headed by parent companies. The article presents the “piercing the corporate veil” doctrine, its application and legitimacy on the basis of comparison of significant world legal systems. The article also outlines possible application of this doctrine in the Slovak national law.

ZUSAMENFASSUNG**Doktrin „piercing the corporate veil“ und die Haftung der Mutterhandelsgesellschaften**

Exkurz durch die Rechtssysteme der Welt und deren mögliche Anwendung in der Slowakei

Das Thema des Artikels ist das Verhältnis zwischen den Mutter- und Tochterhandelsgesellschaften. Diese Problematik ergibt sich aus den aktuellen Gesellschaftsverhältnissen, indem die Wirtschaftskraft der nationalen und multinationalen Firmen ständig wächst. Die meisten von diesen sind in Form von Handelsgruppen, geführt von der Muttergesellschaft, organisiert. Der Artikel zu diesem Thema ist so abgefasst, damit die Doktrin der „Freilegung des Schleiers der Handelsgesellschaft“, deren Anwendung und Rechtfertigung aufgrund der Komparation unter den bedeutenden Rechtssystemen der Welt, vorgestellt werden kann. Am Ende des Artikels ist die Anwendung dieser Doktrin in der slowakischen Rechtsordnung angedeutet.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Možnosť uspokojenia pohľadávky veriteľa len jedného z manželov z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Pri výkone rozhodnutia (exekúcií) môže byť z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov uspokojená iba taká pohľadávka veriteľa jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, s uzavretím ktorého zákon vo všeobecnosti spája vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov k veci postihnutej exekúciou, teda za trvania manželstva dlžníka s druhým manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom veci, z ktorej má byť pohľadávka uspokojená.

Pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva tohto dlžníka s jeho manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom (rovnako, ktorá vznikla po zániku ich manželstva), nemôže byť uspokojená z majetku patriaceho do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo 8/2010 zo dňa 22. novembra 2010)

Dotknuté ustanovenia:

- § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka
- § 37 ods. 2, § 55 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov

Žalobkyňa sa v konaní excindačnou žalobou domáhala vylúčenia vecí (nehnutelností) z exekúcie vedenej proti jej bývalému manželovi (povinnému v exekučnom konaní). Argumentovala tým, že nehnuteľnosti boli nadobudnuté kúpou v roku 2005 a tvoria predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov – žalobkyne a povinného, s ktorým uzavrela manželstvo v roku 2000. Exekúcia sa pritom vedie na vymoženie pohľadávky žalovaného, ktorá ale vznikla ešte v čase pred uzavretím manželstva žalobkyne s povinným (pohľadávka vznikla v čase trvania predchádzajúceho manželstva povinného). Ide o pohľadávku v zmysle rozsudku súdu z roku 1993, ktorým nadobudol právoplatnosť v roku 1995 a ktorým bola povinnému uložená povinnosť zaplatiť žalovanému peňažné plnenie s príslušenstvom. Žalobkyňa bola toho názoru, že pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím jej manželstva s povinným, nemôže byť pri exekúcií uspokojená z ich spoločného majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Žalovaný zastával názor, že uvedená pohľadávka môže byť uspokojená aj z vecí v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov žalobkyne a povinného a vzhľadom na to nie je daný dôvod na vylúčenie nehnuteľností z exekúcie.

Okresný súd svojím rozsudkom rozhodol o vylúčení nehnuteľností z exekúcie. Poukázal na to, že v danom prípade má byť v rámci exekúcie uspokojená pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a povinného v exekučnom konaní. Podľa názoru okresného súdu by pohľadávka žalovaného mohla byť uspokojená z nehnuteľností v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne a povinného len v prípade, ak by vznikla za trvania manželstva žalobkyne a povinného. Vzhľadom na to, že uvedená pohľadávka nevznikla v tomto časovom rozmedzí, ale za trvania predchádzajúceho manželstva povinného, súd podanej excindačnej žalobe vyhovel.

Na odvolanie žalovaného krajský súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol. Poukázal na § 37 ods. 2¹ a § 55 ods. 1² zákona č. 233/1995 Z. z.

1 § 37 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z.:

„Ak sú exekúciou postihnuté veci v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, účastníkom konania, ak ide o tieto veci, je aj manžel povinného, ak do začatia exekučného konania nedošlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva dohodou alebo súdnym rozhodnutím“.

2 § 55 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z. z.:

„Právo na vec, ktoré nepripúšťa exekúciu, môže tretia osoba uplatniť voči oprávnenému na súde návrhom na vylúčenie veci z exekúcie podľa osobitného predpisu“.

o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) a uviedol, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov žalobkyne a povinného ako bývalých manželov, a preto v súlade s uvedenými zákonnými ustanoveniami môžu byť predmetom exekúcie, nakoľko pohľadávka veriteľa (žalovaného) len jedného z manželov, proti ktorému sa vedie exekučné konanie, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Odvolací súd uviedol, že z platnej právnej úpravy nevyplýva, že by majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako voči jednému z manželov bolo začaté exekučné konanie, nebolo možné postihnúť exekúciou.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. S poukazom na § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka³ uviedla, že možnosť postihnutia majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov v prípade existencie dlhu jedného z manželov prichádza do úvahy len ak dlh vznikol za trvania manželstva. Žalobkyňa namietala správnosť záveru odvolacieho súdu, v zmysle ktorého majetok v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako bolo voči jednému z nich začaté exekučné konanie, možno postihnúť exekúciou. Podľa názoru žalobkyne z ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktoré nadväzuje ustanovenie § 37 ods. 2 Exekučného poriadku vyplýva, že aby pohľadávka len jedného z manželov mohla byť uspokojená z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, musí ísť o pohľadávku len jedného z manželov a pohľadávka musí vzniknúť za trvania manželstva. Keďže v danom prípade pohľadávka nevznikla za trvania manželstva žalobkyne a povinného, nebolo možné ju uspokojiť z majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov žalobkyne a povinného a excindačnej žalobe malo byť preto vyhovené.

Žalovaný sa stotožnil s právnymi závermi odvolacieho súdu a dovolanie žiadal ako neopodstatnené zamietnuť.

Najvyšší súd SR konštatoval, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého v tomto prípade nie sú splnené predpoklady pre vylúčenie nehnuteľností z exekúcie, je nesprávny a vzhľadom na to napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V odôvodnení rozhodnutia Najvyšší súd SR poukázal na to, že § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka zohľadňuje pojmový znak bezpodielového spoluvlastníctva manželov – bezpodielovosť. Podľa Najvyššieho súdu SR: „Keďže v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov neexistujú podiely žiadneho zo spoluvlastníkov (manželov) na spoločnej veci, nemôže sa veriteľ pri vymáhaní svojej pohľadávky, ktorá vznikla za trvania manželstva len voči jednému z manželov, obmedziť iba na „podiel“ tohto manžela (dlžníka) na spoločnom majetku. Uvedené ustanovenie preto umožňuje, aby veriteľ dosiahol uspokojenie svojej pohľadávky aj z tých vecí, ktorých je dlžník bezpodielovým spoluvlastníkom. Predpokladom možnosti postupu podľa tohto ustanovenia je a) existencia pohľadávky vzniknutej len voči jednému z manželov za trvania manželstva (samostatný dlh) a b) vedenie výkonu rozhodnutia (exekúcie) aj na majetok, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov“. I keď v prípade druhého manžela, ktorý sám nie je dlžníkom, nejde podľa Najvyššieho súdu SR vo vzťahu k veriteľovi o jeho osobný záväzok, je tento manžel povinný strieť, aby veriteľova pohľadávka bola pri výkone rozhodnutia (pri exekúcii) uspokojená aj z majetku, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva oboch manželov.

Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu SR „zodpovedá obsahu a účelu § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka interpretácia, v zmysle ktorej môže byť pri výkone rozhodnutia (exekúcii) uspokojená z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov iba taká pohľadávka veriteľa jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, s uzavretím ktorého zákon vo všeobecnosti spája vznik bezpodielového spoluvlastníctva manželov k veci postihnutej exekúciou, teda za trvania manželstva dlžníka s druhým manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom veci, z ktorej má byť pohľadávka uspokojená. To znamená, že pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva tohto dlžníka s jeho manželom – bezpodielovým spoluvlastníkom (rovnako, ktorá vznikla po zániku ich manželstva), nemôže byť uspokojená z majetku patriaceho do ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov“.

*Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované,
doplnené o odkazy na citované ustanovenia.*

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:

Mgr. Zuzana Fabianová
advokátska koncipientka

3 § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka:

„Pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov“.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Členovia predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sa v dňoch 15. a 16. novembra 2012 zišli na pravidelnom zasadnutí v sídle komory v Bratislave. Za overovateľa zápisnice určili JUDr. Mularčíka.

Rokovanie viedol predseda SAK JUDr. Hreždovič, ktorý v úvode informoval, že schválená novela zákona o advokácii bola po podpise prezidentom SR uverejnená v Zbierke zákonov SR. Bližšie informácie o zmenách v novele zákona o advokácii nájdete na s. 5.

Predsedníctvo SAK **schválilo** zápisnicu z predošlého rokovania v novej, obsahovo menej náročnej forme.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** písomné informácie JUDr. Bušovej o stave konaní v statusových veciach a správu spoločnosti Legium s. r. o. o stave všetkých súdnych konaní, v ktorých komoru zastupuje.

K bodu *Legislatívny a mediálny plán komunikácie P SAK* boli prizvané zástupkyne mediálnej agentúry DEVON, ktoré predložili správu o činnosti v októbri 2012 a návrh mediálnej kampane Slovenskej advokátskej komory zameranej na zviditeľnenie advokátskeho stavu a komory ako stavovskej inštitúcie s dôrazom na úlohy, ktoré advokáti v spoločnosti plnia. Predsedníctvo SAK **schválilo** usmernenia súvisiace s výberom foriém a spôsobu kampane a požiadalo agentúru o prepracovanie návrhu podľa usmernení. V ďalšom **vzalo na vedomie** informáciu o stave príprav Dňa advokácie a Galavečera, ktorý sa v roku 2013 uskutoční v Košiciach.

JUDr. Kalata predložil návrh Uznesenia P SAK, ktorým sa stanovuje rozsah a podmienky vzdelávania advokátskych koncipientov počas výkonu praxe a návrh Uznesenia, ktorým sa stanovujú podrobnosti o preukazovaní schopnosti aplikovať právny poriadok Slovenskej republiky. Členovia predsedníctva návrhy **schválili**. (Vid' Vestník, čiastka 29.) Predsedníctvo SAK zároveň **zmenilo** Uznesenie predsedníctva SAK č. 13 z 3. júla 2006, ktorým sa ustanovujú podrobnosti zápisu advokátskych koncipientov do zoznamu vedného komorou. (Vid' Vestník, čiastka 29.)

Informáciu JUDr. Kerecmana k pripravovanému Komentáru k zákonu o advokácii členovia predsedníctva **vzali na vedomie** a uložili kancelárii komory za úlohu vyzvať autorov, aby texty aktualizovali podľa stavu k 1. januáru 2013.

Predsedníctvo SAK **prijalo** abdikáciu JUDr. Alexandra Škrinára z funkcie predsedu a člena predsedníctva Rozhodcovského súdu SAK s tým, že riešenie situácie v súvislosti s činnosťou Rozhodcovského súdu SAK bude predmetom ďalších rokovaní.

Predsedníctvo SAK **schválilo** termín letného seminára advokátov 31. mája – 1. júna 2013 v hoteli Partizán na Táloch, termín Slovenských dní práva 10. – 11. októbra 2013, termín zimného seminára advokátov 6. – 7. decembra 2013 tra-

dične v hoteli Patria na Štrbskom Plese a termíny úvodných seminárov z advokátskej etiky v budove Slovenskej advokátskej komory na Kolárskej 4 v Bratislave.

O stave príprav na Konferenciu advokátov v roku 2013 informoval tajomník SAK JUDr. Popovec. Mgr. Marečková predložila informáciu o stave príprav Medzinárodnej konferencie o histórii advokácie. Obe informácie predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie**.

Na základe predložených textových a rozpočtových podkladov JUDr. Kerecmana **schválilo** predsedníctvo knižné vydanie publikácie *Advokácia v spomienkach advokátov* komorou na účely propagácie advokácie.

K ekonomickým otázkam bol prizvaný daňový poradca SAK Ing. Krajniak, predsedníctvo schválilo predložený návrh rozpočtu SAK a **vzalo na vedomie** informáciu o hospodárení SAK za III. štvrťrok 2012.

Členovia P SAK **prerokovali** žiadosti o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v ňom a vy-

Termíny seminárov pre advokátskych koncipientov

Jarné termíny

21. – 23. 2. 2013

III. ročník, civilné právo
Vyhne, Hotel Sitno

14. – 16. 3. 2013

III. ročník, civilné právo
Tále, Hotel Partizán

4. – 6. 4. 2013

I. ročník, civilné právo
Tále, Hotel Partizán

18. – 20. 4. 2013

II. ročník, trestné právo
Vyhne, Hotel Sitno

25. – 27. 4. 2013

I. ročník, civilné právo
Tále, Hotel Partizán

2. – 4. 5. 2013

II. ročník, trestné právo
Tále, Hotel Partizán

9. – 11. 5. 2013

II. ročník, trestné právo
Tále, Hotel Partizán

23. – 25. 5. 2013

I. ročník, civilné právo
Vyhne, Hotel Sitno

Jesenné termíny

12. – 14. 9. 2013

III. ročník, trestné právo
Vyhne, Hotel Sitno

19. – 21. 9. 2013

III. ročník, trestné právo
Tále, Hotel Partizán

26. – 28. 9. 2013

I. ročník, trestné právo
Vyhne, Hotel Sitno

17. – 19. 10. 2013

II. ročník, civilné právo
Tále, Hotel Partizán

24. – 26. 10. 2013

I. ročník, trestné právo
Vyhne, Hotel Sitno

7. – 9. 11. 2013

II. ročník, civilné právo
Vyhne, Hotel Sitno

14. – 16. 11. 2013

I. ročník, trestné právo
Tále, Hotel Partizán

21. – 23. 11. 2013

II. ročník, civilné právo
Tále, Hotel Partizán

čiar knutie z tohto zoznamu, žiadosti koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie a o jeho zrušení, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov, žiadosti o zápis do zoznamu zahraničných advokátov, usadených euroadvokátov, komanditných spoločností, verejných obchodných spoločností, spoločnos-

tí s ručením obmedzeným informácie o zmenách právnej formy obchodných spoločností a o prístupení spoločníkov.

Druhý deň zasadalo predsedníctvo SAK ako odvolací orgán a prerokovalo odvolania proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov, následne v rámci pokračovania riadneho zasadnutia rozhodovalo o prípadnom pozastavení výkonu advokácie z dôvodu trestného stíhania.

Zapísala –no–

Pýta(j)te sa predsedníctva

Je možné podať komore žiadosť o zmenu sídla advokátskej kancelárie aj elektronicky?

Slovenská advokátska komora sprístupnila pre advokátov a advokátskych koncipientov možnosť podávať žiadosti elektronickou formou prostredníctvom webového sídla komory www.sak.sk. Možnosť podať elektronickú žiadosť sa zobrazí prihlásenému advokátovi, resp. advokátskemu koncipientovi v časti „Žiadosti a hlásenia“.

Advokát takýmto spôsobom môže požiadať o zmenu odborných zameraní vo verejnom zozname odborných zameraní advokátov vedenom SAK ako aj o zmenu odborných zameraní pre BPP (vyznačením zvolených možností). Advokát môže elektronickým spôsobom tiež hlásiť spôsob poistenia výkonu povolania, požiadať o zmenu kontaktných údajov advokátskej kancelárie, jej sídla, pracoviska aj bydliska.

Zároveň bola sprístupnená možnosť vyplniť elektronický formulár žiadosti o zápis advokátskeho koncipienta. Advokátsky koncipient môže takýmto spôsobom sám požiadať o zápis zmeny vybraných identifikačných a kontaktných údajov. Predsedníctvo komory reflektovalo aj na možnosť elektronického podávania pri žiadostiach, ktorých administrácia je v súčasnosti spojená s úhradou poplatku za administratívnu činnosť komory. Predsedníctvo komory rozhodlo, že podanie elektronickej žiadosti bude poplatkovo zvýhodnené v porovnaní so žiadosťou podanou riadnou poštou.

V súvislosti s tým predsedníctvo komory zmenilo Uznesenie predsedníctva SAK č. 8/13/2009 zo 4. septembra 2009 o výške náhrad za administratívnu činnosť Slovenskej advokátskej komory. Pri žiadostiach, ktorých náklady administrácie v súčasnosti nie sú nahrádzané advokátmi, ponechalo tento stav aj po nadobudnutí účinnosti relevantnej zmeny za predpokladu, že budú tieto žiadosti podané elektronickým spôsobom prostredníctvom webového sídla komory s vyplnením požadovaných údajov a dodržania postupu pri žiadosti uvedeného. Pri žiadostiach, ktoré aj v súčasnosti sú spojené s úhradou nákladov za ich administráciu, bude od 1. januára 2013 zohľadnené, ak budú realizované elektronicke prostredníctvom webového sídla komory a v týchto prípadoch bude úhrada nižšia. Advokáti majú naďalej možnosť požiadať komoru o administráciu žiadostí riadnou poštou, spôsobom dosiaľ používaným, vzhľadom na vyššiu administratívnu náročnosť bude takáto žiadosť spojená s participáciou na úhrade administratívnych nákladov. Cieľom je urýchliť proces vybavenia žiadostí advokátov a advokátskych koncipientov, umožniť advokátom a advokátskym koncipientom aktívnu participáciu na vyplňaní údajov vedených o nich v zoznamoch Slovenskej advokátskej komory a takýmto spôsobom eliminovať administratívne nároky priamo úmerné rastu počtu subjektov vedených v zoznamoch komory, pretože aj v budúcnosti Slovenská advokátska komora očakáva nárast počtu advokátov a advokátskych koncipientov.

Uznesenie predsedníctva komory, ktorým sa s účinnosťou od 1. januára 2013 mení Uznesenie predsedníctva SAK č. 8/13/2009 zo 4. septembra 2009 o výške náhrad za administratívnu činnosť SAK bolo uverejnené vo Vestníku, čiastka 28 uverejnenej 12. novembra 2012 (doručované advokátom spolu s Bulletinom slovenskej advokácie č. 10).

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Ukončenie právneho zastupovania a neodkladné úkony po ukončení zastupovania

Advokát, ktorý ako právny zástupca klienta obžalovaného v trestnej veci doručí konajúcemu súdu oznámenie o vypovedaní plnej moci dva dni pred termínom hlavného pojednávania, bez toho, aby preukázal doručenie vypovedania plnej moci samotnému klientovi a následne sa nezúčastní na tomto hlavnom pojednávaní, ktoré svojou neúčastou zmarí, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1 a 3 a § 22 ods. 5 zákona o advokácii a § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK.

*Rozhodnutie III. disciplinárneho senátu zo 16. novembra 2011,
sp. zn. DS III.-93/11:1627/11*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1 a 3¹ a § 22 ods. 5² zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 5 ods. 13 Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 16. júna 2010 v platnom znení

Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu zo 16. 11. 2011, sp. zn. DS III.-93/11:1627/11 bol disciplinárne obvinený advokát

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1 a 3 zákona o advokácii, § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku a § 22 ods. 5 zákona o advokácii

tým, že

ako právny zástupca klienta – obžalovaného v konaní vedenom na krajskom súde doručil dňa 4. 4. 2011 o 14:00 hod. na krajský súd oznámenie o vypovedaní plnej moci klientovi, bez toho, aby preukázal doručenie vypovedania plnej moci samotnému klientovi a následne sa nezúčastnil na pojednávaní nariadeného vo veci na deň 6. 4. 2011, ktoré svojou neúčastou zmaril

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta vo výške 800 eur.**

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania vo výške **317 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Revízná komisia dňa 12. 9. 2011 podala disciplinárnej komisii návrh na začatie disciplinárneho konania⁴ proti disciplinárne obvinenému advokátovi.

V odôvodnení svojho návrhu navrhovateľ uviedol, že disciplinárne obvinený prevzal zastupovanie klienta – obžalovaného v trestnej veci vedenej na krajskom súde, pričom hlavné pojednávanie v tejto veci bolo už dňa 2. 2. 2011 nariadené na deň 6. 4. 2011. Disciplinárne obvinený dňa 4. 4. 2011 o 14:00 hod. doručil krajskému súdu oznámenie o vypovedaní plnej moci klientovi, avšak klient na pojednávaní uviedol, že toto vypovedanie neprevzal a nebol o ňom vyzozumený. Podľa názoru navrhovateľa disciplinárne obvinený bol povinný sa na hlavnom pojednávaní zúčastniť a svojou neúčastou pojednávanie zmaril.

Disciplinárne obvinený sa k podanému návrhu nevyjadril, ale vyjadril sa k sťažnosti podaním zo 16. 5. 2011, v ktorom poukázal na skutočnosť, že sa prípadu venoval s odbornou starostlivosťou od júna 2009. Pri konzultácií ho klient dôrazne žiadal, aby uskutočnil právne úkony nezlučiteľné s výkonom advokátskej praxe. Ďalej uviedol, že klient mu dlhodobo neposkytoval primeraný preddavok na odmenu napriek opakovaným príslubom. Z týchto dôvodov preto disciplinárne obvinený pristúpil k vypovedaniu plnej moci a túto sku-

točnosť oznámil klientovi aj telefonicky, pričom klient následne disciplinárne obvineného kontaktoval a uviedol, že ho na pojednávaní dňa 6. 4. 2011 bude zastupovať iný advokát.

Na pojednávaní konanom dňa 16. 11. 2011 disciplinárne obvinený zotrval na svojom stanovisku vo vyššie uvedenom vyjadrení, uznal svoje pochybenie, ktoré oľutoval a zároveň senát požiadal o zmiernenie výšky navrhovanej peňažnej pokuty aj z dôvodu, že klient mu dosiaľ za poskytnuté právne služby nezaplatil.

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov dopspel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Disciplinárny senát mal za preukázané, že skutok sa stal tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti rozhodnutia. Senát mal za preukázané, že klientovi disciplinárne obvineného vypovedanie plnej moci doručené nebolo, o čom svedčí aj jeho vyjadrenie na hlavnom pojednávaní dňa 6. 4. 2011, kde uviedol, že vypovedanie plnej moci neprevzal a ani mu nebolo oznámené telefonicky, ako to tvrdil disciplinárne obvinený. Rovnako tak skutočnosti, ktoré disciplinárne obvinený uviedol vo vypovedaní plnej moci, neboli známe ani konajúcemu krajskému súdu. Disciplinárne obvinený tak bol povinný chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a zúčastniť sa na nariadenom hlavnom pojednávaní dňa 6. 4. 2011.

Disciplinárny senát uzavrel, že pokiaľ došlo k narušeniu dôvery medzi disciplinárne obvineným a jeho klientom tým, že klient dlhodobo požadoval od advokáta, aby konal v súlade s jeho pokynmi, ktoré boli v rozpore s predpismi SAK, resp. so všeobecne záväznými právnymi predpismi, mal možnosť odstúpiť od zmluvy o poskytovaní právnych služieb v dostatočnom časovom predstihu.

Pokiaľ disciplinárne obvinený poukazoval na skutočnosť, že dôvodom na vypovedanie plnej moci klientovi malo byť aj nezaplatenie primeraného preddavku, v disciplinárnom konaní nebola preukázaná skutočnosť, aby v súlade s § 22 ods. 3 zákona o advokácii disciplinárne obvinený klienta písomne vyzval na zaplatenie preddavku na odmenu za poskytovanie právnych služieb ako základná podmienka pre odstúpenie od zmluvy.

Nakoniec disciplinárny senát uzavrel, že ak by aj došlo k platnému a účinnému vypovedaniu plnej moci pred dňom 6. 4. 2011, bol disciplinárne obvinený v súlade s § 22 ods. 5 zákona o advokácii povinný v zastupovanej veci vykonať všetky neodkladné úkony, a teda zúčastniť sa na pojednávaní a presadzovať záujmy klienta.

Pri ukladaní disciplinárneho opatrenia sa senát riadil § 56 ods. 3 zákona o advokácii v spojení s § 25 ods. 2 Disciplinárneho poriadku SAK. Senát zohľadnil aj skutočnosť, že disciplinárne obvinený sa ku skutku priznal a úprimne ho oľutoval. Na druhej strane disciplinárny senát pri určovaní výšky peňažnej pokuty zobral do úvahy, že disciplinárne obvinený bol už dvakrát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, pričom v prvom prípade bolo upustené od potrestania a v druhom prípade mu bola uložená peňažná pokuta vo výške 400 eur. S ohľadom na to senát zvolil disciplinárne opatrenie vo forme peňažnej pokuty vo výške dvojnásobku

peňažnej pokuty za predchádzajúce disciplinárne previnenie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Poznámky

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

§ 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

2 § 22 ods. 5 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný do 15 dní od doručenia oznámenia klientovi o odstúpení od zmluvy o poskytovaní právnych služieb v zastupovanej veci vykonať všetky neodkladné úkony, ak klient neurobí iné opatrenia. To neplatí, ak klient oznámi advokátovi, že na splnení tejto povinnosti netrvá.“

3 § 5 ods. 1 Advokátskeho poriadku SAK:

„Pri poskytovaní právnych služieb je prvoradý záujem klienta. Jeho oprávnené záujmy majú prednosť pred inými záujmami advokáta, ako aj pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

4 Predmetom návrhu na začatie disciplinárneho konania proti disciplinárne obvinenému advokátovi bol aj skutok, ktorého sa mal dopustiť disciplinárne obvinený tým, že ako právny zástupca klienta – obžalovaného v konaní vedenom na krajskom súde nevyvovedal klientovi plnomocenstvo zákonným spôsobom, ale ho vypovedal bez uvedenia a preukázania dôvodu a ústne, čím mal porušiť § 22 ods. 1 až 3 zákona o advokácii. Rozhodnutím III. disciplinárneho senátu SAK zo 16. novembra 2011, sp. zn. DS III.-93/11:1627/11 bolo konanie v časti návrhu pre tento skutok zastavené z dôvodu späťvzatia návrhu v tejto časti v súlade s § 13 písm. a) Disciplinárneho poriadku SAK.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Advokátska koncipientka hľadá zamestnanie

Mgr. Veronika Pinterová

Jéhého 5, 82108 Bratislava

tel.: 0904 608 055

veron.pinterova@gmail.com

Absolventka Paneurópskej vysokej školy študovala právo na univerzitách v Nemecku, Rakúsku a v USA. Ovláda nemecký a anglický jazyk úroveň C1, francúzsky jazyk B1.

Schopná pracovať pod tlakom samostatne ako i v kolektíve, lojálna, flexibilná.

Ohliadnutie sa za konferenciou o trestnom práve EÚ

V dňoch 22. a 23. júna 2012 sa zástupcovia Slovenskej advokátskej komory JUDr. Olej, JUDr. Mularčík, JUDr. Valašik, JUDr. Vačok, JUDr. Gereg a JUDr. Švarc zúčastnili na medzinárodnej konferencii **Trestné právo Európskej únie pre obhajcov v trestnom konaní**. Organizovala ju Európska akadémia práva v Trieri (ERA) s podporou Českej advokátskej komory a Európskeho združenia trestných právnikov za finančnej podpory Programu trestného súdnictva Európskej komisie. Na konferencii sa zúčastnili zástupcovia ČAK, regionálnych advokátskych komôr vo Varšave a v Poznani a zástupcovia SAK.

Konferencia sa členila na dva tematické bloky.

Prvý blok bol zameraný na európske trestné právo. Na tému *Európske trestné právo a jeho vplyv na prax trestnej obhajoby v národnom kontexte* prednášal na tému a venoval sa aj procesným zárukám v trestnom súdnictve (cestovnej mape EÚ). Pozornosť sústredil najmä na otázky spojené s úlohou obhajoby a obhajcu pri ochrane procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní s ohľadom na Štokholmský program prijatý Európskou radou v roku 2009 na ochranu základných práv jednotlivca v trestnom konaní

a aplikáciu procesných záruk v trestnom súdnictve v EÚ. Poukázal na nový rozmer vnímania a vlastného výkonu obhajoby v trestných veciach medzi členskými štátmi EÚ. V druhej časti vystúpili kolegovia z Poľska. Jamusz Tomczak v prednáške *Práva obhajoby podľa Európskeho súdu pre ľudské práva a podľa Európskeho súdneho dvora* na podklade niektorých judikovaných rozhodnutí poukázal na právo na obhajobu v judikatúre ESLP a ESD z hľadiska právneho rámca obvineného na právo byť oboznámený s povahou a dôvodmi obvinenia, právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby, právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a vo svoj prospech a právo na bezplatnú pomoc tlmočníka, ak obvinený nerozumie jazyku používanému pred súdom. Ďalej poukázal na nevyhnutnosť každého obhajcu zásadne presadzovať (pri obhajobe klienta) pravidlá rovnosti zbraní, právo na výsluch, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, právo na účasť v konaní a právo na kontradiktívnosť dôkazného konania ako nevyhnutných súčastí spravodlivého konania. Dominika Stepinska-Duch veľmi odborne a profesionálne vysvetľovala prítomným, že vzhľadom na nárast počtu cezhraničných trestných konaní vzniká naliehavá potreba vytvárania siete kontaktov medzi advokátmi v Európe pre zabezpečenie záruky účinnej obhajoby klientov v trestných veciach.

Druhý blok bolo obsahovo zameraný na prípadové štúdie – veci s cezhraničným prvkom (prípravné konanie). Prípadové štúdie prednášal advokát JUDr. Kordík, PhD., LL.M., ktorý zároveň pôsobí ako vedecko-výskumný pracovník Katedry trestného práva Právnickej fakulty UK v Bratislave. Možno objektívne konštatovať, že pre zástupcov SAK malo toto vystúpenie najväčší poznávací a aplikačný prínos. V rámci neformálnej diskusie JUDr. Kordík prítomným veľmi erudovane s vysokou znalosťou problematiky vysvetľoval na podklade jednotlivých judikovaných prípadov už existujúce nástroje vzájomnej právnej pomoci, otázky spojené s formálnymi a materiálnymi podmienkami pre európsky zatýkací rozkaz, otázky spojené so získavaním dôkazov zo zahraničia a vzájomného uznávania dozorových opatrení v trestnom konaní. V závere upriamil pozornosť na budúcnosť vývoja nástrojov EÚ, najmä v záležitostiach získavania dôkazov.

Druhý deň sa konal workshop pod vedením JUDr. Kordíka na tému „Justičná spolupráca v trestných veciach s akcentom na európsky zatýkací rozkaz a príkaz na zaistenie dôkazov a zaistenie majetku“. Predmetom boli prípadové štúdie týkajúce sa konania sudcu pre prípravné konanie, ktorý realizoval na návrh prokurátora európsky zatýkací rozkaz na občana SR obvineného z trestného činu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi. Išlo o situáciu, v ktorej konali na základe EZR justičné orgány Rakúskej republiky za okolností, kedy sa obvinený nevzdal zásady špeciality.

Prítomní advokáti sumár poznatkov a znalostí z tejto konferencie využijú ako členovia orgánov SAK, ale v prvom rade ako prednášajúci na seminároch advokátskych koncipientov.

JUDr. Jozef Švarc, advokát, **JUDr. Ján Gereg**, advokát

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť

-
- 1) Ak advokát bez toho, aby bol bývalým klientom pozbavený povinnosti mlčanlivosti, poskytne rozhovor, zverejnený v periodickej tlači, v ktorom popíše finančnú situáciu klienta v dobe uzatvárania mandátnej zmluvy, predmet právnych služieb i dojednanie o odmene, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.
 - 2) V prípade, ak advokát vydá tlačové prehlásenie uverejnené na internetovom serveri, v ktorom sa na adresu predsedu svojho bývalého klienta neslušne vyjadrí, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie ČAK
zo 17. septembra 2010, sp. zn. K 119/2007¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17, § 21 ods. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii,
- čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1, 4 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“),
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 23 ods. 1² zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Disciplinárne obvinený advokát bol uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

1) potom, čo dňa 2. 5. 1997 uzatvoril s A. mandátnu zmluvu, na základe ktorej poskytoval A. právne služby, bez toho, aby ho A. zbavil povinnosti mlčanlivosti, poskytol rozhovor, ktorý bol publikovaný v týždenníku, v ktorom popísal finančnú situáciu klienta A. v dobe uzatvárania mandátnej zmluvy, predmet poskytovania právnych služieb ako aj časť mandátnej zmluvy obsahujúcej dojednanie o jeho odmene,

2) dňa 20. 7. 2007 vydal tlačové prehlásenie zverejnené dňa 21. 7. 2007 na spravodajskom internetovom serveri, v ktorom na adresu predstaviteľa svojho klienta A. použil slovné spojenie „... aby si jistý krasotlachal nepletl dojmy s pojmy“,

teda

ad 1)

- nechránil práva a oprávnené záujmy klienta,
- pri výkone advokácie nekonal čestne,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, povinnosť dávať prednosť oprávneným záujmom klienta pred vlastnými záujmami a povinnosť nepoužiť na ujmu klienta ani vo svoj vlastný prospech informáciu, ktorú od klienta alebo o klientovi získal v súvislosti s poskytovaním právnej služby,
- porušil povinnosť zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb,

ad 2)

- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu, povinnosť dávať prednosť oprávneným záujmom klienta pred vlastnými záujmami,

čím porušil

ad 1) § 16 ods. 1, 2³ a § 17⁴ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁵ a čl. 6 ods. 1, 4⁶ Pravidiel profesionálnej etiky a § 21 ods. 1⁷ zákona o advokácii,

ad 2) § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky

Podľa § 32 ods. 1 písm. e) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **vyčiarknutie zo zoznamu advokátov**.

Disciplinárne obvinenému bola zároveň uložená povinnosť zaplatiť ČAK čiastku 3 000 Kč ako náhradu nákladov disciplinárneho konania v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

ad 1)

Disciplinárne obvinený preukázateľne uzavrel s klientom A. dňa 2. 5. 1997 mandátnu zmluvu, na základe ktorej poskytoval právne služby špecifikované v čl. I. tejto zmluvy a disciplinárne obvinený sa v čl. II. tejto zmluvy výslovne zaviazal k povinnosti zaistiť dôvernú povinnosť všetkých informácií súvisiacich s predmetom zmluvy, ktoré by boli spôsobilé poškodiť záujmy klienta s tým, že tento záväzok advokáta zanikne, ak klient advokáta písomne tohto záväzku pozbaví a len v rozsahu tohto pozbavenia. Klient A. predmetnú zmluvu dňa 14. 7. 2000 vypovedal.

Na základe vykonaného dokazovania nebolo preukázané, aby klient A. zbavil advokáta tohto záväzku alebo ho pozbavil všeobecnej povinnosti mlčanlivosti podľa § 21 ods. 2 zákona o advokácii. Keďže ani disciplinárne obvinený nepredložil žiaden dôkaz, ktorý by túto skutočnosť preukazoval, mal disciplinárny senát za preukázané, že disciplinárne obvinený všeobecnej povinnosti mlčanlivosti ani povinnosti špecifikovanej v zmluve pozbavený nebol a že táto povinnosť trvala aj ku dňu vydania tohto rozhodnutia.

Disciplinárny senát mal taktiež za preukázané, že disciplinárne obvinený poskytol rozhovor, ktorý bol uverejnený v konkrétnom týždenníku a v tomto rozhovore disciplinárne obvinený popísal finančnú a ekonomickú situáciu A. v dobe uzatvárania mandátnej zmluvy, ktorú zhodnotil ako nepriaznivú, ako aj predmet mandátnej zmluvy, keď poukázal na vymoženie určitej nehnuteľnosti. Disciplinárne obvinený sa ďalej zmienil aj o odmene za poskytovanie právnych služieb, keď uviedol, že mu A. má zaplatiť konkrétnu vysokú čiastku.

Vzhľadom na to vo veci bolo nepochybné preukázané, že disciplinárne obvinený poskytol danému týždenníku informácie o niektorých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb A. a na závažnosti tohto skutku nič nemení ani skutočnosť, že sa skutok stal až po vypovedaní mandátnej zmluvy.

ad 2)

Z tlačového prehlásenia disciplinárne obvineného zo dňa 20. 7. 2007, uverejneného dňa 21. 7. 2007 na spravodajskom internetovom serveri senát zistil, že disciplinárne obvinený v súvislosti s informáciami o výške odmeny za rok 2000 a sankciami za neplnenie záväzkov zo zmluvy vyúčtovaných klientovi, uviedol na adresu predstaviteľa svojho klienta slovné spojenie „... aby si jistý krasotlachal nepletl dojmy s pojmy“.

Disciplinárny senát zhodnotil vyššie uvedené vyjadrenie disciplinárne obvineného použité v súvislosti s výkonom advokácie o predstaviteľovi svojho klienta, uverejnené na internete ako krajne nevhodné, nedôstojné a neslušné, ktoré znižuje dôstojnosť advokátskeho stavu.

Z vyjadrení disciplinárne obvineného vyplynulo, že vyššie uvedený skutok nepoprel ani nevyvrátil. Na svoju obranu uviedol, že v jeho prípade išlo o vymáhanie jeho majetkového nároku, keď klient sa snaží udržať obsah zmluvy v tajnosti a zabrániť verejnosti sa zoznámiť s jej obsahom s tým, že disciplinárne obvinený rešpektuje svoju povinnosť mlčanlivosti vo vzťahu ku skutočnostiam z doby, keď klienta A. ešte zastupoval. Právny zástupca disciplinárne obvineného vo vyjadrení k žalobe zo dňa 13. 9. 2010 uviedol, že predmetné skutky nie sú disciplinárnym previnením, pretože uverejnenie finančnej situácie klienta nespadá pod povinnosť mlčanlivosti s tým, že disciplinárne obvinený sa svojím konaním len domáhal svojho práva na odmenu za poskytnuté právne služby a že ani použitie predmetného pojmu na označenie disciplinárne obvineného nemôže byť disciplinárnym previnením, pretože k nemu došlo až po ukončení mandátnej zmluvy.

Tvrdenia disciplinárne obvineného považoval senát len za účelovú obranu s tým, že bolo evidentné, že si disciplinárne obvinený povinnosť mlčanlivosti advokáta vykladá po svojom v rozpore s § 21 zákona o advokácii. Povinnosť zachovávať mlčanlivosť je jedným zo základných princípov výkonu advokácie. Klient, fyzická aj právnická osoba, má plné právo na zachovanie mlčanlivosti advokátom aj v prípade, ak by sa advokátovi javilo správanie klienta ako nepatričné. Disciplinárne obvinený nemôže informovať tretie osoby či verejnosť o pohnútkach, motívoch, finančnej a majetkovej situácii klienta bez výslovného súhlasu klienta. Disciplinárne obvinený takýto súhlas klienta nemal a napriek tomu o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb klientovi, prostredníctvom médií informoval verejnosť. Závažnosť tohto konania disciplinárne obvineného v žiadnom prípade neznižuje ani skutočnosť, že sa tohto konania dopustil v súvislosti s vymáhaním svojich nárokov voči klientovi ani skutočnosť, že s klientom viedol spor, ktorý bol navyše značne medializovaný.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti senát posúdil žalobu ako dôvodnú a konanie disciplinárne obvineného kvalifikoval ako závažné porušenie povinnosti advokáta podľa § 16 ods. 1, 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a čl. 6 ods. 1, 4 Pravidiel profesionálnej etiky a § 21 ods. 1 zákona o advokácii.

Z výpisu matriky ČAK disciplinárny senát zistil, že disciplinárne obvinený bol už v minulosti disciplinárne trestaný uložením pokuty vo výške 100 000 Kč (právoplatnosť rozhodnutia dňa 31. 5. 2007) a pokuty vo výške 10 000 Kč (právoplatnosť dňa 20. 3. 2009) a odo dňa 27. 5. 2009 bol disciplinárne obvinenému pozastavený výkon advokácie podľa § 9 ods. 3 písm. b) zákona o advokácii.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia postupoval v súlade s § 24 ods. 2 vyhl. č. 244/1996 Sb., advo-

kátskeho disciplinárneho poriadku. Keďže sa disciplinárne obvinený vo svojich podaniach k svojim osobným pomerom nevyjadril, vychádzal disciplinárny senát z toho, že jeho osobné pomery, teda majetkové, zdravotné a rodinné sú obvyklé, odpovedajúce priemerným pomerom v advokácii. Vzal pri tom do úvahy, že disciplinárne obvinený sa dopustil disciplinárneho previnenia za veľmi neobvyklých okolností, pod určitým mediálnym tlakom, nemohol však prehliadnúť, že išlo o veľmi závažné porušenie povinnosti disciplinárne obvineného, ktoré je spôsobilé vyvolať u sťažovateľa i vo verejnosti nedôveru advokátskeho stavu ako celku a nepochybne malo za následok zníženie dôstojnosti advokátskeho stavu.

Disciplinárny senát po posúdení všetkých rozhodujúcich skutočností dospel k záveru, že disciplinárne obvinenému je nevyhnutné uložiť najprísnejšie disciplinárne opatrenie, teda vyčiarknutie zo zoznamu advokátov podľa § 32 ods. 3 písm. e) zákona o advokácii. Jedine týmto spôsobom bude zrejmé, že advokátsky stav sa dôrazne distancuje od konania disciplinárne obvineného a uvedomuje si nielen jeho absolútnu neprípustnosť, ale aj jeho nepriaznivý dopad na klientov a celú verejnosť.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Poznámky

1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**
In: Bulletin advokácie, č. 9/2012, s. 55–57.

2 **§ 23 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie, ak osobitný predpis na úseku predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu neustanovuje inak.“

3 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnym alebo stavovským predpisom; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“

§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

4 **§ 17 českého zákona o advokácii:**

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je predovšetkým povinný dodržiavať pravidla profesionálnej etiky a pravidla súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

5 **čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**

„Advokát je všeobecne poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

6 **čl. 6 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**

„Oprávnené záujmy klienta majú prednosť pred vlastnými záujmami advokáta i pred jeho ohľadom na iných advokátov.“

čl. 6 ods. 4 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát nesmie použiť na ujmu klienta ani vo svoj vlastný prospech alebo v prospech tretích osôb informácie, ktoré od klienta alebo o klientovi získal v súvislosti s poskytovaním právnej služby.“

7 **§ 21 ods. 1 českého zákona o advokácii:**

„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Správa zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE

V dňoch 18. a 19. októbra 2012 som sa spoločne s vedúcim slovenskej delegácie v CCBE Mgr. Michalom Bužekom zúčastnila na zasadnutí Stáleho výboru CCBE v belgickom Liége.

Azda najdôležitejšou témou októbrového stretnutia bolo hodnotenie európskych smerníc týkajúcich sa advokácie. CCBE napriek presvedčeniu, že súčasné smernice uľahčili cezhraničné poskytovanie právnych služieb bezprecedentným spôsobom, uznáva, že v niektorých oblastiach môže

dôjsť k ďalšiemu zlepšeniu. Otázkou ostáva, akým spôsobom by sa tak malo stať. Kým Komisia presadzuje revíziu smerníc, CCBE navrhuje, aby sa niektoré sporné otázky vyriešili zjednotením výkladu. Tak by to mohlo byť napr. s čl. 6 ods. (1) smernice o uľahčení trvalého výkonu právnického povolania v inom členskom štáte ako v tom, kde bola získaná kvalifikácia a s čl. 4 ods. (4) smernice na uľahčenie účinného výkonu slobody právnikov poskytovať služby. V prípade, ak Komisia uprednostní cestu revízie smerníc, vhodným riešením by bolo prijatie kolízneho ustanovenia k týmto článkom. Zmena by sa mohla dotknúť aj článku 8 smernice o uľahčení trvalého výkonu tak, aby poskytoval právo zamestnať sa ako právnik (advokát) v pracovnoprávnom vzťahu v hostiteľskom členskom štáte aj napriek tomu, že právna úprava domovského štátu to v tomto štáte neumožňuje. Ďalšou spornou otázkou zrejme budú právne formy spolupráce advokátov (čl. 11 ods. 2 a 5). Ďalej by CCBE privítala ustanovenie,

ktoré by umožnilo vytvárať pobočky a zastúpenia existujúcich právnych firiem v rámci EÚ bez ohľadu na právnu formu.

CCBE tiež stručne oboznámila delegácie s prebiehajúcimi alebo avizovanými štúdiami v ďalších oblastiach, napr. o požiadavkách na právne formy a vlastníctvo akcií v európskom sektore služieb, o vplyve fungovania justičných systémov na ekonomiku a o vplyve služieb trhu na ekonomický rast v EÚ.

CCBE informovala o prebiehajúcej diskusii s Medzinárodnou asociáciou poistenia právnej ochrany (RIAD). Na oboch stranách je kľúčovou otázkou slobodného výberu advokáta v prípadnom spore, ďalej možný konflikt záujmov medzi poisťovňami, zabezpečenie kvality služieb poskytovaných poisťovňami i samotnými advokátmi. CCBE navrhla vypracovanie spoločných zásad, ktoré by garantovali minimálne záruky poisteným osobám.

Komisia pre trestné právo informovala o vývoji najnovších smerníc v oblasti trestného práva. V septembri Európsky parlament schválil smernicu o ustanovení minimálnych štandardov práv, podpory a ochrany obetí zločinu. Smernica má

zabezpečiť obetiam viacero práv, ako právo pochopiť a byť pochopený, právo na informácie napríklad o formách podpory obetiam, a to už od začiatku a od kompetentných osôb. Taktiež boli vypracované návrhy ďalších zo série opatrení na zlepšenie práv podozrivých a obvinených osôb v trestných konaniach. Ide o návrhy smerníc o práve na prístup k advokátovi v trestnom konaní a o práve na komunikáciu po zatknutí. Prebiehajú rokovania medzi Európskou komisiou, Európskym parlamentom a Európskou radou. Na poslednom rokovaní sa orgány zaoberali otázkami prečinov, podmienok väzby, zbierania dôkazov, frekvencie a trvania kontaktu medzi advokátom a klientom. Diskutovali tiež o otázke derogácie od ustanovení smerníc. Kým Parlament a Komisia podporujú uzavretý zoznam možností odchýliť sa od ustanovení o práve na prístup k advokátovi („v krajných situáciách“), Rada presadzuje širší koncept derogáčného práva (zo „závažných dôvodov“). Európska komisia pracuje aj na príprave návrhu týkajúceho sa poskytovania právnej pomoci.

Mgr. Lucia Lackovičová

SAK, odbor medzinárodných vzťahov

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 10/2012 českého Bulletinu advokacie

Po predchádzajúcom čísle monotematicky venovanom insolvenčnému konaniu, aj číslo 10 je zamerané monotematicky, tentoraz na trestné právo. V **Úvodníku** sa podpredseda predstavenstva Českej advokátskej komory, JUDr. Petr Poledník, pôsobiaci ako advokát aj na Slovensku, venuje novému inštitútu v českom trestnom práve – dohodovaciemu konaniu, ktorého podobnú úpravu slovenské trestné právo pozná od účinnosti nového Trestného poriadku.

Číslo v rámci **Aktualít** obsahuje okrem iného pozvánku na galavečer Právnik a roka, ktorý sa bude konať v pražskom kongresovom Top hoteli na Chodově 25. 1. 2013, informáciu o podpore slovenským advokátom v súvislosti so zámermi tamojšej vlády o zrušenie advokátskej komory.

Rubrika **z českej advokácie** obsahuje Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie Českej advokátskej komory sp. zn. K145/2009 zo 14. 5. 2010, podľa ktorého je *disciplinárnym previnením, ak advokát, ktorý sa zaviazal klientovi podať do určitej lehoty žalobu, nepravdivo ubezpečuje, že ju podal, a potom, keď klient zistí skutočný stav, odstúpi od zmluvy a vyzve k vráteniu záloh a dokladov, týmto výzvam nevyhoví, ak po splnení podmienok zmluvy o úschove nepoukáže deponovanú čiastku správcovi dane, a to ani*

napriek opakovaným výzvam klienta a napriek svojim opakovaným sľubom, ak klienta neinformuje riadne o stavu veci a nepreberá od neho písomnosti vo svojom sídle.

V časti **z Európy** je uvedená informácia o správe Výboru ministrov Rady Európy o výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva v roku 2011.

Výber **z judikatúry** uvádza uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 25. februára 2012, sp. zn. 3 Tdo 87/2012 *k právu obvineného vypovedať a interpretácii dovolacích dôvodov*, uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. januára 2012, sp. zn. 8 Tdo 1454/2011 *k právu na obhajobu a odmietnutiu substitúta obhajcu obžalovaným*, rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 24. októbra 2011, sp. zn. 11 Tz 49/2011 *k nároku na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú odmenu*, uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 13. septembra 2011, sp. zn. 7 Tdo 1081/2011 *k zodpovednosti agresívneho vodiča* a uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky z 15. februára 2012, sp. zn. 7 Tdo 115/2012 *k trestnej zodpovednosti prenajímateľa za zásah do práva k bytu alebo nebytovému priestoru*.

V časti **z odbornej literatúry** Bulletin českej advokácie uverejňuje recenzie publikácií, knihy *Ústavní právo a štáto*

věda, II. díl, Ústavní právo České republiky od autorov Václav Pavlíček a kol., knihy *O právu ústavním* od autora Karel Klíma, knihy *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář* od autora Petr Vojtek a knihy *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania* od autorov Arkadiusz Bereza a kol.

Informácie a zaujímavosti prinášajú prehľad vzdelávacích podujatí organizovaných pre advokátov a advokátskych koncipientov Českou advokátskou komorou, pozvánku na Česko-nemecko-slovenské advokátske fórum konané 23. až 24. novembra 2012 v Liberci zamerané na aplikáciu smernice 208/52/EG v praxi a všeobecnú problematiku mediácie, fejtón prof. Petra Hajna a historický exkurz JUDr. PhDr. Stanislava Balíka.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Dohodovacie konanie v trestnom konaní a otázky súvisiace

Ako uvádza autor, predmetom príspevku je zamyslenie sa nad dohodovacím konaním ako najmladšou formou odklonu v trestnom konaní. Zaoberá sa podstatou inštitútu, štádiami dohodovacieho konania rozdelenými na predsúdne štádium a štádium konania pred súdom a schválenia dohody o vine a treste. V závere autor hodnotí prijatú právnu úpravu. Uvádza, že poznatky zo Slovenska ukazujú, že dohodovacie konanie sa po niekoľkých rokoch praxe stalo stabilným a využívaným inštitútom skončenia prípravného konania. Dohodu o vine a treste považuje za inštitút, ktorý podstatne mení povahu trestného procesu, vnáša do trestného práva inštitút dohody známy zo súkromného práva, čo koliduje so systémom českého procesu. V závere pomenúva nedostatky, tak vecné, ako legislatívno-technické a vyjadruje želanie, aby v budúcnosti boli do českého trestného práva prijímané vhodnejšie riešenia.

Mgr. Bc. Radek Visinger

Všetko, čo advokát potrebuje vedieť o sťažnosti pre porušenie zákona, ale nechce sa opýtať

Príspevok sa zaoberá sťažnosťou pre porušenie zákona, ktorou je možné napadnúť akékoľvek rozhodnutie súdu alebo štátneho zástupcu, ktoré je formálne aj materiálne právoplatné, ak zákon nestanoví výnimku. Článok sa zaoberá inštitútom z pohľadu advokáta a je zameraný na praktický výkon obhajoby. Analyzuje a odporúča postup advokáta v prípade, ak ho klient požiada o spracovanie podnetu ministrovi spravodlivosti na podanie sťažnosti pre porušenie zákona. Venuje sa tiež konaniu samotnému o sťažnosti pre porušenie zákona na najvyššom súde a zaoberá sa aj postavením advokáta ako splnomocnenca poškodeného alebo zúčastnenej osoby. V závere uvádza prehľad, podľa ktorého je v Českej republike podaných ročne 100 až 150 návrhov najvyššiemu súdu, pričom úspešných 80% až 90% z nich. Nevylučuje, že pri väčšom podiele kvalifikovaných sťažností spracovaných advokátmi by mohla byť úspešnosť vyššia.

Mgr. Martin Pech

Náhrada škody za nezákonné rozhodnutie v trestnom konaní vo svetle súčasnej judikatúry nielen Ústavného súdu Českej republiky

Autor v príspevku sleduje vývoj problematiky a právnych názorov v judikatúre týkajúcej sa rozhodovania o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci, v tomto prípade napríklad za škodu spôsobenú začatím trestného stíhania, ktoré sa neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Spomína kľúčové rozhodnutia, napr. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28 Cdo 1548/2006 zo 7. októbra 2008, podľa ktorého nemožno nepriznať náhradu škody spôsobenej trestným stíhaním len preto, lebo trestne stíhaný proti uzneseniu a začatí trestného stíhania nepodal sťažnosť. Venuje sa aj relevantnej judikatúre Ústavného súdu Českej republiky, podľa ktorej obvinenému patrí nárok na náhradu škody, aj keď nepodal sťažnosť proti uzneseniu a začatí trestného stíhania, ibaže by boli dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady škody. V zmysle vyššie uvedeného uzatvára, že nepodanie sťažnosti proti uzneseniu o začatí trestného stíhania nie je na prekážku úspešného uplatnenia nároku na náhradu škody podľa zákona upravujúceho zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú výkonom verejnej moci (zákon č. 82/1998 Sb).

JUDr. Jan Vidrna

Dve poznámky k trestnej zodpovednosti právnických osôb

Článok upozorňuje na dva možné legislatívne problémy, súvisiace s právnou úpravou trestnej zodpovednosti právnických osôb (zákon č. 418/2011 Sb). Prvý súvisí s tým, že právnická osoba je vždy páchatel' druhotný a ako taký odvodený od prvotného konania konkrétnej fyzickej osoby. Druhý problém vidí v tom, že zvolená konštrukcia pripočítania protiprávneho činu fyzickej osoby právnickej osobe môže teoreticky vytvoriť osobitný problém v prípade, ak bude až v priebehu trestného konania urobený záver o tom, že podmienky tohto pripočítania nie sú splnené.

Mgr. Filip Josef

„Objektívne“ zistenie výšky alkoholu v krvi alebo dôsledky odmietnutia podrobiť sa na výzvu lekárskeho vyšetreniu

Autor uvádza, že inšpiráciou pre jeho príspevok sa stal článok B. Sedláčkovej a P. Sedláčka „Vyšetrenie pri ovplyvnení alkoholom alebo len dýchnutie nestačí“, publikovaný v *Bulletine advokacie*, 2008, číslo 12. Príspevkom sa snaží nájsť odpoveď na otázku, kedy je osoba povinná podrobiť sa lekárskeho vyšetreniu na účel zistenia vplyvu alkoholu na jej konanie a to aj s ohľadom na spoľahlivosť dychovej skúšky vykonanej analyzátorom dychu.

Spracoval JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Ustanovenie, postavenie a zodpovednosť člena predstavenstva akciovej spoločnosti

STRAPÁČ, P.: **Ustanovenie, postavenie a zodpovednosť člena predstavenstva akciovej spoločnosti.**

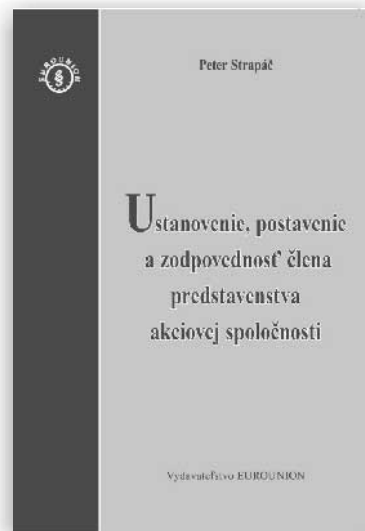
Vydavateľstvo EUROUNION, Bratislava 2012

Publikácia predstavuje modifikovanú verziu autorovej dizertačnej práce. Problematika postavenia a zodpovednosti člena predstavenstva akciovej spoločnosti resp. širšie postavenia a zodpovednosti člena štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti sa stala aktuálnou pred relatívne krátkym časom a jej aktuálnosť pretrváva dosiaľ. Problematike postavenia a zodpovednosti členov predstavenstva obchodných spoločností sa vo svojich publikáciách venovala napr. prof. Patakyová, prof. Eliáš, doc. Havel, JUDr. Fekete a ďalší, a tak by mohol vyvstať dojem, že predkladaná publikácia predstavuje ďalšiu v rade publikácií zameraných na uvedenú tému. Opak je však pravdou, ide o vlastný vklad autora k problematike ustanovenia, postavenia a zodpovednosti člena predstavenstva akciovej spoločnosti, ktorá v odbornej literatúre nie je jednoznačne ponímaná, resp., na ktorú sú v literatúre prezentované rozdielne názory.

Dielo sa vyznačuje premyslenou a logickou štruktúrou, založenou na postupe od všeobecného ku špecifickému a od minulosti do súčasnosti. Autor logicky vychádza z vymedzenia akciovej spoločnosti ako vyhranene kapitálovej spoločnosti, cez stručný rozbor organizačnej štruktúry spoločnosti a predstavenstva akciovej spoločnosti ako jej štatutárneho orgánu v dualistickej koncepcii akciovej spoločnosti, ktorá je typická pre právne úpravy odvíjajúce sa od nemeckého práva.

Prvým ťažiskovým okruhom, ktorému je venované posudzované dielo, sú problémy spojené so vznikom a zánikom funkcie člena predstavenstva akciovej spoločnosti. Druhým ťažiskovým okruhom, ktorý je v posudzovanom diele relatívne podrobne analyzovaný, je problematika zodpovednosti člena predstavenstva akciovej spoločnosti za výkon funkcie. V tejto časti je zahrnutý aj exkurz do trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb, čo však považujem za určité vybočenie z uceleného tematického zamerania celého posudzovaného diela.

Tretí, ťažiskový okruh posudzovaného diela je obsiahnutý v časti nazvanej Práva a povinnosti členov predstavenstva akciovej spoločnosti. Táto časť práce zahŕňa problémy „fungovania“ člena predstavenstva akciovej spoločnosti počas výkonu funkcie. a podľa môjho názoru by mala byť logicky zaradená pred rozbor zodpovednosti člena predstavenstva

akciovej spoločnosti. Rovnako aj časť, ktorá sa týka zmluvy o výkone funkcie by sa potom logicky žiadalo zaradiť do state o vzniku funkcie člena predstavenstva.

Stať o právach a povinnostiach člena predstavenstva akciovej spoločnosti je založená na členení na povinnosti členov predstavenstva a práva členov predstavenstva, ktoré sú ďalej členené na materiálne a nemateriálne práva. Takéto členenie je logické a má svoje opodstatnenie. Medzi povinnosti člena predstavenstva akciovej spoločnosti by sa však žiadalo zahrnúť aj povinnosť rešpektovať zákaz konkurencie či zákaz vnútorného obchodovania, ktoré sú však v štruktúre tejto state uvádzané ako samostatné inštitúty.

V posudzovanom diele autor dospel k viacerým originálnym záverom či stanoviskám, ktoré sú zahrnuté do textu diela a tiež zhrnuté v závere diela.

Posudzovaná publikácia JUDr. Petra Strapáča predstavuje v mnohom nový a inšpiratívny pohľad autora na problematiku postavenia a zodpovednosti člena predstavenstva akciovej spoločnosti.

Vychádzajúc z uvedeného publikácia je vhodná pre právnu teóriu a prax a svojím spracovaním zaujme advokátov, notárov a sudcov tak vďaka jej praktickému využitiu, ako aj zozbieranou judikatúrou slovenských, českých a vybraných zahraničných súdov. Publikácia je vhodná aj pre samotných členov predstavenstiev akciových spoločností, pre ktorých môže byť významným pomocníkom a radcom.

doc. JUDr. Ján Husár, CSc.
mim. prof. PF UPJ Šafárika v Košiciach

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Zastúpenie v súkromnom práve

JURČOVÁ, M. et. Al.: **Zastúpenie v súkromnom práve.**

Edícia Beckova edícia právne inštitúty, C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-420-9

V súčasnom období vyšla zaujímavá monografia, ktorá sa zaoberá otázkami zastúpenia v súkromnom práve. Obohacuje právnickú literatúru o komplexné spracovanie problematiky zastúpenia v jednotlivých odvetviach súkromného práva. Publikácia vyšla pod vedením JUDr. Moniky Jurčovej, PhD. so spoluautorkami JUDr. Bronislavou Pavelkovou, PhD., JUDr. Zuzanou Nevolnou, PhD., doc. JUDr. Mgr. Andreou Olšovskou, PhD. a JUDr. Romanou Smyčkovou. Autorky sú vysokoškolskými pedagógmi a pôsobia v advokácii.

Problematika zastúpenia bola čiastkovo spracovaná v jednotlivých publikáciách alebo komentároch. Snahou autoriek, ktorá sa vydarila, je zhrnutie problematiky zastupovania v jednotlivých odvetviach súkromného práva s poukazaním na výkladové problémy v literatúre a aj súdnej judikatúry.

Základným teoretickým a praktickým vstupom do problematiky zastúpenia je prvá kapitola. Autorka poukazuje na vývoj inštitútu zastúpenia, ako aj na tendencie v európskom súkromnom práve. Rozoberá otázky priameho zastúpenia a niektoré problémy vznikajúce v súvislosti s konfliktom záujmov zástupcu, ktorý vedie k absolútnej neplatnosti právneho úkonu. V súvislosti s tým rozoberá ochranu zastúpeného, ale aj ochranu tretej strany, ktorá v zákone absentuje. Zaoberá sa otázkami zákonného zastúpenia osôb, ktoré nie sú spôsobilé na právne úkony a zastúpením osôb, ktorých pobyt nie je známy alebo z iného vážneho dôvodu.

Samostatnú časť tvorí rozbor problémov v súvislosti so zastupovaním právnických osôb zo zákona, ak ide o iné osoby ako štatutárne orgány. V súvislosti s prekročením oprávnenia iných osôb poukazuje na judikatúru českých a slovenských súdov pri výklade dobrej viery tretej osoby a na rozdiely pri úprave v § 15 ods. 2 OBZ a § 20 ods. 2 OZ.

Podrobne sa zaoberá konaním štatutárnych orgánov v mene spoločnosti a niektorým problémom v súvislosti s prekročením oprávnenia. V závere tejto kapitoly sa autorka podrobne zaoberá otázkami plnomocenstva, jeho vadami a otázkami súvisiacimi s prekročením plnomocenstva.

Druhá kapitola je venovaná zastupovaním v rodinnom práve. Analyzuje vzťahy medzi rodičmi pri zákonom zastupovaní maloletého dieťaťa, ktoré vykonáva každý rodič pri obstarávaní bežných vecí dennej potreby dieťaťa. Poukazuje však na problémy pri rozhodovaní o otázkach, ktoré už nepatria medzi bežné veci dieťaťa, o ktorých by mali rodičia rozhodovať spoločne (najmä otázky výberu štátu, kde bude dieťa žiť, náboženské zameranie, výber predškolského zariadenia). Podrobne sa v nej rozoberajú aj vzťahy medzi man-

želmi pri obstarávaní bežných a podstatných záležitostí rodiny. Poukazuje aj na problémy pri zastupovaní medzi manželmi pri správe spoločného majetku pri bežných a ostatných veciach. Rozoberá aj otázky v súvislosti s konaním jedného z manželov pri správe majetku patriaceho do BSM a potrebu súhlasu druhého manžela s týmito úkonmi.

Tretia kapitola obsahuje zastúpenie v obchodnom práve, ktorá nadväzuje na všeobecné otázky v súvislosti so zastúpením v súkromnom práve. Ide najmä o analýzu konania inej osoby ako štatutárneho orgánu vedúceho organizačnej zložky, zamestnanca v prevádzkárni a vzťah k platnosti úkonov pri prekročení právomoci konajúcich osôb vo vzťahu k tretím osobám. Veľmi podrobne je rozoberaná otázka prokúry a problémy v súvislosti s prekročením oprávnenia pri scudzení nehnuteľnosti. Autorka poukazuje na nejednotnosť názorov, pričom sa prikláňa k absolútnej neplatnosti takéhoto právneho úkonu. Poukazuje aj na spornú otázku poverenia prokuristom na činnosť prokuristu inej osoby.

Štvrtá kapitola sa zaoberá zastúpením v pracovnom práve. Rozoberá konanie zamestnávateľa a zamestnanca a ich zákonné a zmluvné zastupovanie. Zaoberá sa aj otázkami stretu záujmov v konaní štatutárneho orgánu za zamestnávateľa. Poukazuje aj na problémy pri zastupovaní zamestnanca odborovou organizáciou v súdnom konaní, pričom musí ísť o jej člena.

Piata kapitola sa zaoberá otázkami v súvislosti s civilným konaním pri zastupovaní na základe zákona a na základe plnomocenstva. Rozoberá sa v nej zastupovanie na základe zmluvného zastúpenia advokátom aj právnickou osobou založenou na výkon advokácie. Osobitne sa zaoberá aj otázkami ustanovenia zástupcu na žiadosť účastníka a podmienkami poskytnutia bezplatnej právnej pomoci.

Publikácia je určená právnickej a neprávnickej verejnosti, ktorá sa v bežnom živote stretáva s riešením konania rozličných subjektov vystupujúcich v súkromnoprávných vzťahoch v sporovej aj nesporevej agende. Je určená aj študentom právnických fakúlt na rozšírenie teoretických aj praktických poznatkov v súvislosti s konaním zástupcov. Prínosom publikácie je aj poukázanie na nejednotnosť riešenia niektorých problémov v praxi a najmä hľadanie východísk a návrhov *de lege ferenda*.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
advokát

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 400 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)
JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný podpredseda)
Mgr. Marek Benedik
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.
JUDr. Roman Hošovský
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
JUDr. Marek Števček, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, tel.: 02/5296 1236
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/5296 1556
darina.stracinova@sak.sk

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02/5296 1556, 5296 1236
fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 23. 11. 2012

Uzávierka redakčnej časti: 27. 11. 2012

Toto číslo vyšlo 14. 12. 2012

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia za bezpečí prklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej plôške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje